

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ
ANABİLİM DALI

**EBEVEYN-ADÖLESAN BAĞLANMASININ
ADÖLESANIN RİSKLİ DAVRANIŞLARINA
ETKİSİ**

Tuğba YILDIZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Dr. Öğr. Üyesi Hacer KOBYA BULUT

TRABZON-2020

ONAY

Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Tuğba YILDIZ'ın hazırladığı “Ebeveyn-Adölesan Bağlanmasının Adölesanın Riskli Davranışlarına Etkisi” başlıklı çalışma Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: / ... /2020

Dr. Öğr. Üyesi Hacer KOBYA BULUT
(Danışman)

Sağlık Bilimleri Enstitüsü'ne/...../20..... tarihinde teslim edilen bu tez Enstitü Yönetim Kurulu'nun/...../20..... tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ersan KALAY
Enstitü Müdürü

BEYAN

Yüksek lisans tezini olarak sunduğum, “Ebeveyn-Adölesan Bağlanmasının Adölesanın Riskli Davranışlarına Etkisi” adlı çalışmanın KTÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü tez yazım kılavuzu standartlarına uygun olarak tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

05/06/2020

Tuğba YILDIZ

İthaf

Bu yüksek lisans tezimi, anlaşılmadığını düşünen tüm gençlere ithaf ediyorum.

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tez çalışmam boyunca yaptığım çalışmaları özenle takip eden, bilgi birikimi deneyimi ve hoşgörüsünü esirgemeyen, bana her konuda yol gösteren değerli tez danışmamım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Hacer KOBYA BULUT'a, teşekkür ediyor, en içten sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Yüksek lisans eğitimimde bilgi ve donanımlarımdan yararlandığım ve manevi anlamda her zaman yanımda olan değerli hocam Doç. Dr. İlknur KAHRİMAN'a

Araştırma sürecinde yardımlarını eksik etmeyen ve sürekli destekleyen sevgili arkadaşlarım Sevda GÜL, Neslihan İMER, Elif BULUT, Bahar AKSOY, Özgül DEMİRRAĞ ve Burcu ORAK'a

Tüm hayatım boyunca olduğu gibi yüksek lisans tezi çalışmam sırasında da bana maddi ve manevi, destek olan annem, babam ve kardeşlerime tüm kalbimle teşekkür ederim.

Araştırmaya katılımları ile destek veren tüm gençlere içtenlikle teşekkürlerimi sunarım.

Tuğba YILDIZ

Bu çalışma Karadeniz Teknik Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmiştir. Proje numarası: 8439

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
KABUL ve ONAY	
BEYAN	
İTHAF	
TEŞEKKÜR	
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar DİZİNİ	viii
KISALTMALAR, SİMGELER ve FORMÜLLER DİZİNİ	ix
ÖZET	x
ABSTRACT	xi
1. GİRİŞ ve AMAÇ	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1. Bağlanma	3
2.2. Bağlanma Kuramı	3
2.2.1. Ebeveyn-Adölesan Bağlanması	4
2.2.2. Ebeveyn-Adölesan Arasında Olumlu-Olumsuz Bağlanma	4
2.3. Adölesan Dönem ve Özellikleri	6
2.3.1. Adölesan Dönem	6
2.3.2. Adölesanda Fiziksel Büyüme ve Cinsel Gelişim	7
2.3.3. Adölesanda Psikolojik ve Sosyal Gelişim	7
2.4. Adölesanda Görülen Riskli Davranışlar	8
3. GEREÇ ve YÖNTEM	12
3.1. Araştırmanın Şekli	12
3.2. Araştırmanın Yeri ve Zamanı	12
3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	12
3.4. Araştırmaya Kabul Edilme Kriterleri	13
3.5. Araştırmaya Kabul Edilmeme Kriterleri	14
3.6. Veri Toplama Araçları	14
3.6.1. Tanıtıcı Anket Formu	14
3.6.2. Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ)	14
3.6.3. Riskli Davranışlar Ölçeği (RDÖ)	15
3.7. Verilerin Toplanması	16

3.8. Araştırmanın Değişkenleri	16
3.8.1. Bağımsız Değişkenler	16
3.8.2. Bağımlı Değişkenler	16
3.9. Araştırmanın Etik Yönü	16
3.10. Araştırmanın Sınırlıkları	17
3.11. Araştırmada Karşılaşılan Zorluklar	17
3.12. Verilerinin Değerlendirilmesi	17
4. BULGULAR	18
5. TARTIŞMA	44
6. SONUÇ ve ÖNERİLER	50
7. KAYNAKLAR	55
EKLER	66
Ek 1. Tanıtıcı Bilgi Formu	67
Ek 2. Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği (Anne Formu)	68
Ek 3. Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği (Baba Formu)	69
Ek 4. Riskli Davranışlar Ölçeği	70
Ek 5. Kurum İzni	71
Ek 6. Etik Kurul İzni	74
Ek 7. Ölçek İzni	77
Ek 8. Gönüllü Onam Formları	78
ÖZGEÇMİŞ	80

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo No	Sayfa
Tablo 1. Evren ve örnekleme alınacak öğrencilerin belirlenmesi	13
Tablo 2. Adölesanların sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı	18
Tablo 3. Adölesan ailelerinin sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı	19
Tablo 4. Adölesanların ABBÖ, ABÖ ve BBÖ toplam puan, alt boyut puan ortalamalarının ve min-mak değerlerinin dağılımı	20
Tablo 5. Adölesanların sosyo-demografik özellikleri ile ABBÖ toplam ve alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması	21
Tablo 6. Adölesanların ebeveynlerinin sosyo-demografik özellikleri ile ABBÖ toplam ve alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması	26
Tablo 7. Adölesanların RDÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları ve minimum/maksimum değerlerinin dağılımı	30
Tablo 8. Adölesanların sosyo-demografik özellikleri ile RDÖ alt boyut ve toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması	31
Tablo 9. Adölesanların ebeveynlerinin sosyo-demografik özellikleri ile RDÖ alt boyut ve toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması	36
Tablo 10. Adölesanların ABBÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları ile RDÖ toplam ve alt boyut puanları arasındaki ilişki	40

KISALTMALAR, SİMGELER ve FORMÜLLER DİZİNİ

Kısaltmalar

ABBÖ	Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği
ABÖ	Anneye Bağlanma Ölçeği
BBÖ	Babaya Bağlanma Ölçeği
BKİ	Beden Kitle İndeksi
RDÖ	Riskli Davranışlar Ölçeği
TNSA	Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmaları
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

Semboller

$\bar{X}$	Ortalama
S_s	Standart Sapma
Min	Minimum
Mak	Maksimum
t	Bağımsız gruplarda t testi
p	p değeri

ÖZET

Ebeveyn-Adölesan Bağlanması Adölesanın Riskli Davranışlarına Etkisi

Araştırma ebeveyn-adölesan bağlanmasının adölesanın riskli davranışlarına etkisini belirlemek amacıyla yapıldı. Bu çalışmaya Nisan-Mayıs 2019 tarihleri arasında, Gümüşhane il merkezinde bulunan Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı devlet liselerinde eğitim gören 483 öğrenci katıldı. Araştırma verileri, tanıtıcı bilgi formu, ana-babaya bağlanma ölçeği ve riskli davranışlar ölçeği ile yüz yüze görüşme tekniği ile toplandı. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, bağımsız gruplarda t testi ve Spearman korelasyon testi kullanıldı. Araştırmaya katılan adölesanların yaş ortalaması 16.78 ± 0.04 yıl bulundu. Adölesanların annelerini çoğunun lise ve üzeri, babalarının yüksek okul ve üzeri mezun olduğu belirlendi. Adölesanların ana-babaya bağlanma puan ortalamaları 119.4 ± 12.6 , anneye bağlanma ölçeği puan ortalamaları 58.71 ± 9.65 ve babaya bağlanma ölçeği puan ortalamaları 60.69 ± 9.11 olarak saptandı.

Adölesanların riskli davranışlar ölçeği toplam puan ortalaması 143.8 ± 22.3 , alt boyutlardan antisosyal davranışlar puan ortalaması 25.86 ± 6.19 , alkol kullanımı puan ortalaması 32.87 ± 5.25 , sigara kullanımı puan ortalaması 24.15 ± 7.31 , intihar eğilimi puan ortalaması 13.65 ± 3.43 , beslenme alışkanlıkları puan ortalaması 15.92 ± 4.63 ve okul terki puan ortalaması 31.41 ± 5.09 olduğu tespit edildi ($p > 0.05$).

Ebeveyn-adölesan bağlanması olumlu gelişen adölesanlarda, riskli davranışların az görüldüğü saptandı. Annenin eğitimi ile adölesanın gelir durumu algısının riskli davranışlar arasındaki farklarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulundu ($p < 0.05$). Sonuç olarak hemşireler okullarda ergenlere ve ailelerine yönelik koruyucu ve önleyici kapsamda eğitimler düzenlemelidir. Riskli davranışlar gösteren adölesanların ailelerine olumlu bağlanmanın yeniden gelişmesi için uygulama yapılmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Aile, Bağlanma, Ebeveyn Bağı, Ergen, Hemşire

ABSTRACT

The Effect of Parents-Adolescent Attachment on Adolescent's Risky Behaviors

The research was carried out to determine the effect of parent-adolescent attachment on the risky behavior of the adolescent. Between April and May 2019, 483 students attending the public high schools affiliated to the Directorate of National Education in Gümüşhane city center participated in this study. The research data were collected by introducing questionnaire form, parent-child attachment scale and risky behavior scales face to face interview technique. Descriptive statistics, t test and Spearman correlation test were used in independent groups. The average age of adolescents participating in the study was 16.78 ± 0.04 years. It was determined that most of the mothers of adolescents graduated from high school and above, and their fathers graduated from high school and above. The mean point of adolescent parental bonding was 119.4 ± 12.6 , the mean point of attachment to mother was 58.71 ± 9.65 and the mean score of attachment to father was 60.69 ± 9.11 .

Adolescents' risk behaviors scale total score average 143.8 ± 22.3 , sub-dimensions antisocial behavior score average 25.86 ± 6.19 , alcohol use score average 32.87 ± 5.25 , smoking score average 24.15 ± 7.31 , suicidal tendency mean score was 13.65 ± 3.43 , nutritional habits mean score was 15.92 ± 4.63 , and school dropout mean score was 31.41 ± 5.09 ($p > 0.05$).

Parent-adolescent attachment and risky behaviors were found to be less common in adolescents who developed positively. The differences between the mother's education and the income perception of the adolescent were found to be statistically significant ($p < 0.05$). As a result, nurses should organize preventive and preventive trainings for adolescents and their families in schools. Implementation should be done to improve the positive attachment to the families of adolescents who show risky behavior.

Keywords: Adolescent, Attachment, Family, Nurse, Parental Bonding

1. GİRİŞ ve AMAÇ

Bağlanma; bebek ile ebeveynleri ya da bakıcısı arasında oluşan, duygusal olarak pozitif ve karşılıklı etkileşime dayalı bir ilişkiyi tanımlamak için kullanılmaktadır. Maternal bağlanma (maternal attachment) anne ve bebek arasındaki sıcak ilişkiyi ifade ederken; baba ile bebeği arasındaki bağlanma da paternal bağlanma (paternal attachment) olarak tanımlanmıştır. Her iki ebeveyn bağlanması ise ana-baba bağlanması (parental bonding) olarak literatürde yer almaktadır (1).

Çocuk ve bakımını üstlenen kişi arasında bağlanma sistemi gelişir. Çocuk için en önemli avantajı güvenliğinin sağlanmasıdır. Çocuk çevreyi keşfe çıktığında karşılaştığı olumsuz durumlarda ilk bağlanma figürünü aramaktadır. Bu figür onun için güvenilir, sığınılacak, destekleneceğini, tehlikelerden korunduğunu bildiği liman olmaktadır. Güvensiz bağlanma figüründe ise çocuk bakıcısına kayıtsız kalmaktadır. Bağlanmanın temel işlevi tehlikelerden korumaktır (2).

Bebeklikteki bağlanma; bakım veren kişiye olumlu tepkilerin verilmesi, zamanın çoğunun birlikte geçirilmesi, korku oluşturan obje veya kişilerde bakım verenin aranması ve o kişinin varlığında oluşan rahatlık hissi gibi duygu ve davranışların tümünü kapsar (3). Çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemi olan ergenlik, bağlanma açısından görece olarak farklılık göstermektedir. Akran ilişkilerinin daha ön planda olduğu bu dönemde güvenli bağlanma geçmişine sahip olan ergenler özerklik gelişimini aileden kopmadan ve sorunsuz bir şekilde tamamlamaktadır. Öte yandan; ergenlik dönemi, ergenin biyolojik, bilişsel, psikolojik ve sosyal birçok değişikliklerle karşı karşıya kaldığı bir dönem olup; bu değişiklikler, aileyi ve ergenin aile içindeki ilişkilerini etkileyebilmektedir (4, 5).

Ergenlik döneminde fizyolojik olarak beynin karar verme sürecindeki birçok alanı pasiftir. Ergenlik döneminde prefrontal korteksin henüz olgunlaşmamış olması daha fazla dürtüsel davranışlara neden olmaktadır. Aynı zamanda geç ergenliğe kadar varlık gösteremeyen soyut düşünce ergenin daha fazla risk almaya açık olmasına yol açmaktadır (6). Adölesan ve ebeveynleri arasındaki ilişki riskli davranışların görülmesiyle bağlantılıdır. İletişim güçlükleri, çatışmalı aile ortamı, zayıf ebeveyn bağları, fiziksel ve psikolojik kötü durumların varlığı ergende riskli davranışların görülmesine sebep olmaktadır (7). Riskli davranışlar; gençlerin sosyal, fiziksel ve psikolojik olarak yaşamlarını etkileyen, doğrudan veya dolaylı olarak istenmeyen negatif potansiyele sahip eylemler olarak tanımlanmaktadır (8-12). Riskli sağlık davranışları, toplumda problem

olarak görülen, toplumsal normların dışında kalan ve iyilik halini tehdit eden davranışlar olarak da açıklanmaktadır. Bu davranışlar; sigara, alkol ve madde kullanımı, riskli araç kullanımı, erken yaşta cinsel ilişki, öz kıyım, akademik başarısızlık, kötü beslenme alışkanlıkları, yetersiz fiziksel aktivite, adölesan gebelik, anti-sosyal ve saldırgan davranışlar olarak sıralanmaktadır (13, 14). Ergenin ailesiyle oluşturduğu etkileşimin çeşidi riskli davranışlar açısından önem arz etmektedir. Ebeveynlerle oluşturulmuş sağlıklı bağlar adölesanı istenmeyen davranışları sergilemeye karşı korumaktadır. Siyez'in 2006 yılında yaptığı çalışmada aile içerisindeki çatışmayla riskli davranışlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (15).

Ana-baba-çocuk bağı ergen gelişiminde önemli role sahiptir. Güvenli bağın kurulamaması ile birlikte riskli davranışlar ve psikolojik sorunların ortaya çıktığı gösterilmektedir. Yeni bedenine, yeni kişiliğine, sosyal değişime uyum sürecinde olan adölesan, sağlığını tehdit edebilecek pek çok risk faktörü ile karşı karşıya kalabilmektedir (16, 17). Bu çalışma ile ebeveyn adölesan bağlanmasının adölesanın riskli davranışlarına olan etkisini belirlemek amaçlanmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Bağlanma

Bağlanma, evrimsel süreçte insan yavrularının birincil bakım alması için oluşturduğu uyum mekanizmasıdır. Bağlanma, bebek ile bakıcısı arasında oluşan “güvenli limanı” temsil eden çok özel bir yakınlıktır. Tehlikeden korunma, huzur, fiziksel ve psikolojik destek istemi ile en yakına duyulan ihtiyaç bağlanmanın temelini oluşturur (2).

Brandon ve arkadaşları, bebeklikten itibaren insanların psikolojik sağlığı duyarlı ve hassas bakımın önemli olduğunu, annelerin hamilelik sırasında bakım verme kapasitelerini geliştirmelerini önermektedir (18). Doğumdan önce başlayan bu süreç doğum sonrasında anne ve yenidoğan arasındaki bağın oluşmasına katkı sağlamaktadır. Annenin anne rolünü keşfederken bağlanmayla birlikte fetüs önem kazanır. Anne için çok değerli, çok kıymetli, büyük zevk ve gurur veren bir şeye sahip olma duygusu ile bağlanma oluşmaya başlamaktadır (19). Bununla birlikte bebeği ile olumlu ve yakın ilişki içine giren, onunla uzun zaman geçiren babaların çocuklarında güvenli bağlanmanın geliştiği yapılan araştırmalarla ortaya çıkmıştır (20).

Bağlanma teorisyenleri, ebeveyn-çocuk bağına güçlendiren ebeveyn tutumları için etkili metaforlar öne sürmüştür bunlar; güvenli bir sığınak ve güvenli bir üstür. Bunların sağlanması gelişim dönemlerinde, çocuk keşif alanını genişlettikçe ve yeni risklere maruz kaldıkça, otorite ile güvenli bir ebeveyn-çocuk bağı oluşturulmasını daha da önemli hale getirmektedir (21).

2.2. Bağlanma Kuramı

Bağlanma kuramı, birçok farklı disiplinin ortak paydada birleştiği bir kuramdır. Yetim çocuklarla yapılan çalışmalarda sosyal, ruhsal sorunların birincil bakımdan yoksun kalmanın bağlanma ile ilgili olduğu keşfedilmiştir (22, 23).

Bağlanma kuramına göre, ebeveyn-çocuk ilişkisinin kalitesi, bireyin psiko-duygusal gelişiminde önemli bir rol oynar. Bebeklikten itibaren insanlar ile etkileşime girildikçe bağlanma gelişmektedir. Önceki deneyimlerle ve ebeveyn veya bakıcı ile ilişkinin kalitesine bağlı olarak bağlanma şekilleri kurulur (24). Bakım verici ile oluşturulan sosyal isteklerin karşılanması amaçlı ilişki 0-2 yaş döneminde çok önemlidir. Bu dönemde bakıcı ile oluşturulan iletişim ilerleyen gelişim dönemlerini etkilemektedir. Bu dönemde bakım verici kişi genelde anne olmaktadır (25).

Bağlanma üç dönemden oluşmaktadır. İlki, bağlanma öncesi dönem olarak adlandırdığımız doğumu takiben 8-12 haftayı kapsar. Annenin davranışları bebeğin hareketlenmesini sağlar. Çevresine ilgisi artmıştır ama kişileri çok az ayırt edebilir. İkinci dönemde anne ya da primer bakımda bulunan kişiyi yabancılardan ayırır ve daha çok ona doğru yönelim gerçekleşir. Bu 8-12. haftadan altıncı aya kadar uzayan bağlanmanın ilk farkedildiği dönemdir. Üçüncü dönem ise bağlanmanın çok net izlendiği 6-24. ay arasındadır. Yakınlık kurulan kişinin olduğu yerde huzur vardır ve bu kişinin uzaklaşmasıyla anksiyete ortaya çıkar. Bağlanma, bu kişiyle yakın olma, ondan kopmama anlamına gelir. Bununla beraber bağlanma dış dünyaya karşı kendini güvende hissetme ve tehlikelerden korunma işlevini de yerine getirir (26, 27).

2.2.1. Ebeveyn-Adölesan Bağlanması

Bağlanma, tüm dönemlerde olduğu gibi adolesan dönemde yaşanan sosyal ve ruhsal değişimlerde destekleyici rol oynar (28). Güvenli bağlanmanın sağlanması, adölesanda kişilik oluşumunda, gelişiminde, benlik saygısını artırmada adölesana yol gösterici olur (29-31). Fakat bu dönemde ebeveynlerle olan bağın zayıflamaya başlaması ile adölesan birincil bakım vericiden uzaklaşmaya ve duygusal destek için arkadaşlarına yönelmeye başlar (26, 28, 31, 32). Bu durum adolesanların ebeveyn desteğine ihtiyaç hissetmediği anlamına gelmez. Araştırmalar, adölesanların ihtiyaçları doğrultusunda farklı boyut kazanan bağlanmanın adolesanlarda devam ettiğini ortaya koyar. Yapılan çalışmalarda genç erişkinlik dönemine kadar ebeveynle oluşturulan güvenli bağlanma, ilerleyen yıllarda bireylerin sosyal ve ruhsal açıdan iyilik halinin sürdürüleceğini öngörür (31, 33).

2.2.2. Ebeveyn-Adölesan Arasında Olumlu-Olumsuz Bağlanma

Bowlby'e (1988) göre; bebeklik döneminde temelleri atılan bağlanma davranışının etkisi tüm yaşam boyu sürmektedir (34). Kesebir'in belirttiği gibi bağlanma, yaşamın zorluklarıyla daha kolay başa çıkabilmek için, uygun görülen bir kişiye yaklaşmak ve bu kişiyle birlikteliği sürdürmek için bireyin gerçekleştirdiği davranışlar olarak tanımlanabilir (26).

Anne bebek arasındaki bağlanma ilişkisi olumluysa, yetişkinlikte kurulan yakın ilişkilerin de olumlu olduğu, erken dönemdeki bu bağ olumsuzsa sonraki yakın ilişkilerin de problemlili olduğuna dair görüşler bulunmaktadır (35). Olumsuz erken dönem yaşantılarına sahip bireylerin güvensiz bağlanma örüntülerine sahip olduğu, dahası bunun

kişilik yapılanmalarındaki psikopatolojilerde önemli rol oynadığı bildirilmektedir (26). Örneğin, güvensiz bağlanan çocukların yetişkinlikte de utangaç, kendisini geri çeken, çekingen ve sosyal ortamlardan uzak duran kişiler olduğu gözlenmektedir.

Tüm bebekler birincil bakım vericiye karşı bu genelde de anne olmaktadır güven ve bağlanma geliştirir. Bu bağın duygusal kalitesine göre bağlanma stilleri ortaya çıkar (36). Ainsworth yaptığı deneyler ve gözlemler ile üç tip bağlanma biçimini tanımlar. Bunlar; güvenli bağlanan çocuklar, güvensiz-kaygılı-kararsız bağlanan çocuklar ve güvensiz-kaçınıcı bağlanma stiline sahip çocuklar olarak ayrılır. Buna göre; Güvenli bağlanan çocuklar, annelerinden ayrıldığında annenin gelmesi ile annelerine yakın olmak onunla temas kurmak isterler. Yabancı birinin ilgi göstermesi onları rahatlatmaz. Yalnız bırakıldıklarında ise keder ve özlemlerini açıkça dışa vururlar. Annenin geri dönmesi ile mutlu olup, ona yakınlaşmak, sarılmak isterler.

Güvensiz-kaygılı-kararsız bağlanan çocuklar, annelerine karşı tepkisel davranır ve annesini beklerken bir yabancıyla bırakıldığında şiddetle ağlar ve öfkelenir. Annenin dönmesi halinde temas kurmak istemez ve buna direnir, sonrasında anneyle tekrar yakınlaşma ya da ondan uzak durma arasında gidip gelirler.

Güvensiz-kaçınan bağlanan çocuklar ise, annenin dönüşüne tepki vermez, temas kurmak istemezler. Yalnız bırakılmalarına karşın bir üzüntü belirtisi göstermez, anne ya da yabancı kişiye neredeyse aynı şekilde davranırlar (37, 38, 39).

Anne ya da babaların tekrarlayan bağlanma davranış örüntüleri çocukların zihinsel şemalarını biçimlendirmekte ve bağlanma tiplerini oluşturmaktadır. Bebekte temel bağlanma örüntüsü anneyle olduğu kadar annenin desteğiyle bakıma katılan babalara karşı da oluşur. Her iki ebeveynden alınan uyarılar güvenli bağlanma oluşturmada katkı sağlar (40).

Güvensiz bağlanma türünde bebeklerin ihtiyaç duyduğu ilgi, sevgi ve fiziksel desteğin yeterli derecede karşılanmaması durumu vardır. Ebeveynlerine karşı böyle bağlanan bebekler çevreyi keşfetme konusunda sıkıntı yaşarlar, bağımlı ve yetersiz olma duygularına sahip olurlar (35).

Güvensiz bağlanma duygusuna sahip olan kişiler hem kendilerine hem de ilişkide olduğu kişilere karşı güvenmekte sorun yaşarlar. İlişkiyi ve ilişki de olduğu kişiyi kontrol etmek ve kontrol altına almak isterler. Terk edilmekten ya da reddedilmekten çekindiği

için bu davranışları geliştirmiştir ve yakın ilişki kurmayı başaramaz. Değersiz görülmek, yalnız kalmak ve sevilmemek gibi duygulardan uzak durmayı ister (39). Alan yazında anne-bebek bağlanma sürecinin ruhsal, fiziksel gelişimi ve akademik başarıyı etkilediği; yaşamın tüm dönemleri üzerinde etkisinin olduğu belirtilmektedir (41, 42).

Bağlanma bebeklikten itibaren başlayan ve yaşam boyu devam eden çocukluk dönemi, adölesan dönem ve yetişkinlik dönemini de kapsamaktadır (43). Güvenli bağlanmayı sağlayan kişiler diğer kişilerle kolay yakınlaşır terk edilmekten korkmazlar. Bu tür bağlanan bireyler, benlikleri ve diğer insanlar hakkında olumlu düşüncelere sahiptirler. Kaçınıcı bağlanma stiline sahip bireyler, diğer insanlara yakınlaşmaktan rahatsızlık duyarlar. Onlar için bağlanmak birine güvenmek çok zordur. Kaygılı-kararsız bağlanmaya sahip insanlar ise, karşısındaki kişi tarafından yeterince sevilmediğini düşünürler ve daha yakın ilişki kurmak isterler. Bu tür bağlanan bireyler, sürekli olarak kaybetme korkusu içinde olurlar (2, 44).

2.3. Adölesan Dönem ve Özellikleri

2.3.1. Adölesan Dönem

Adölesan Latince “adolescere” olarak adlandırılmış ve dilimize “adölesan” ya da “ergenlik” olarak geçmiş çocukluk ve yetişkinlik dönem özelliklerini barındıran ama ne çocukluk ne de yetişkinlik olarak görülmeyen bir süreçtir. Çocuğun; aileye duyulan ihtiyacın azalması, fiziksel gelişimin yetişkin olma düzeyine gelmesiyle birlikte sorumluluklarının artması ergenlik sürecinin başladığını göstermektedir (45).

Ergenlik; hızlı fiziksel büyüme ile başlayan çocukluğun sonlanması ve yetişkinliğe geçişte yaşanan duygusal, sosyal, cinsel gelişimin bireyde oluşturduğu fırtınalı döneme verilen addır (46). Bir başka deyişle; çocukluk ve yetişkinlik dönemleri arasında tanımlanan ve çocukluk döneminden farklı deneyimlerin edinildiği gelişim süreci de denilmektedir. Bu dönem genellikle 12-25 yaşlar arasını kapsamaktadır. Esenay ve Conk’a göre; 10-14 yaşlar arasını erken adölesan dönem, 15-17 yaşlar arasını orta adölesan dönem, 18-24 yaşlar arasını geç adölesan (genç yetişkinlik dönemi) dönem olarak tanımlanmaktadır (47, 48).

Adölesan dönemde fizyolojik, psikolojik ve sosyal gelişim açısından birçok değişiklikler olmaktadır. Bu dönemde, fiziksel büyüme ve cinsel olgunlaşma ile fizyolojik

gelişim gerçekleşir. Psikolojik gelişim ise, bilişsel ve kimlik öğelerinin oturmasıyla tamamlanır. Sosyal gelişim ile birlikte adölesan erişkin, rolüne hazırlanmaktadır (49)

İnsanlar bir ömür boyu değişim ve gelişim içindedir. Adölesan dönem bu sürecin en değerli evrelerinden biridir. Adölesan dönem ilk çağlardan beri çok kez tanımlanmıştır. Ancak çocukluk ve yetişkinlik dönemleri arasında kaldığı, toplumsal ve kültürel durumlardan etkilendiğinden sınırlarının belirlenmesi güçtür (49).

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) son zamanlarda dünyada genç insan nüfusunun arttığını; dünya nüfusunun (7.5 milyar) % 42'sini 25 yaşın altında (3 milyarda fazla) ve bu gençlerin de yaklaşık 1.2 milyarını 10-19 yaşları arasındaki adölesanlardan oluştuğunu belirtmektedir (50).

2.3.2. Adölesanda Fiziksel Büyüme ve Cinsel Gelişim

Vücut gelişmeye, iç organlar iki kat büyümeye başlar. Kızlarda bu süreç erkeklerle nazaran daha önce, yaklaşık 10-11 yaşlarda erkeklerde ise ortalama 13-14 yaş civarında başlar. Kızlarda östrojenin erkeklerde testosteron cinsiyet hormonlarının artış göstermesiyle kızlarda ve erkeklerde ikincil cinsiyet karakterleri gelişir (51, 52).

Cinsellik; üreme ve üreme sistemiyle değil sahip olunan biyolojik, kültürel, duygusal, dinsel, ruhsal, sosyal gibi insani bütünlüğün oluşmasını sağlayan öğelerin etkisini kapsayan sistemdir (53).

Adölesan, cinsel yönden olgunlaşma sürecinde olan bireydir. Fiziksel, ruhsal ve sosyal gelişimle cinsel gelişim paralellik göstermeyebilir. Cinsel olgunlaşma yalnızca çoğalma yetisinin kazanılmasından ziyade, hem kişisel hem de toplumsal ilişkileri içerir. Yaşanılan duygu, davranış, toplumsal tutum ile değerler sisteminin oluşmasını sağlar (54).

2.3.3. Adölesanda Psikolojik ve Sosyal Gelişim

Erikson'un psikososyal gelişim kuramına göre ergenlikte de erken çocukluk dönemine benzer hızlı büyümenin olması ile yaşanan aynı ve süreklilik adölesan tarafından yeniden az ya da çok sorgulanır. Fiziksel gelişimi devam eden ergenler kendilerini ne olarak hissettiklerini, başkalarının gözünde nasıl göründüklerini merak ederler. Bu dönemde kimlik oluşturmakla ilgili araştırmaların artmasının üç sebebi vardır. Birincisi, ergenlik sırasında bedende görülen büyük değişikliklerdir. Bu ergenin benliği hakkında bilgi sahibi olmasını ve diğer insanlarla olan ilişkilerini etkiler. İkincisi adölesanların gelişen bilişsel yetileri; sorunları, değerleri, kişilerarası iletişimlerini hakkında düşünme

yollarını açar. Böylece adölesanların farklı açılardan kendilerini görmesi sağlanır. Üçüncüsü ise adölesan dönemin meslek, aile kurma ve gelecek planları yapma hakkında önemli ve zor seçimlerin yapıldığı evre olmasıdır (55).

Adölesan dönemde gelişen sekonder cinsiyetle birlikte toplumun yüklediği roller de belirlemeye başlar. Toplum olarak kabul alan cinsiyet rollerinin içselleştirilmesiyle, cinsel kimlik oluşumu tamamlanır. Bu dönemde yakın arkadaşlıklar önem kazanmaya başlar. Adölesan dönemde yaşanan çalkantılı duyguların yanı sıra adölesan arkadaşının gözüyle kendini değerlendirmeye başlar. Aynı cinsiyetten arkadaş ve grup aktiviteleri daha çok tercih edilir ve arkadaş grupları adölesanın ilgi alanlarını etkiler (54, 56, 57).

Kültürel ve toplumsal çevrenin soyut işlemlere geçişin üzerinde etkisi olduğu bilinmektedir. Somut düşünmenin soyut düşünceye dönüşmesi ile adölesanlar daha yoğun olarak felsefe, politika, din, ölüm gibi kavramlarla ilgili düşünmeye ve çevresiyle tartışmaya başlarlar. Zamanın farkına varmaya, gelecek kaygılarını hissetmeye, zamanın hızlı geçmekte olduğunu anlamaya başlar (49).

Adölesan dönemde en sık görülen ruhsal bozukluklar depresyon ve anksiyetedir. Buna ek olarak intihar düşüncelerine de çok rastlanır. Bu dönemde ortaya çıkan psikiyatrik hastalıklar sonraki dönemlerde ruhsal gelişime negatif yönde etki etmektedir. Yapılan çalışmalarda erişkinlik döneminde görülen ruhsal hastalıkların çoğu bu dönemin öncesine dayanmaktadır. Sosyal fobi, madde kullanımı, majör depresyon, panik ve yeme bozuklukları genelde ergenlik döneminde başlamaktadır (58).

2.4. Adölesanda Görülen Riskli Davranışlar

Riskli davranışlar; gençlerin sosyal, fiziksel ve psikolojik olarak yaşamlarını etkileyen, doğrudan veya dolaylı olarak istenmeyen negatif potansiyele sahip eylemler olarak tanımlanmaktadır (8-12). Riskli sağlık davranışları, toplumda problem olarak görülen, toplumsal normların dışında kalan ve iyilik halini tehdit eden davranışlar olarak da açıklanmaktadır. Bu davranışlar; sigara, alkol ve madde kullanımı, riskli araç kullanımı, erken yaşta cinsel ilişki, öz kırım, akademik başarısızlık, kötü beslenme alışkanlıkları, yetersiz fiziksel aktivite, adölesan gebelik, antisosyal ve saldırgan davranışlar olarak sıralanmaktadır (13, 14).

Adölesanlar arkadaşları tarafından onaylanma, gruba dahil olma ve arkadaşları arasında saygı duyulma ihtiyacıyla arkadaşlarına uyum sağlar ve böylece davranışlarında

değişiklik meydana gelir. Bu ve benzeri durumlar adölesan dönemde beklenen, bu döneme özgü hareketlerdir. Davranış değişikliğinde ailesi ile zayıf bağları olan ergenlerde riskli davranışların görülme sıklığında artış gösterir. Bir gruba dahil olma isteği, arkadaş baskısı adölesanın riskli davranışlar sergilemesinin önünü açmaktadır (59).

Ergenler, gösterdikleri davranışları yetişkinler gibi değerlendirmez ve çoğunlukla sosyal, duygusal faktörler etkili olur. Bu görünürde yanlış bir karar gibi gözükse bile kendini ispatlamak, akranlarından kabul görmek için risk almak doğal kabul edilir. Aldığı risk hayatı öğrenmek açısından önem arz eder. Aynı zamanda heyecan verici olması da risk almayı daha cazip hale getirir. Adölesanlar için yapılan bir davranışın hemen sonuç vermesi önemlidir. Yetişkinler gibi, davranışın uzun dönemde görülecek zararını hesap etmezler (60-62).

Ergenlik döneminde fizyolojik olarak beyin karar verme sürecindeki birçok alanı pasiftir. Ergenlik döneminde prefrontal korteksin henüz olgunlaşmamış olması daha fazla dürtüsel davranışlara neden olmaktadır. Aynı zamanda geç ergenliğe kadar varlık gösteremeyen soyut düşünce ergenin daha fazla risk almaya açık olmasına yol açmaktadır (6). Adölesanın gösterdiği riskli davranışlar onun ruhsal, fiziksel iyi olma durumunu değiştirebilir. Anti-sosyal davranış, sigara, alkol kullanımı, tehlikeli araç kullanımı, korunmasız cinsellik, kötü beslenme alışkanlıkları ergenlik döneminde görülen riskli davranışlardan bazılarını oluşturur (63-66).

Bağımlılık TDK'ya göre bir şeye aşırı düşkünlük olarak tanımlanmaktadır (67). Bağımlılık yapıcı maddeler denildiğinde aklımıza ilk gelen, en yaygın ve yasal olanlar; sigara ve alkoldür. Bağımlılıkta kullanılan maddenin ilk etkiyi göstermesi için doz giderek artar. Verdiği zarara rağmen bağımlı kişi madde kullanımını bırakmak istemez. Adölesanlarda madde kullanımının değerlendirilip önlenmesi, adölesanların sonraki yaşamlarında oluşacak olan morbilite ve mortaliteyi önlemede önem arz etmektedir. Araştırmalardaki verilere göre 2010-2016 yıllarında ülke nüfusunun yaklaşık yedi milyonunun alkol kullanmakta ve lisede okuyan öğrencilerin alkol kullanım oranı %45.0 olduğu ortaya konulmaktadır (68, 69). Ülkemizde ve dünyada ergenler arasında alkol kullanımı hızlı artış göstermektedir (43, 70). Ergenlerde alkol-madde kullanımı kişilik özelliklerini olumsuz yönde etkilemektedir (71). Adölesanlarda alkol kullanımıyla birlikte trafik kazaları, ruhsal ve fiziksel sağlığı olumsuz etkileyen (riskli) davranışlar ve nörolojik bozukluklar gibi istenmeyen sonuçların görülmesi yüksek olasıdır (72). Bağımlılık yapan

diğer yasal madde de sigaradır. Sigarayı küçük yaşlarda deneyenlerin hiç denemeyenlere göre sigara tiryakiliği daha yüksektir. Sigara içenlerin çoğunluğu (yaklaşık %80) on sekiz yaşından önce sigaraya başlamaktadır. Sigaraya başlamada yetişkinlere özenme, onları taklit etme, kendini ispatlama, arkadaşlara hava atma, özgürlüğün ve büyük biri olma gibi düşünceler hakim olduğu bilinmektedir (73). Sigara kullanımının başta sağlık olmak üzere çevre ve ekonomik zararları yadsınamaz. Özellikle ergenlik döneminde sigaraya başlayanların kısa yaşam süresine sahip olduğu tespit edilmiştir. Uzun süreli devam eden sigara kullanımı (sürekli tütün maruziyeti) tütündeki çok sayıda toksik bileşik çok çeşitli hastalıklar ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Akciğer kanseri başta olmak üzere kardiyovasküler sistem hastalıkları, KOAH ve inme sigara kullanımı ile ortaya çıkan hastalıkların en başında gelmektedir (74-76).

İntihar kişinin açık veya gizli yollardan ölüm amacıyla uyguladığı davranışlardır (77). Yakın zamanda yapılan bir çalışmaya göre, 15-29 yaşlar arasındaki bireylerin ölüm sebebinde intihar ikinci sırada yer almaktadır. Ülkemizde toplam özkıyımların %35.6'sı 30 yaş altında olan bireyler tarafından gerçekleşmektedir (78). Ölümle sonuçlanan intiharlarda erkek, intihar girişiminde ise kadın olma, ergen olma, düşük eğitim ve ekonomiye sahip olma, ihmal ve istismara maruz kalma, ailede ayrılık ve ölümler, daha önceden de intihar girişiminde bulunma, savaş mağduru olma, göç etme, ruhsal bozukluklara sahip olmadır. Ayrıca alkol, sigara ve madde kullanımıyla intihar davranışı arasında ilişki bulunmaktadır (79).

Ergenlerde, toplumdan izole olmuş bireylerde, intihar edenle benzer özelliklere sahip olanlarda intihar bulaşı (kümelenmesi) denen çevreden etkilenilmiş intihar davranışı görülmektedir. Adölesanlarda intihar davranışı sık görülmesine rağmen önlenabilir bir sorundur (80, 81).

Beslenme, arkadaş ortamına ve kişinin kendilik algısına göre değişiklik göstermektedir. Yapılan araştırmalarda düşük ebeveyn bağları, olumsuz benlik algısı, basılı ve görsel medya, ruhsal bozukluk, okula gidişlerde servis kullanılması, inaktif yaşam beslenme konusunda sağlıksız davranışların sergilenmesine neden olmaktadır (82-84). Beslenme davranışında oluşan yanlış tutumların sonucunda ergenlerde obezite, kalp ve metabolik hastalıkların görülme sıklığının son zamanlarda arttığı bildirilmektedir (85).

Antisosyal davranış genellikle, saldırgan ve düşmanca bir tutumun anlamını taşımaktadır. Sosyal kuralların ve başka insanların kişisel haklarının ihlali, otoriteye karşı

çıkma, canlı cansız her şeye zarar verme amaçlı yapılan davranışların tümüdür (86). Ergenlerde görülen antisosyal davranışlara neden olan başlıca etmenler bireysel, toplumsal ve ailesel faktörlerdir (87). Erkeklerde, bağlanma problemleri, madde kullanımı, şiddete maruz kalma ve ruhsal problemlerin olması etkiliyken ailesel etmenlerde de ebeveyn reddi, anti-sosyal davranış öyküsü, sert/tutarsız disiplin, parçalanmış aileye sahip olma ve zayıf aile bağları öne çıkar. Sosyal ve toplumsal etmenler arasında; kötü akademik düzey, arkadaş çevresi, çevrede suçun yaygın olması, okul devamsızlığı vb. yer almaktadır (88).

Birçok öğrencinin eğitimini tamamlamadan, bir sonraki eğitim düzeyine hazırlık yapmadan, ortaöğretimi bitirme diplomasını dahi almadan eğitim kurumuyla ilişkisini kesmesi okul terki olarak tanımlanmaktadır. Eğitimin ergenlik döneminde sonlandırılması hem toplum hem de adölesan için risk faktörünü oluşturmaktadır (89). Okul terkiyle birlikte riskli davranışlar açısından ergen adeta açık bir hedef olmakta, ekonomik ve sağlık yönünden adölesan ciddi sıkıntılar yaşamaktadır (90). Altı nedenden ötürü okul terki gerçekleşmektedir. Bunlar; yöneticilerden, öğretmenlerden, aileden, yaşanan çevreden, akademik başarısızlıktan ve kişisel sebeplerden kaynaklandığı alanyazıda mevcuttur (91).

3. GEREÇ ve YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Şekli

Araştırma ebeveyn-adölesan bağlanmasının adölesanın riskli davranışlarına etkisini belirlemek amacı ile nicel araştırma yöntemlerinden nedensel tipte yapıldı (92, 93).

3.2. Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Bu çalışma, 1 Nisan- 30 Mayıs 2019 tarihleri arasında, Gümüşhane il merkezinde bulunan Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı devlet liselerinde yürütüldü.

3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu çalışmanın evrenini Gümüşhane il merkezinde bulunan Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı devlet okullarından on iki lisenin 2018-2019 yılında öğrenim gören 9, 10, 11, 12. sınıflarda okuyan 3026 öğrenci oluşturdu.

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okulları önce anadolu lisesi (toplam öğrenci sayısı: 856), fen lisesi (toplam öğrenci sayısı: 388), meslek lisesi (toplam öğrenci sayısı: 1106), imam hatip lisesi (toplam öğrenci sayısı: 306) ve sosyal bilimler lisesi (toplam öğrenci sayısı: 370) şeklinde tabakalandırıldı. Sonra her tabakanın ve her tabakayı oluşturan okulların evreni temsil etme oranları hesaplandı. Anadolu lisesi tabakası evrenin %28,3'ünü, fen lisesi tabakası evrenin %13'ünü, meslek lisesi tabakası evrenin %36,5'ini, imam hatip lisesi tabakası evrenin %10'unu ve sosyal bilimler lisesi tabakası evrenin %12,2'sini temsil ettiği bulundu.

Çalışmanın örneklemini ise; bilinen evrenden örneklem seçme formülü kullanılarak $n = N \cdot t^2 \cdot p \cdot q / (d^2(N-1) + t^2 \cdot p \cdot q)$ örnekleme alınacak öğrenci sayısı 340 olarak hesaplandı. Daha sonra bulunan oranlarla her tabakadan alınacak örneklem sayısı hesaplandı. Örneklem Anadolu lisesi tabakasından 96, fen lisesi tabakasından 44, meslek lisesi tabakasından 124, imam hatip lisesi tabakasından 34 ve sosyal bilimler lisesi tabakasından 42 öğrenci belirlendi. Tabakalarda bulunan okul ve sınıflardan rastgele örnekleme yöntemi kullanılarak kriterlere uyan toplam 500 öğrenciye ulaşıldı. Anketleri eksik dolduran 17 öğrenci örneklem dışında bırakıldı ve toplam 483 öğrenci ile araştırma tamamlandı.

Tablo 1 'de evren ve örnekleme alınacak öğrencilerin belirlenmesine yer verilmiştir.

Tablo 1. Evren ve örnekleme alınacak öğrencilerin belirlenmesi

Okullar	2018-2019 Eğitim- Öğretim Yılında Toplam Öğrenci Sayısı	Tabakalar	Örnekleme Alınacak Minimum Öğrenci Sayısı	Örneklemin Evrende Temsili %	Araştırmaya Alınan Öğrenci Sayısı
Anadolu Lisesi 1	446	Anadolu Lisesi Tabakası N= 856	96	28.3	137
Anadolu Lisesi 2	300				
Anadolu Lisesi 3	110				
Fen Lisesi	388	Fen Lisesi Tabakası N= 388	44	13	63
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi 1	321	Meslek Lisesi Tabakası N= 1106	124	36.5	175
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi 2	70				
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi 3	153				
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi 4	318				
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi 5	244				
İmam Hatip Lisesi 1	115	İmam Hatip Lisesi Tabakası N= 306	34	10	49
İmam Hatip Lisesi 2	191				
Sosyal Bilimler Lisesi	370	Sosyal Bilimler Lisesi Tabakası N= 370	42	12.2	59
TOPLAM	3026		340	100	483

3.4. Adölesanların Araştırmaya Kabul Edilme Kriterleri

- İletişim ve mental sorunu olmayan,
- Türkçe konuşabilen, okuyabilen ve yazabilen
- Araştırmaya gönüllü katılmayı kabul edenler
- Raporlu, izinli olmayanlar
- Ebeveynleri tarafından çalışmaya yazılı katılma izni olanlar

3.5. Adölesanların Araştırmaya Kabul Edilmeme Kriterleri:

- İletişim ve mental sorunu olanlar,
- Türkçe konuşamayan, okuyamayan ve yazama bilmeyenler
- Ebeveynleri tarafından araştırmaya katılması için yazılı izin verilmeyenler
- Araştırmaya gönüllü katılmayı kabul etmeyenler
- Raporlu, izinli olanlar
- Okula devam etmeyen ve okulu terk eden öğrenciler olarak belirlendi.

3.6. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler “Tanıtıcı Anket Formu” (Ek-1), “Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği” (Ek-2 ve Ek-3), “Riskli Davranışlar Ölçeği” (Ek-4) kullanılarak toplandı.

3.6.1. Tanıtıcı Anket Formu

Bu form araştırmacı tarafından ilgili literatür taranarak hazırlandı (7, 9, 17). Tanıtıcı bilgi formunda yer alan boy ve kilo ile ilgili bilgiler adölesanların kendi beyanları dikkate alındı. Adölesanların boy ve kiloları ile ilgili ölçüm yapılmadı. Adölesanların beyan ettikleri boy ve kilo bilgileri beden kitle indeksinin (BKİ’nin) hesaplanması için kullanıldı. BKİ hesaplamak için “ $BKİ = \frac{Ağırlık (kg)}{Boy (m^2)}$ ” formülü kullanıldı (94).

3.6.2. Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ)

Parker ve diğerleri tarafından anne-babaya bağlanmayı geriye dönük olarak değerlendirmek amacıyla 1979 yılında Bowlby’nin bağlanma kuramından faydalanılarak geliştirildi.

Ölçeğin Türkçeye uyarlama, geçerlilik ve güvenirlik çalışması Kapçı ve Küçükler (2006) tarafından yapıldı. Bu ölçek anne babaya olumlu ya da olumsuz bağlanmayı değerlendirmektedir. Ölçek ilgi ve kontrol/aşırı koruma olmak üzere iki boyuttan ve toplam 25 maddeden oluşmaktadır. İlgi boyutu 12, kontrol/aşırı koruma boyutu ise 13 maddeden oluşmaktadır.

Bu ölçek bağlanma stillerini değil, anne-babaya olumlu ya da olumsuz bağlanmayı değerlendirmektedir. Maddeler dörtlü likert (“tamamen böyleydi (4)”, “kısmen böyleydi (3)”, “pek böyle değildi (2)”, “hiç böyle değildi (1)” şeklinde derecelendirilmektedir. Ölçekte tersine puanlanan maddeler (İlgi alt boyut puanlanmasında 2, 3, 4, 7, 14, 15, 16, 18, 21, 22, 24 ve 25. maddeler; Kontrol/aşırı koruma alt boyut puanlanmasında ise 8, 9, 10,

13, 19, 20 ve 23. maddeler) bulunmaktadır. “Tamamen böyleydi (1)”, “kısmen böyleydi (2)”, “pek böyle değildi (3)”, “hiç böyle değildi (4)” şeklinde değerlendirilmektedir. Alt boyut ve toplam ölçekten alınan yüksek puanlar olumlu bağlanmayı ifade etmektedir.

Ölçeğin Türkçe uyarlamasında Cronbach alfa katsayısı anne formunda .87, (ilgi/kontrol alt boyutu için .90 ve aşırı koruma alt boyutu için .70), baba formunda ise .91, (ilgi/kontrol ve aşırı koruma alt boyutları için ise sırasıyla .83 ve .70) olarak hesaplandı (95).

Bu çalışmada ise Cronbach alfa katsayısı anne formunda .78 (ilgi/kontrol boyutu için .85 ve aşırı koruma boyutu için .60), baba formunda .84, (ilgi/kontrol boyutu için .89 ve aşırı koruma boyutu için .69) olarak bulundu.

3.6.3. Riskli Davranışlar Ölçeği (RDÖ)

Ergene ve Gençtanırım tarafından ergenlerde görülen riskli davranışların belirlenmesi amacıyla 2014 yılında, Jessor ve Jessor’un problem davranış kuramından faydalanılarak geliştirildi. En sık görülen riskli davranışlar göz önüne alınarak 36 maddeden ve altı alt boyuttan oluşturulmuştur. Beşli likert tipte “kesinlikle uygun değil (1)”, “uygun değil (2)”, “kısmen uygun (3)”, “uygun (4)”, “kesinlikle uygun (5)” hazırlanmış bir ölçektir. Ölçekte yer alan 21. Madde tersine puanlanmıştır. “Kesinlikle uygun değil (5)”, “uygun değil (4)”, “kısmen uygun (3)”, “uygun (2)”, “kesinlikle uygun (1)” şeklinde değerlendirilmektedir.

Riskli davranışlar ölçeği, 36 maddeden oluşan ve altı alt boyuta sahip bir ölçektir. Antisosyal davranışlar (AS) yedi maddeden (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7), alkol kullanımı (AK) yedi maddeden (8, 9, 10, 11, 12, 13, 14), sigara kullanımı (SK) altı maddeden (15, 16, 17, 18, 19, 20), intihar eğilimi (İE) dört maddeden (21, 22, 23, 24), beslenme alışkanlıkları (BA) beş maddeden (25, 26, 27, 28, 29) ve okul terki (OT) yedi maddeden (30, 31, 32, 33, 34, 35, 36) oluşmaktadır. Ölçekten düşük puan almak riskli davranışların düşük düzeyde olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin ilk uygulamasından elde edilen alt boyutlarının iç tutarlık katsayısı anti-sosyal davranış alt boyutu için .79, alkol kullanım alt boyutu için .87, sigara kullanımı alt boyutu için .87, intihar eğilimi alt boyutu için .70, beslenme alışkanlıkları alt boyutu için .70, okul terki alt boyutu için .83 ve riskli davranışlar ölçeği toplam puan için .91 bulunmuştur (96).

Bu çalışmanın ise iç tutarlık katsayısı antisosyal davranış alt boyutu için .83, alkol kullanım alt boyutu için .94, sigara kullanımı alt boyutu için .91, intihar eğilimi alt boyutu için .57, beslenme alışkanlıkları alt boyutu için .72, okul terki alt boyutu için .81 ve riskli davranışlar ölçeği toplam puan için .92 bulundu.

3.7. Verilerin Toplanması

İlk olarak araştırma kapsamına alınan okulların müdürlüklerine gidildi. Okul müdürlerinin ve rehberlik hizmetlerinin aracılığı ile çalışma kriterlerine uyan adölesanların ebeveynlerine çocuklarının çalışmaya katılmalarına izin vermeleri için yazılı onamları istendi. Veli onamları alınan adölesanlara ilgili kurumun rehberlik hizmetlerinin odasında araştırmacı tarafından veri toplama formları verildi. Formlar doldurulmadan önce araştırmacı tarafından araştırmanın amacı ve yöntemi açıklanarak çalışmaya katılımın gönüllülük esasına bağlı olduğu bildirildi. Adölesanların sözlü ve yazılı onamları alındı. Formlar adölesanlar tarafından rehberlik servisi odasında yaklaşık 30 dakikada dolduruldu ve aynı gün araştırmacı tarafından geri alındı.

3.8. Araştırmanın Değişkenleri

3.8.1. Bağımsız Değişkenler

Çalışmanın, “adölesanın yaşı, cinsiyeti, beden kitle indeksi, devam ettiği okulu, sınıfı, okul başarı durumu, eğitim süresince kaldığı yer, anne-baba yaşı, anne-baba evlilik yaşı, anne-baba eğitim durumu, annenin babanın mesleği ve çalışma durumu, aile tipi, gelir durum algısı” bağımsız değişkenleridir.

3.8.2. Bağımlı Değişkenler

Çalışmanın, “ebeveyn-adölesan bağlanma puan ortalamaları ve adölesanın riskli davranış puan ortalamaları” bağımlı değişkenlerini oluşturmaktadır.

3.9. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılabilmesi için öncelikle Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü’nden (26.12.2018 tarihli ve 24296458 sayılı) tez izni alındı. Araştırma için Gümüşhane İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden (08.02.2019 tarihli ve 20055123-44-E.2821096 sayılı) kurum izni (Ek-5), Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurul Başkanlığı’ndan (22.03.2019 tarihli 24237859-

238 sayılı) etik kurul izni alındı (Ek-6). Ayrıca çalışmada kullanılan ölçekler için e-posta yoluyla ilgili araştırmacılardan izin alındı (Ek-7).

Tüm insan denekleri üzerinde yapılan araştırmalarda olduğu gibi bu araştırmada da Helsinki Bildirgesi göz önünde bulundurularak bildirgeye bağlı kalındı.

Anketleri uygulamaya başlamadan önce öğrencilere kişisel bilgilerinin gizli kalacağı, verdikleri bilgilerin sadece bilimsel araştırma için kullanılacağı hakkında açıklama yapıldı ve bilgilendirilmiş onam formu ile onamları alındı (Ek-8).

3.10. Araştırmanın Sınırlıkları

Çalışma Gümüşhane il merkezinde bulunan 2018-2019 eğitim-öğretim yılında on iki devlet lisesinde öğrenim görmekte olan araştırmaya gönüllü katılan öğrencilerle sınırlıdır. Bu çalışma adölesanların sosyo-demografik özellikleri hakkındaki kendi verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.

3.11. Araştırmada Karşılaşılan Zorluklar

Öğrencilerin formları doldurmak istememesi ve meslek lisesi öğrencilerinin bazılarının staj günlerinde okulda bulunmamasından dolayı öğrencilere ulaşılamaması araştırma yürütülürken karşılaşılan zorluklarındandır.

3.12. Verilerin Değerlendirilmesi

Analizler için SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 23.0 paket programı kullanıldı. Tanımlayıcı ve sayısal değerler için standart sapma, Min-mak, kategorik verilerin analizinde ise yüzde işlemleri kullanıldı. Kolmogorov-Smirnow testi (-1-+1), Skewness-Kurtosis değerleri (-2-+2) ve Z değeri (-3-+3) ile sürekli verilerin normal dağılıma uygunluğu değerlendirildi (97).

Normal dağılım gösteren ikili gruplarda “Bağımsız Örneklem t testi”, ikiden fazla grupların karşılaştırılmasında “One-Way ANOVA” testi uygulandı. One-Way ANOVA testi anlamlı çıktığında farkın kaynaklandığı grubu belirlemek için ileri analiz de Tukey testi kullanıldı.

Ölçekler arasındaki ilişkiyi belirlemek için korelasyon yapıldı (98). Korelasyon katsayısının mutlak değer olarak, 0.00-0.30 arasında olması zayıf; 0.30-0.70 arasında olması orta; 0.70-1.00 arasında olması ise güçlü düzeyde bir ilişki olarak tanımlanmaktadır (99) Sonuçlar %95 güven aralığında ve istatistiksel anlamlılık seviyesi $p < 0.05$ alındı.

4. BULGULAR

Bu bölümde ebeveyn-adölesan bağlanmasının adölesanların riskli davranışlarına etkisini belirlemek amacıyla planlanan çalışmada elde edilen bulgular sunuldu.

Tablo 2. Adölesanların sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı (n=483)

Özellikler	$\bar{X} \pm Ss$	Min-Mak
Yaş	16.78 $\pm$ 0.04	15-19
Boy (cm)	168.3 $\pm$ 8.89	135-189
Kilo (kg)	61.45 $\pm$ 0.50	40-108
	n	%
Yaş		
Orta adölesan	399	82.6
Geç adölesan	84	17.4
Cinsiyet		
Kız	236	48.9
Erkek	247	51.1
BKİ		
Zayıf	71	14.7
Normal	352	72.9
Fazla kilolu	60	12.4
Okul		
Anadolu lisesi	137	28.4
Fen lisesi	63	13.0
Meslek lisesi	175	36.2
İmam hatip lisesi	49	10.1
Sosyal bilimler lisesi	59	12.2
Sınıf		
9.sınıf	60	12.4
10.sınıf	101	20.9
11.sınıf	241	49.9
12.sınıf	81	16.8
Okul başarı durumu		
İyi	286	59.2
Orta	162	33.5
Kötü	35	7.2
Eğitim süresi boyunca kalınan yer		
Ev	298	61.7
Yurt	185	38.3

Adölesanların sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı Tablo 2’de yer almaktadır. Buna göre; çalışmaya katılan adölesanların yaş ortalaması 16.78 $\pm$ 0.04, boy (cm) ortalaması 168.3 $\pm$ 8.89 ve kilo (kg) ortalaması 61.45 $\pm$ 0.50 olarak bulundu.

Çalışmaya katılanların %82.6 orta adölesan (15-17 yaş) döneminde olduğu saptandı. Adölesanların %51.1'i erkek, % 36.2'sini meslek lisesine gitmekte, %49.9'u 3. sınıfa devam etmekte, %59.2'sinin okul başarı durumunun iyi olduğu ve %61.7'sinin eğitim süresi boyunca evde kaldığı belirlendi. Adölesanların %72.9'unun beden kitle indeksinin (BKİ) normal sınırlarda olduğu görüldü.

Tablo 3. Adölesan ailelerinin sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı (n=483)

Özellikler	$\bar{X} \pm Ss$	Min-Mak
Anne yaşı	43.15 $\pm$ 5.78	30-63
Baba yaşı	47.19 $\pm$ 6.10	32-68
Anne evlilik yaşı	20.32 $\pm$ 3.13	14-38
Baba evlilik yaşı	24.26 $\pm$ 3.83	16-49
Ailedeki çocuk sayısı	3.36 $\pm$ 1.41	1-9
	n	%
Anne eğitim durumu		
İlkokul ve altı	236	48.9
Ortaokul mezunu	124	25.7
Lise ve üzeri	123	25.5
Baba eğitim durumu		
İlkokul mezunu	104	21.5
Ortaokul mezunu	115	23.8
Lise mezunu	163	33.7
Yüksekokul ve Lisansüstü	101	20.9
Annenin mesleği		
Ev hanımı	402	83.2
Memur	34	7.0
İşçi	47	9.7
Baba mesleği		
İşçi	154	31.9
Memur	146	30.2
Serbest meslek	183	37.9
Annenin çalışma durumu		
Çalışıyor	105	21.7
Çalışmıyor	378	78.3
Babanın çalışma durumu		
Çalışıyor	397	82.2
Çalışmıyor	86	17.8
Aile tipi		
Çekirdek	369	76.4
Geniş	73	15.1
Parçalanmış	41	8.5
Gelir durum algısı		
Gelir giderden fazla	148	30.6
Gelir gidere eşit	303	62.7
Gelir giderden az	32	6.6

Adölesanların ailelerinin sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı Tablo 3’de yer almaktadır. Buna göre; araştırma kapsamına alınan adölesanların annelerinin yaş ortalaması 43.15 ± 5.78 , babalarının ise 47.19 ± 6.10 ’dur. Annelerinin evlilik yaş ortalaması 20.32 ± 3.13 , babalarının ise 24.26 ± 3.83 ’dür. Ailedeki çocuk sayısı ortalaması 3.36 ± 1.41 olarak saptandı. Annelerinin % 48.9’u ilkokul mezunu, % 83.2’si ev hanımı olup, % 78.3’ü çalışmamaktadır. Babaların ise % 33.7’si lise mezunu, %37.9’unun serbest meslek sahibi olup, % 82.2’si çalışmaktadır. Ailelerin % 76.4’ünün çekirdek aile yapısında olduğu ve adölesanların % 62.7’sinin gelir ve giderini eşit algıladığı belirlendi.

Tablo 4. Adölesanların ABBÖ, ABÖ ve BBÖ toplam puan, alt boyut puan ortalamalarının ve min-mak değerlerinin dağılımı (n=483)

Ölçekler	$\bar{X} \pm Ss$	Min-Mak
ABBÖ toplam	119.4 $\pm$ 12.6	68-167
ABÖ toplam	58.71 $\pm$ 9.65	26-79
Anne ilgi/kontrol	40.36 $\pm$ 8.73	8-54
Anne aşırı koruma	18.34 $\pm$ 4.10	7-28
BBÖ toplam	60.69 $\pm$ 9.11	25-100
Baba ilgi/kontrol	41.68 $\pm$ 6.96	18-72
Baba aşırı koruma	19.01 $\pm$ 4.46	7-28

Adölesanların ABBÖ, ABÖ ve BBÖ toplam ve alt boyut puan ortalamalarının dağılımı Tablo 4’te yer almaktadır. Buna göre; adölesanların ABBÖ toplam ve alt boyut puanları incelendiğinde; toplam puan ortalamalarının 119.4 ± 12.6 , anne ilgi/kontrol alt boyut puan ortalamasının 40.36 ± 8.73 , anne aşırı koruma alt boyut puan ortalamasının 18.34 ± 4.10 olup, ABÖ toplam puan ortalamasının ise 58.71 ± 9.65 , olduğu tespit edildi. Baba ilgi/kontrol alt boyut puan ortalamasının 41.68 ± 6.96 , baba aşırı koruma alt boyut puan ortalaması 19.01 ± 4.46 olup, BBÖ toplam puan ortalaması ise 60.69 ± 9.11 olarak bulundu.

Tablo 5. Adölesanların sosyo-demografik özellikleri ile ABBÖ toplam ve alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması (n=483)

ÖZELLİKLER	ABBÖ Toplam ($\bar{X} \pm Ss$)	ABÖ Toplam ($\bar{X} \pm Ss$)	Anne İlg/Kontrol ($\bar{X} \pm Ss$)	Anne Aşırı Koruma ($\bar{X} \pm Ss$)	BBÖ Toplam ($\bar{X} \pm Ss$)	Baba İlg/Kontrol ($\bar{X} \pm Ss$)	Baba Aşırı Koruma ($\bar{X} \pm Ss$)
Yaş							
Orta adölesan	119.29±12.6	59.02±9.41	40.79±8.33	18.22±4.11	60.27±8.91	41.29±6.63	18.97±4.47
Geç adölesan	119.92±12.5	57.22±10.6	38.32±10.2	18.90±4.05	62.70±9.84	43.51±8.17	19.19±4.44
Test(t) **/p değeri	-.417/.677	1.554/.121	2.074/.040	-1.374/.170	-2.230/.026	-2.327/.022	-.406/.685
Cinsiyet							
Kız	120.46±12.7	59.17±9.85	40.58±8.92	18.59±4.28	61.29±9.15	42.13±6.87	19.15±4.85
Erkek	118.39±12.4	58.27±9.46	40.16±8.56	18.10±3.91	60.12±9.06	41.24±7.03	18.87±4.07
Test(t) **/p değeri	1.808/.071	1.026/.305	.526/.599	1.296/.196	1.412/.159	1.409/.159	.680/.497
BKİ							
Zayıf	121.25±10.9	60.14±8.57	41.63±6.96	18.50±4.03	61.11±8.16	41.77±6.59	19.33±4.25
Normal	119.04±12.7	58.25±9.87	39.94±9.10	18.31±4.05	60.79±9.10	41.71±6.86	19.07±4.39
Fazla kilolu	119.31±13.8	59.70±9.46	41.36±8.28	18.33±4.52	59.61±10.2	41.38±8.03	18.23±5.08
Test (F) ***/P değeri	.902 /.406	1.486/.227	1.563/.211	.064/.938	.513/.599	.065/.937	1.137/.322
Okul türü							
Anadolu lisesi	119.11±13.4 ^{b*}	58.65±10.1 ^{b*}	40.19±9.18 ^{ab*}	18.45±4.14 ^{ab*}	60.45±9.31	41.49±7.21	18.96±4.66 ^{b*}
Fen lisesi	125.92±10.2 ^{a*}	63.60±6.87 ^{a*}	43.73±5.55 ^{a*}	19.87±4.06 ^{a*}	62.31±6.41	41.44±4.61	20.87±4.40 ^{a*}
Meslek lisesi	117.38±12.3 ^{b*}	57.65±9.09 ^{b*}	39.92±8.50 ^{b*}	17.73±4.04 ^{b*}	59.72±9.85	41.28±7.42	18.44±4.23 ^{b*}
İmam hatip lisesi	114.40±11.7 ^{b*}	53.63±9.14 ^{b*}	36.81±9.32 ^{b*}	16.81±3.86 ^{b*}	60.77±8.25	42.91±6.23	17.85±3.94 ^{b*}
Sosyal bilimler	123.27±11.1 ^{a*}	60.96±10.5 ^{a*}	41.42±9.46 ^{a*}	19.54±3.69 ^{a*}	62.30±9.33	42.52±7.64	19.77±4.59 ^{ab*}
Test (F) ***/p değeri	9.221/.000	9.358/.000	4.849/.001	6.415/.000	1.482/.206	.785/.535	4.856/.001

Tablo 5. (Devam)

Devam ettiği sınıf							
9.sınıf	114.58±13.9 ^{b*}	57.35±8.92 ^{ab*}	40.11±8.06 ^{ab*}	17.23±4.37 ^{b*}	57.23±9.98 ^{b*}	39.91±7.24 ^{b*}	17.31±4.69 ^{b*}
10.sınıf	116.53±11.7 ^{b*}	57.21±11.7 ^{b*}	39.49±9.12 ^{ab*}	17.72±3.86 ^{ab*}	59.31±9.65 ^{ab*}	40.80±7.45 ^{ab*}	18.51±4.09 ^{ab*}
11.sınıf	122.00±12.4 ^{a*}	60.32±9.04 ^{a*}	41.53±7.76 ^{a*}	18.78±4.15 ^{a*}	61.67±8.38 ^{a*}	42.10±6.40 ^{a*}	19.57±4.56 ^{a*}
12.sınıf	118.83±11.4 ^{b*}	56.79±11.03 ^{b*}	38.14±10.8 ^{b*}	18.64±3.85 ^{ab*}	62.04±9.14 ^{a*}	42.83±7.48 ^{a*}	19.20±4.14 ^{ab*}
Test (F) ***/p değeri	8.477/.000	4.609/.003	3.598/.014	3.349/.019	5.315/.001	2.895/.035	4.718/.003
Okul başarı durumu							
İyi	120.96±12.2 ^{a*}	60.05±9.41 ^{a*}	41.29±8.39 ^{a*}	18.76±3.96 ^{b*}	60.90±8.77 ^{a*}	41.35±6.77	19.55±4.41 ^{a*}
Orta	118.94±12.3 ^{a*}	57.64±9.80 ^{b*}	39.82±9.01 ^{a*}	17.81±4.33 ^{a*}	61.30±9.15 ^{a*}	42.60±6.88	18.69±4.46 ^{a*}
Kötü	108.77±11.8 ^{b*}	52.65±8.15 ^{b*}	35.31±8.48 ^{b*}	17.34±3.74 ^{ab*}	56.11±10.6 ^{b*}	40.08±8.45	16.02±3.57 ^{b*}
Test (F) ***/p değeri	15.597/.000	11.098/.000	7.986/.000	3.969/.020	4.933/.008	2.670/.070	10.705/.000
Eğitim süresi boyunca kalınan yer							
Ev	119±12.5	58.44±10.08	40.20±8.91	18.24±4.13	60.55±8.63	41.47±6.74	19.08±4.33
Yurt	120.05±12.8	59.14±8.95	40.63±8.44	18.51±4.06	60.91±9.87	42.02±7.31	18.89±4.68
Test(t) **/p değeri	-.896 /.371	-.799/.425	-.527/.599	-.707/.480	-.417/.677	-.841/.401	.459/.647

*Aynı sütunda farklı harfler ile gösterilen gruplar arasında farklar istatistiksel olarak anlamlıdır.

** Bağımsız örneklem t Testi, *** Oneway Anova

Adölesanların sosyo-demografik özellikleri ile ABBÖ toplam ve alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 5’de yer almaktadır. Buna göre; ABBÖ toplam puan ortalaması; geç adölesan dönemde olanların ($119,92 \pm 12.5$), kız adölesanların (120.46 ± 12.7), BKİ’si zayıf olanların (121.25 ± 10.9), fen lisesine gidenlerin (125.9 ± 10.2), 3. Sınıfa devam edenlerin (122.0 ± 12.4), okul başarısı iyi olanların (120.9 ± 12.2) ve yurttaki kalanların (120.0 ± 12.8) yüksek bulundu. Adölesanların okul ($F=9.221$, $p=.000$), sınıf ($F=8.477$, $p=.000$) ve okul başarı durumu ($F=15.597$, $p=.000$) ile ABBÖ toplam puan ortalamaları gruplar arasında farkın istatistiksel olarak ileri derecede anlamlı olduğu tespit edildi ($p<0.01$). Yapılan Tukey Post Hoc testinde ise bu farkın fen ve sosyal bilimler lisesinde okuyan, 11. sınıfa devam eden, iyi ve orta okul başarısı gösteren adölesan gruplarından kaynaklandığı belirlendi ($p<0.01$). Diğer bir ifadeyle fen ve sosyal bilimler lisesinde okuyan, 11. sınıfa devam eden, okul başarı durumu iyi ve orta olan öğrencilerin ebeveynlerine bağlanmaları daha olumlu olduğu tespit edildi.

ABÖ toplam puan ortalamaları incelendiğinde; orta adölesanlarda (59.02 ± 9.41), kızlarda (59.17 ± 9.85), BKİ’si zayıf olanlarda (60.14 ± 8.57), fen lisesine gidenlerde (63.60 ± 6.87), 11. sınıf olanlarda (60.32 ± 9.04), okul başarısı iyi olanlarda (60.05 ± 9.41) ve yurttaki kalanlarda (59.14 ± 8.95) yüksek bulundu. Adölesanların okul ($F=9.358$, $p=.000$), sınıf ($F=4.609$, $p=.003$) ve okul başarı durumu ($F=11.098$, $p=.000$) ile ABÖ toplam puan ortalamaları arasında farkın istatistiksel olarak ileri derecede anlamlı olduğu tespit edildi ($p<0.01$). Post Hoc testinde ise bu farkın fen ve sosyal bilimler lisesinde okuyan, 11. sınıfa devam edenlerden, iyi okul başarısı gösteren adölesan gruplarından kaynaklandığı saptandı ($p<0.01$). Başka bir ifadeyle fen ve sosyal bilimler lisesinde okuyan, 11. sınıfa devam eden ve okul başarı durumu iyi olan adölesanların anne bağlanmasının daha olumlu olduğu tespit edildi.

Anne ilgi/kontrol alt boyut ortalaması; orta adölesanlarda (40.79 ± 8.33), kızlarda (40.58 ± 8.92), BKİ’ine göre zayıf olanlarda (41.63 ± 6.96), fen lisesine gidenlerde (43.73 ± 5.55), 11. sınıfa devam edenlerde (41.53 ± 7.76), okul başarısı iyi olanlarda (41.29 ± 8.39) ve eğitim süresince yurttaki kalanlarda (40.63 ± 8.44) yüksek bulundu. Adölesanların anne ilgi/kontrol alt boyutu ile yaş ($t=2.074$, $p=.040$), okul ($F=4.849$, $p=.001$), sınıf ($F=3.598$, $p=.014$) ve okul başarı durumu ($F=7.986$, $p=.000$) gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görüldü ($p<0.05$). Yapılan Tukey Post Hoc testinde ise bu farkın fen ve sosyal bilimler lisesinde okuyan, 11. sınıfa devam eden, iyi ve

orta okul başarısı gösteren adölesan gruplarından kaynaklandığı belirlendi ($p<0.05$). Diğer bir ifadeyle okulu fen ve sosyal bilimler 11. sınıfta okuyanların, okul başarısı iyi ve orta olan adölesanların anne ilgi/kontrol alt boyut puanının daha olumlu olduğu tespit edildi.

Anne aşırı koruma alt boyut ortalaması; geç adölesanlarda (18.90 ± 4.05), kızlarda (18.59 ± 4.28), BKİ'ne göre zayıf olanlarda (18.50 ± 4.03), fen lisesine gidenlerde (19.87 ± 4.06), 11. sınıfa devam edenlerde (18.78 ± 4.15), okul başarısı iyi olanlarda (18.76 ± 3.96) ve eğitim süresince yurttan kalanlarda (18.51 ± 4.06) yüksek bulundu. Anne aşırı koruma alt boyut ortalaması ile okul ($F=6.415$, $p=.000$), sınıf ($F=3.349$, $p=.019$) ve okul başarı durumu ($F=3.969$, $p=.020$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık görüldü ($p<0.05$). Yapılan Tukey Post Hoc testinde ise bu farkın fen ve sosyal bilimler lisesine gidenlerden, 11. sınıfa devam edenlerden, okul başarı durumu orta olan adölesan gruplarından kaynaklandığı saptandı ($p<0.05$). Başka bir ifadeyle fen ve sosyal bilimler lisesine giden, 11. sınıfta öğrenim gören ve okul başarı durumu orta olan öğrencilerin anne aşırı koruma alt boyut puanının daha olumlu olduğu tespit edildi.

BBÖ toplam puan ortalamaları incelendiğinde; geç adölesanlarda (62.70 ± 9.84), kızlarda (61.29 ± 9.15), BKİ'si zayıf olanlarda (61.11 ± 8.16), fen lisesine gidenlerde (62.31 ± 6.41), 12. sınıfta olanlarda (62.04 ± 9.14), okul başarısı orta olanlarda (61.30 ± 9.15) ve yurttan kalanlarda (60.91 ± 9.87) yüksek bulundu. BBÖ toplam puan ortalaması ile yaş ($t=-2.230$, $p=.026$), sınıf ($F=5.315$, $p=.001$) ve okul başarısı ($F=4.933$, $p=.008$) ile BBÖ toplam puan ortalamaları arasında farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulundu ($p<0.05$). Yapılan Tukey Post Hoc testinde ise bu farkın 11. ve 12. sınıfa devam edenlerden, iyi ve orta okul başarısı gösteren adölesan gruplardan kaynaklandığı belirlendi ($p<0.05$). Diğer bir ifadeyle 11. ve 12. sınıfa giden, okul başarı durumu iyi ve orta olan öğrencilerin baba bağlanmasının olumlu olduğu tespit edildi.

Baba ilgi/kontrol alt boyut ortalamaları incelendiğinde; geç adölesanlarda (43.51 ± 8.17), kızlarda (42.13 ± 6.87), BKİ'ne göre zayıf olanlarda (41.77 ± 6.59), imam hatip lisesine gidenlerde (42.91 ± 6.23), 12. sınıfa devam edenlerde (42.83 ± 7.48), okul başarısı orta olanlarda (42.60 ± 6.88) ve eğitim süresince yurttan kalanlarda (42.02 ± 7.31) yüksek bulundu. Baba ilgi/kontrol alt boyut ortalaması ile sınıf ($F=2.895$, $p=.035$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulundu ($p<0.05$). Hangi sınıftan kaynaklandığını belirlemek için yapılan Post Hoc testinde ise fark görülmedi ($p>0.05$).

Baba aşırı koruma alt boyut ortalaması; geç adölesanlarda (19.19 ± 4.44), kızlarda (19.15 ± 4.85), BKİ'ne göre zayıf olanlarda (19.33 ± 4.25), fen lisesine gidenlerde (20.87 ± 4.40), 11. sınıfa devam edenlerde (19.57 ± 4.56), okul başarısı iyi olanlarda (19.55 ± 4.41), eğitim süresince evde kalanlarda (19.08 ± 4.33) yüksek bulundu. Baba aşırı koruma alt boyut puan ortalaması ile okul ($F=4.856$, $p=.001$), sınıf ($F=4.718$, $p=.003$) ve okul başarı durumu ($F=10.705$, $p=.000$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık görüldü ($p<0.01$). İkiiden çok gruplarda bu farkın hangi grup ya da gruplardan olduğunu tespit etmek için yapılan Tukey Post Hoc testinde bu farkın fen lisesinde okuyan, 11. sınıfa devam eden, iyi ve orta okul başarısı gösteren adölesan gruplardan kaynaklandığı belirlendi ($p<0.05$). Başka bir ifadeyle 11. sınıfta okuyan, okul başarı durumu iyi ve orta olan öğrencilerin baba aşırı koruma alt boyut puanının olumlu olduğu tespit edildi.

Tablo 6. Adölesanların ebeveynlerinin sosyo-demografik özellikleri ile ABBÖ toplam ve alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması (n=483)

Özellikler	ABBÖ Toplam ($\bar{X} \pm SS$)	ABÖ Toplam ($\bar{X} \pm SS$)	Anne İlgisi/Kontrol ($\bar{X} \pm SS$)	Anne Aşırı Koruma ($\bar{X} \pm SS$)	BBÖ Toplam ($\bar{X} \pm SS$)	Baba İlgisi/Kontrol ($\bar{X} \pm SS$)	Baba Aşırı Koruma ($\bar{X} \pm SS$)
Anne eğitim durumu							
İlkokul ve altı	118.7±11.7	58.64±8.71	40.50±7.96	18.13±3.88	60.09±8.70	41.39±6.67	18.69±4.28
Ortaokul mezunu	119.2±13.3	57.86±9.89	39.45±8.95	18.40±4.62	61.37±10.3	42.33±7.61	19.04±4.60
Lise ve üzeri	120.8±13.4	59.69±11.0	41.00±9.86	18.68±3.96	61.15±8.60	41.56±6.84	19.58±4.64
Test (F) **/p değeri	1.137/.322	1.116/.328	1.031/.357	.723/.486	1.019/.362	.762/.467	1.613/.200
Baba eğitim durumu							
İlkokul mezunu	118.8±12.3	59.26±9.29	40.89±8.89	18.37±3.92	59.54±9.58	40.74±7.31	18.80±4.56
Ortaokul mezunu	118.2±13.3	57.74±9.09	39.52±8.15	18.22±4.13	60.46±9.62	41.49±6.86	18.97±4.52
Lise mezunu	119.4±12.0	58.52±9.58	40.20±8.84	18.31±4.01	60.96±8.92	42.18±7.06	18.77±4.32
Yüksekokul ve üzeri	121.2±13.0	59.54±10.74	41.04±9.05	18.49±4.43	61.69±8.30	42.05±6.54	19.63±4.54
Test (F) **/p değeri	1.126/.338	.767/.513	.709/.547	.081/.970	1.022/.383	1.042/.374	.873/.455
Annenin mesleği							
Ev hanımı	119.1±12.8	58.61±9.55	40.30±8.71	18.30±4.08	60.53±9.28	41.63±6.97	18.903±4.51
Memur	122.4±11.7	59.52±10.7	41.32±8.92	18.20±4.40	62.94±7.05	42.50±6.91	20.44±4.36
İşçi	119.3±11.5	58.95±9.86	40.19±8.89	18.76±4.15	60.38±8.91	41.48±7.05	18.89±4.01
Test (F) **/p değeri	1.082/.340	.157/.855	.222/.801	.282/.755	1.118/.328	.260/.771	1.881/.153
Babanın mesleği							
İşçi	119.0±11.8	58.00±8.30	39.44±8.04	18.55±4.00	61.08±9.64	42.05±7.22	19.02±4.52
Memur	120.8±12.0	59.10±10.7	40.66±9.43	18.43±4.21	61.73±7.62	42.43±6.201	19.29±4.47
Serbest meslek	118.5±13.6	59.00±9.84	40.901±8.70	18.09±4.11	59.53±9.66	40.76±7.25	18.77±4.42
Test (F) **/p değeri	1.423/.242	.618/.539	1.281/.279	.563/.570	2.582/.077	2.689/.069	.559/.572

Tablo 6. (Devam)

Annenin Çalışma Durumu							
Çalışıyor	120.2±12.03	59.60±10.0	41.19±8.97	18.40±4.26	60.61±8.21	41.40±6.60	19.21±4.34
Çalışmıyor	119.1±12.7	58.46±9.54	40.13±8.66	18.32±4.06	60.71±9.36	41.76±7.07	18.95±4.50
Test(t) ***/p değeri	.746/.456	1.065/.288	1.093/.275	.180/.857	-.095/.925	-.470/.638	.541/.589
Babanın çalışma durumu							
Çalışıyor	119.5±12.3	58.51±9.41	40.19±8.63	18.31±4.103	61.01±9.15	41.89±6.97	19.11 ±4.42
Çalışmıyor	118.8±13.95	59.63±10.7	41.13±9.18	18.500±4.13	59.22±8.83	40.70±6.87	18.51±4.66
Test(t) ***/p değeri	.441/.659	-.982/.327	-.905/.366	-.384/.701	1.655/.099	1.431/.153	1.142/.254
Aile Tipi							
Çekirdek	119.6±12.9	58.79±9.64	40.38±8.58	18.41±4.15 ^{ab*}	60.85±9.16	41.63±7.08	19.22±4.55
Geniş	118.7±12.0	57.69±9.88	40.28±9.34	17.41±3.92 ^{b*}	61.01±8.73	42.68±6.51	18.32±3.86
Parçalanmış Aile	118.4±10.9	59.78±9.43	40.36±9.13	19.41±3.72 ^{a*}	58.63±9.36	40.36±6.54	18.26±4.54
Test (F) **/p değeri	.306/.736	.665/.515	.004/.996	3.363/.035	1.152/.317	1.501/.224	1.857/.157
Gelir durum algısı							
Gelir giderden fazla	119.4±12.9	59.00±9.70	41.26±8.86	17.73±4.29 ^{b*}	60.41±9.97	41.89±7.59	18.52±4.88
Gelir gidere eşit	119.6±12.2	58.76±9.27	40.05±8.41	18.70±3.86 ^{a*}	60.86±8.62	41.60±6.61	19.25±4.23
Gelir giderden az	117.2±14.49	56.87±12.7	39.12±10.8	17.75±5.01 ^{ab*}	60.37±9.79	41.43±7.35	18.93±4.57
Test (F) **/p değeri	.512/.600	.648/.523	1.292/.276	3.163/.043	.137/.872	.110/.896	1.359/.258

*Aynı sütunda farklı harfler ile gösterilen gruplar arasında farklar istatistiksel olarak anlamlıdır.

** Oneway Anova, *** Bağımsız örneklem t Testi

Tablo 6’da adölesanların ebeveynlerinin sosyo-demografik özellikleri ile ABBÖ toplam ve alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması yer almaktadır. Buna göre; adölesanların ABBÖ toplam puan ortalamaları, anneleri lise ve üzeri ($120,84 \pm 13.4$), babaları yüksekokul ve lisansüstü (121.23 ± 13.04) eğitime sahip olanların, anneleri (122.47 ± 11.75) ve babaları memur olanların (120.83 ± 12.08), anneleri (120.21 ± 12.03) ve babaları çalışanların (119.52 ± 12.3), çekirdek aile yapısına sahip olanların (119.65 ± 12.93) ve geliri gidere eşit algılayanların (41.604 ± 6.61) daha yüksek bulundu. ABBÖ toplam puan ortalaması ile anne ($F=1.137$, $p=.322$) ve baba ($F=1.126$, $p=.338$) eğitim durumu, anne ($F=1.082$, $p=.340$) ve baba mesleği ($F=1.423$, $p=.242$), annenin ($t=.746$, $p=.456$) ve babanın çalışma durumu ($t=.441$, $p=.659$), aile tipi ($F=.306$, $p=.736$) ve gelir durum algısı ($F=.512$, $p=.600$) arasında farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptandı ($p>0.05$).

Çalışmaya katılanların ABÖ toplam puan ortalamaları; anneleri lise ve üzeri (59.69 ± 11.04), babaları yüksekokul ve lisansüstü (59.54 ± 10.7) eğitimi olanların, anneleri (59.52 ± 10.78) ve babaları memur olanların (59.10 ± 10.7), anneleri çalışanların (59.60 ± 10.0) ve babaları çalışmayanların (59.63 ± 10.7), parçalanmış aileye sahip olanların (59.78 ± 9.43) ve gelirleri giderinden fazla algılayanların (59.00 ± 9.70) daha yüksek bulundu. Adölesanların ABÖ puan ortalamaları ile anne eğitim durumu ($F=1.116$, $p=.328$), baba eğitim durumu ($F=.767$, $p=.513$), anne mesleği ($F=.157$, $p=.855$), baba mesleği ($F=.618$, $p=.539$), annenin çalışma durumu ($t=1.065$, $p=.288$), babanın çalışma durumu ($t=-.982$, $p=.327$), aile tipi ($F=.665$, $p=.515$) ve gelir durum algısı ($F=.648$, $p=.523$) arasındaki farklarının istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptandı ($p>0.05$).

Adölesanların anne ilgi/kontrol alt boyut puan ortalamaları; anneleri lise ve üzeri (41.00 ± 9.86), babaları yüksekokul ve lisansüstü (41.04 ± 9.05) eğitimi olanların, anneleri memur (41.32 ± 8.92), babaları serbest meslek sahibi (40.90 ± 8.70) olanların, anneleri çalışanların (41.19 ± 8.97), babaları çalışmayanların (18.50 ± 4.13), çekirdek aile yapısına sahip olanların (40.38 ± 8.58) ve gelirleri giderinden fazla algılayanların (41.26 ± 8.86) daha yüksek bulundu. Anne ilgi/kontrol alt boyut puan ortalamaları ile anne eğitim durumu ($F=1.031$, $p=.357$), baba eğitim durumu ($F=.709$, $p=.547$), anne mesleği ($F=.222$, $p=.801$), baba mesleği ($F=1.281$, $p=.279$), annenin çalışma durumu ($t=1.093$, $p=.275$), babanın çalışma durumu ($t=-.905$, $p=.366$), aile tipi ($F=.004$, $p=.996$) ve gelir durum algısı ($F=1.292$, $p=.276$) arasındaki farklarının istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptandı ($p>0.05$).

Çalışmaya katılanların anne aşırı koruma alt boyut puan ortalamaları; anneleri lise ve üzeri (18.68 ± 3.96), babaları yüksekokul ve üzeri (18.49 ± 4.43) eğitime sahip olanların, anneleri (18.76 ± 4.15) ve babaları işçi olanların (18.55 ± 4.00), anneleri çalışanların (18.40 ± 4.26), babaları çalışmayanların (18.50 ± 4.13), parçalanmış aileye sahip olanların (19.41 ± 3.72) ve geliri giderlerine eşit algılayanların (18.706 ± 3.86) daha yüksek olduğu görüldü. Anne aşırı koruma alt boyut puan ortalamaları ile aile tipi ($F=3.363$, $p=.035$) ve gelir algısı ($F=3.163$, $p=.043$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu saptandı ($p<0.05$). Aile tipi açısından farkın hangi gruptan olduğunu belirlemek için yapılan Tukey Post Hoc testinde farkın parçalanmış aile yapısından kaynaklandığı belirlendi ($p<0.05$). Gelir algısı açısından farkın hangi gruptan olduğunu belirlemek için yapılan Tukey Post Hoc testinde farkın geliri giderine eşit algılayanlardan kaynaklandığı görüldü ($p<0.05$). Diğer bir ifadeyle anne aşırı koruma alt boyut puanı parçalanmış aile yapısına sahip olan ve gelirini giderine eşit algılayan adölesanlarda yüksek olduğu tespit edildi.

Adölesanların BBÖ puan ortalamaları; anneleri ortaokul mezunu (61.37 ± 10.3), babaları yüksekokul ve üzeri (61.69 ± 8.30) eğitime sahip olanların, anneleri (62.94 ± 7.05) ve babaları memur (61.73 ± 7.62) olanların, anneleri çalışmayanların (60.71 ± 9.36), babaları çalışanların (61.01 ± 9.15), geniş aile yapısına sahip olanların (61.01 ± 8.73) ve geliri giderine eşit algılayanların (60.86 ± 8.62) yüksek olduğu tespit edildi. BBÖ puan ortalamaları ile anne eğitim durumu ($F=1.019$, $p=.362$), baba eğitim durumu ($F=1.022$, $p=.383$), anne mesleği ($F=1.118$, $p=.328$), babanın mesleği ($F=2.582$, $p=.077$), annenin çalışma durumu ($t=-.095$, $p=.925$), babanın çalışma durumu ($t=1.655$, $p=.099$) aile tipi ($F=1.152$, $p=.317$) ve gelir durum algısı ($F=.110$, $p=.896$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı saptandı ($p>0.05$).

Çalışmaya katılanların baba ilgi/kontrol alt boyut puan ortalamaları; anneleri ortaokul (42.33 ± 7.61), babaları lise mezunu (42.18 ± 7.06) olanların, anneleri (42.500 ± 6.91) ve babaları memur (42.43 ± 6.20) olanların, anneleri çalışmayanların (41.76 ± 7.07), babaları çalışanların (41.89 ± 6.97), geniş aile yapısına sahip olanların (42.68 ± 6.51) ve gelirini giderinden fazla algılayanların (41.89 ± 7.59) yüksek olduğu tespit edildi. Baba ilgi/kontrol alt boyut puan ortalamaları ile anne eğitim durumu ($F=.762$, $p=.467$), baba eğitim durumu ($F=1.042$, $p=.374$), anne mesleği ($F=.260$, $p=.771$), baba mesleği ($F=2.689$, $p=.069$), annenin çalışma durumu ($t=-.470$, $p=.638$), babanın çalışma durumu ($t=1.431$, $p=.153$) aile

tipi ($F=1.501$, $p=.224$) ve gelir durum algısı ($F=.110$, $p=.896$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı saptandı ($p>0.05$).

Adölesanların baba aşırı koruma alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde; anneleri lise ve üzeri (19.58 ± 4.64), babaları yüksekokul ve üstü (19.63 ± 4.54) eğitime sahip olanların, anneleri (20.44 ± 4.36) ve babaları memur olanların (19.29 ± 4.47), anne (19.21 ± 4.34) ve babaları (19.11 ± 4.42) çalışanların, çekirdek aileye sahip olanların (19.22 ± 4.55) ve geliri giderine eşit algılayanların (19.25 ± 4.23) yüksek bulundu. Baba aşırı koruma alt boyut puan ortalamaları ile değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı saptandı ($p>0.05$).

Tablo 7. Adölesanların RDÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları ve minimum/maksimum değerlerinin dağılımı ($n=483$)

Ölçek ve alt boyutları	$\bar{X}\pm Ss$	Min-Mak
RDÖ Toplam	143.8 $\pm$ 22.3	40-177
Anti sosyal davranışlar	25.86 $\pm$ 6.19	7-35
Alkol kullanımı	32.87 $\pm$ 5.25	7-35
Sigara kullanımı	24.15 $\pm$ 7.31	6-30
İntihar eğilimi	13.65 $\pm$ 3.43	4-20
Beslenme alışkanlıkları	15.92 $\pm$ 4.63	5-25
Okul terki	31.41 $\pm$ 5.09	7-35

Adölesanların RDÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları dağılımı Tablo 7’de yer almaktadır. Buna göre; adölesanların RDÖ toplam ve alt boyut puanları incelendiğinde; toplam puan ortalaması 143.8 $\pm$ 22.3, alt boyutlardan antisosyal davranışlar puan ortalaması 25.86 $\pm$ 6.19, alkol kullanımı puan ortalaması 32.87 $\pm$ 5.25, sigara kullanımı puan ortalaması 24.15 $\pm$ 7.31, intihar eğilimi puan ortalaması 13.65 $\pm$ 3.43, beslenme alışkanlıkları puan ortalaması 15.92 $\pm$ 4.63 ve okul terki puan ortalaması 31.41 $\pm$ 5.09 olarak belirlendi.

Tablo 8. Adölesanların sosyo-demografik özellikleri ile RDÖ alt boyut ve toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması (n=483)

Özellikler	Antisosyal Davranışlar ($\bar{X} \pm SS$)	Alkol Kullanımı ($\bar{X} \pm SS$)	Sigara Kullanımı ($\bar{X} \pm SS$)	İntihar Eğilimi ($\bar{X} \pm SS$)	Beslenme Alışkanlıkları ($\bar{X} \pm SS$)	Okul Terki ($\bar{X} \pm SS$)	RDÖ Toplam ($\bar{X} \pm SS$)
Yaş							
Orta adölesan	26.00±6.15	33.44±4.27	24.73±6.91	13.79±3.46	15.94±4.68	31.94±4.64	145.87±20.3
Geç adölesan	25.19±6.37	30.15±7.98	21.38±8.47	13.02±3.23	15.83±4.43	28.92±6.26	134.51±28.4
Test(t)**/p değeri	1.096/.273	3.671/.000	3.398/.001	1.870/.062	.209/.834	4.175/.000	3.479/.001
Cinsiyet							
Kız	27.69±5.53	34.13±3.23	26.52±5.33	13.55±3.53	15.63±4.45	32.78±3.59	150.3±17.1
Erkek	24.10±6.28	31.67±6.41	21.88±8.18	13.75±3.33	16.20±4.79	30.10±5.90	137.7±24.9
Test(t)**/p değeri	6.670/.000	5.362/.000	7.424/.000	-.646/.518	-1.343/.180	6.049/.000	6.504/.000
BKİ							
Zayıf	26.94±6.60	33.42±5.26	24.83±6.89	14.29±3.37	15.47±4.45	32.05±5.06	147.0±24.00
Normal	25.64±6.13	32.91±4.92	24.30±7.32	13.56±3.43	15.94±4.54	31.50±4.79	143.8±20.8
Fazla kilolu	25.85±5.95	32.00±6.90	22.45±7.60	13.43±3.46	16.35±5.37	30.16±6.50	140.2±27.9
Test (F)*** /p değeri	1.297/.274	1.227/.294	2.019/.134	1.479/.229	.584/.558	2.434/.089	1.497/.225
Okul							
Anadolu lisesi	26.09±6.60	32.30±6.00 ^{ab*}	23.44±7.83	13.91±3.40 ^{a*}	16.22±4.29	32.05±4.83 ^{a*}	144.0±23.9 ^{ab*}
Fen lisesi	27.33±5.01	34.22±2.58 ^{a*}	25.85±5.98	13.31±3.10 ^{ab*}	15.31±4.18	33.20±2.80 ^{a*}	149.2±14.0 ^{a*}
Meslek lisesi	25.98±5.99	33.45±4.23 ^{ab*}	24.58±6.89	14.17±3.48 ^{a*}	16.53±5.05	31.23±5.03 ^{ab*}	145.9±20.9 ^{a*}
İmam hatip lisesi	24.06±6.02	31.30±6.91 ^{b*}	22.65±7.92	13.40±3.10 ^{ab*}	15.16±4.40	29.26±6.17 ^{b*}	135.8±24.6 ^{b*}
Sosyal bilimler lisesi	24.88±6.72	32.33±6.18 ^{ab*}	23.94±7.78	12.11±3.49 ^{b*}	14.72±4.52	30.37±5.92 ^{b*}	138.3±25.4 ^{ab*}
Test (F)*** /p değeri	2.391/.050	3.276/.012	1.868/.115	4.484/.001	2.519/.041	5.544/.000	3.849/.004

Tablo 8. (Devam)

Devam ettiği sınıf							
9.sınıf	26.51±5.72 ^{ab*}	33.55±4.72 ^{a*}	24.88±7.00 ^{ab*}	14.30±3.50	16.68±4.33	31.40±5.66 ^{a*}	147.3±20.3 ^{a*}
10.sınıf	24.38±6.96 ^{b*}	32.93±4.91 ^{a*}	24.44±7.10 ^{ab*}	13.24±3.55	15.03±5.22	31.10±5.48 ^{a*}	141.1±24.1 ^{ab*}
11.sınıf	26.48±5.78 ^{a*}	33.55±4.19 ^{a*}	24.54±7.21 ^{a*}	13.76±3.37	15.98±4.37	32.34±3.95 ^{a*}	146.6±19.3 ^{a*}
12.sınıf	25.38±6.41 ^{ab*}	30.28±7.65 ^{b*}	22.08±7.83 ^{b*}	13.38±3.36	16.32±4.76	29.06±6.28 ^{b*}	136.5±27.6 ^{b*}
Test (F) ***/p değeri	3.145/.025	8.631/.000	2.666/.047	1.436/.231	1.982/.116	8.995/.000	5.291/.001
Okul başarı durumu							
İyi	26.89±6.03 ^{a*}	33.46±4.75 ^{a*}	25.43±6.42 ^{a*}	13.78±3.38	16.15±4.43	32.13±4.52 ^{a*}	147.8±20.39 ^{a*}
Orta	24.96±5.67 ^{a*}	32.72±4.61 ^{a*}	22.80±7.88 ^{b*}	13.60±3.43	15.59±5.00	31.09±5.06 ^{a*}	140.7±20.97 ^{a*}
Kötü	21.60±7.35 ^{b*}	28.80±9.01 ^{b*}	19.94±8.75 ^{b*}	12.88±3.78	15.62±4.53	27.02±7.03 ^{b*}	125.8±31.71 ^{b*}
Test (F) ***/p değeri	14.732/.000	12.976/.000	13.627/.000	1.097/.335	.845/.430	17.268/.000	18.694/.000
Eğitim süresi boyunca kalman yer							
Ev	25.76±6.16	32.62±5.43	23.83±7.58	13.65±3.46	15.96±4.60	31.39±5.26	143.2±23.0
Yurt	26.01±6.24	33.27±4.94	24.67±6.83	13.67±3.38	15.86±4.69	31.45±4.81	144.9±21.2
Test(t) **/p değeri	-.427/.669	-1.348/.178	-1.255/.210	-.060/.952	.241/.809	-.140/.889	-.835/.404

*Aynı sütunda farklı harfler ile gösterilen gruplar arasında farklar istatistiksel olarak anlamlıdır.

** Bağımsız örneklem t Testi, *** Oneway Anova

Tablo 8’de adölesanların sosyo-demografik özellikleri ile RDÖ toplam ve alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması yer almaktadır. Buna göre; adölesanların RDÖ anti sosyal davranışlar alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde; orta adölesanlarda (26.05 ± 6.15), kızlarda (27.69 ± 5.53), BKİ’ne göre zayıf olanlarda (26.94 ± 6.60), fen lisesinde okuyanlarda (27.33 ± 5.01), 9. sınıfta olanlarda (26.51 ± 5.72), okul başarı durumu iyi olanlarda (26.89 ± 6.03) ve eğitim süresi boyunca yurttan kalanlarda (26.01 ± 6.24) daha yüksek olduğu bulundu. Antisozyal davranışlar alt boyut puan ortalaması ile cinsiyet ($t=6.670$, $p=.000$), sınıf ($F=3.145$, $p=.025$) ve okul başarı durumu ($F=14.732$, $p=.000$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı olduğu tespit edildi ($p<0.05$). Farkın hangi sınıftan kaynaklandığını belirlemek için yapılan Post Hoc Testinde ise bu farkın 11. sınıfa gidenlerden kaynaklandığı belirlendi ($p<0.05$). Okul başarı durumunda ise farkın iyi ve orta okul başarı durumuna sahip adölesandan kaynaklandığı saptandı ($p<0.05$). Diğer bir ifadeyle 11. sınıfa giden, okul başarı durumu iyi ve orta olan öğrencilerde antisozyal davranış puanının yüksek olduğu tespit edildi.

Çalışmaya katılan adölesanların RDÖ alkol kullanımı alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde; orta adölesanlarda (33.44 ± 4.27), kızlarda (34.13 ± 3.23), BKİ’ne göre zayıf olanlarda (33.42 ± 5.26), fen lisesinde okuyanlarda (34.22 ± 2.58), 9. sınıfta olanlarda (33.55 ± 4.72), okul başarısı iyi olanlarda (33.46 ± 4.75) ve eğitim süresi boyunca yurttan kalanlarda (33.27 ± 4.94) daha yüksek olduğu görüldü. Alkol kullanımı alt boyut puan ortalamaları ile yaş grubu ($t=3.671$, $p=.000$), cinsiyet ($t=5.362$, $p=.000$), okul ($F=3.276$, $p=.012$), sınıf ($F=8.631$, $p=.000$) ve okul başarı durumu ($F=12.976$, $p=.000$) arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulundu ($p<0.05$). Farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için yapılan post hoc testinde bu farkın fen lisesinde okuyan , 9, 10, 11. sınıfa devam eden, iyi ve orta okul başarısı gösteren adölesanlardan kaynaklandığı belirlendi ($p<0.05$). Başka bir ifadeyle 9, 10, 11. Sınıfta öğrenim gören, okul başarısı iyi ve orta olan adölesanlarda alkol kullanım yüksek olduğu tespit edildi.

Adölesanların RDÖ sigara kullanımı alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde; orta adölesanlarda (24.73 ± 6.91), kızlarda (26.52 ± 5.33), BKİ’ne göre zayıf olanlarda (24.83 ± 6.89), fen lisesinde okuyanlarda (25.85 ± 5.98), 9. sınıfta olanlarda (24.88 ± 7.00), okul başarısı iyi olanlarda (25.43 ± 6.42) ve eğitim süresi boyunca yurttan kalanlarda (24.67 ± 6.83) daha yüksek bulundu. Sigara kullanımı alt boyut puan ortalaması ile yaş grupları arasında ($t=3.398$, $p=.001$), cinsiyet ($t=7.424$, $p=.000$), sınıf ($F=2.666$, $p=.047$) ve

okul başarı durumu ($F=13.627$, $p=.000$) arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulundu ($p<0.05$). Farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için yapılan post hoc testinde ise bu farkın 11. sınıfa devam edenlerde ve iyi okul başarısı gösteren adölesanlardan kaynaklandığı saptandı ($p<0.05$). Diğer bir ifadeyle 11. sınıfta eğitim gören, iyi okul başarısına sahip öğrencilerde sigara kullanım puanının yüksek olduğu belirlendi.

Adölesanların RDÖ intihar eğilimi alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde; orta adölesanlarda (13.79 ± 3.46), erkeklerde (13.75 ± 3.33), BKİ'ne göre zayıf olanlarda (14.29 ± 3.37), meslek lisesinde okuyanlarda (14.17 ± 3.48), 9. sınıfta olanlarda (14.30 ± 3.50), okul başarısı iyi olanlarda (13.78 ± 3.38) ve eğitim süresi boyunca yurttaki kalanlarda (13.67 ± 3.38) daha yüksek bulundu. İntihar eğilimi alt boyut puan ortalaması ile okul ($F=4.484$, $p=.001$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark görüldü ($p<0.01$). Post hoc testinde ise bu farkın anadolu ve meslek lisesinde okuyanlardan kaynaklandığı bulundu ($p<0.05$). Diğer bir ifadeyle anadolu ve meslek lisesinde okuyan öğrencilerinde intihar eğilimi puanının yüksek olduğu tespit edildi.

Çalışmaya alınan adölesanların RDÖ beslenme alışkanlıkları alt boyut puan ortalamaları; orta adölesanlarda (15.94 ± 4.68), erkeklerde (16.20 ± 4.79), BKİ'ye göre fazla kilolu olanlarda (16.35 ± 5.37), meslek lisesinde okuyanlarda (16.53 ± 5.05), 9. sınıfta olanlarda (16.68 ± 4.33), okul başarısı iyi olanlarda (16.15 ± 4.43) ve eğitim süresi boyunca evde kalanlarda (15.96 ± 4.608) daha yüksek olduğu görüldü. Beslenme alışkanlıkları alt boyut puan ortalaması ile okul ($F=2.519$, $p=.041$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark vardı ($p<0.05$). Okul grupları arasında yapılan Post hoc testinde ise bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulundu ($p>0.05$).

Adölesanların RDÖ okul terki alt boyut puan ortalamaları; orta adölesanlarda (31.94 ± 4.64), kızlarda (32.78 ± 3.59), BKİ'ne göre zayıf olanlarda (32.05 ± 5.06), fen lisesinde okuyanlarda (33.20 ± 2.80), 11. sınıfta olanlarda (32.34 ± 3.95), okul başarısı iyi olanlarda (32.13 ± 4.52) ve eğitim süresi boyunca yurttaki kalanlarda (31.45 ± 4.81) daha yüksek olduğu görüldü. Okul terki alt boyut puan ortalaması ile yaş grupları arasında ($t=4.175$, $p=.000$) cinsiyet ($t=6.049$, $p=.000$), okul ($F=5.544$, $p=.000$), sınıf ($F=8.995$, $p=.000$) ve okul başarı durumu ($F=17.268$, $p=.000$) arasında farkın istatistiksel olarak ileri derecede anlamlı olduğu bulundu ($p<0.01$). Farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için yapılan post hoc testinde bu farkın anadolu ve fen lisesinde okuyanlardan,

9, 10, 11. sınıf olanlardan, iyi ve orta okul başarısı olan gruplardan kaynaklandığı tespit edildi ($p<0,05$). Diğer bir ifadeyle okul terki puanı Anadolu ve fen lisesinde okuyan, 9, 10, 11. Sınıflarda okuyan, iyi ve orta okul başarısına sahip öğrencilerde daha yüksek olduğu görüldü.

Adölesanların RDÖ toplam puan ortalamaları incelendiğinde; orta adölesanlarda (145.8 ± 20.3), kızlarda (150.3 ± 17.1), BKİ'ne göre zayıf olanlarda (147.0 ± 24.0), fen lisesinde okuyanlarda (149.2 ± 14.0), 9. sınıfta olanlarda (147.3 ± 20.3), okul başarısı iyi olanlarda (147.8 ± 20.3) ve eğitim süresi boyunca yurttan kalanlarda (144.9 ± 21.2) daha yüksek olduğu belirlendi. RDÖ toplam puan ortalaması ile yaş ($t=3.479$, $p=.001$), cinsiyet ($t=6.504$, $p=.000$), okul ($F=3.849$, $p=.004$), sınıf ($F=5.291$, $p=.001$) ve okul başarı durumu ($F=18.694$, $p=.000$) arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulundu ($p<0.01$). Post hoc testinde ise bu farkın fen ve meslek lisesinde okuyanlardan, 9, 11. sınıfta olanlardan ve iyi, orta okul başarısı olan gruplardan kaynaklandığı tespit edildi ($p<0.05$). Diğer bir ifadeyle fen ve meslek lisesinde okuyan, 9, 11. Sınıfta eğitim gören iyi ve orta okul başarısına sahip öğrencilerde daha yüksek olduğu görüldü.

Tablo 9. Adölesanların ebeveynlerinin sosyo-demografik özellikleri ile RDÖ alt boyut ve toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması (n=483)

Özellikler	Anti sosyal davranışlar ($\bar{X} \pm SS$)	Alkol kullanımı ($\bar{X} \pm SS$)	Sigara kullanımı ($\bar{X} \pm SS$)	İntihar eğilimi ($\bar{X} \pm SS$)	Beslenme alışkanlıkları ($\bar{X} \pm SS$)	Okul terki ($\bar{X} \pm SS$)	RDÖ Toplam ($\bar{X} \pm SS$)
Anne eğitim durumu							
İlkokul ve altı	25.97±6.10	33.35±4.58 ^{a*}	24.57±6.91	13.51±3.13	16.06±4.55	31.22±5.27	144.6±21.0 ^{ab*}
Ortaokul mezunu	26.33±5.82	33.42±4.48 ^{a*}	24.79±6.97	14.12±3.60	16.41±4.35	31.77±4.12	146.86±19.5 ^{a*}
Lise ve üzeri	25.18±6.68	31.39±6.74 ^{b*}	22.69±8.19	13.46±3.76	15.18±5.00	31.43±5.60	139.3±26.6 ^{b*}
Test (F) **/p değeri	1.123/.326	6.677/.001	3.329/.037	1.582/.207	2.356/.096	481/.618	3.802/.023
Baba eğitim durumu							
İlkokul mezunu	26.75±5.43	33.15±4.41 ^{ab*}	24.49±7.12	13.87±3.16	16.90±4.89	31.57±4.64	146.7±19.4
Ortaokul mezunu	26.22±5.70	33.49±4.25 ^{a*}	24.33±7.24	13.90±3.15	15.89±4.24	31.67±5.14	145.5±20.2
Lise mezunu	25.83±6.18	33.14±4.81 ^{ab*}	24.50±7.06	13.51±3.79	15.50±4.82	31.26±5.00	143.7±22.1
Yüksekokul ve üzeri	24.57±7.24	31.44±7.23 ^{b*}	23.03±7.94	13.38±3.39	15.65±4.40	31.20±5.64	139.3±26.9
Test (F) **/p değeri	2.339/.073	3.313/.020	1.001/.392	.640/.589	2.125/.096	.240/.868	2.209/.086
Anne mesleği							
Ev hanımı	26.00±6.11	33.19±4.66 ^{b*}	24.27±7.15	13.78±3.37	16.14±4.57	31.60±4.59	145.0±20.6
Memur	24.79±7.51	31.32±7.83 ^{ab*}	23.97±7.97	13.20±3.81	14.35±5.27	31.14±7.01	138.7±29.9
İşçi	25.42±5.80	31.29±7.09 ^{a*}	23.21±8.17	12.87±3.58	15.23±4.52	30.00±7.04	138.0±28.4
Test (F) **/p değeri	.729/.483	4.385/.013	.457/.633	1.825/.162	2.946/.053	2.159/.117	3.023/.050
Baba mesleği							
İşçi	26.58±5.85	33.21±4.81	24.87±6.88	14.04±3.16	16.19±4.68	31.29±5.31	146.2±21.1
Memur	25.05±6.63	32.32±5.71	23.40±7.69	13.42±3.66	15.54±4.53	31.36±5.16	141.1±24.0
Serbest meslek	25.90±6.05	33.03±5.22	24.14±7.32	13.51±3.44	16.01±4.68	31.56±4.85	144.1±21.7
Test (F) **/p değeri	2.306/.101	1.212/.298	1.509/.222	1.473/.230	.795/.452	.124/.883	1.979/.139

Tablo 9. (Devam)

Annenin çalışma durumu							
Çalışıyor	25.73±6.29	31.66±6.62	23.46±8.18	13.45±3.63	15.79±4.84	30.94±6.17	141.0±26.9
Çalışmıyor	25.89±6.16	33.21±4.76	24.34±7.05	13.71±3.37	15.96±4.58	31.55±4.74	144.6±20.8
Test(t) ***/p değeri	-.243/.808	-2.235/.027	-1.000/.319	-.679/.497	-.347/.729	-.934/.352	-1.277/.204
Babanın çalışma durumu							
Çalışıyor	25.85±6.14	32.82±5.14	24.13±7.27	13.79±3.35	15.94±4.57	31.48±4.98	144.0±21.8
Çalışmıyor	25.90±6.43	33.12±5.76	24.22±7.53	13.02±3.69	15.87±4.95	31.09±5.55	143.2±24.5
Test(t) ***/p değeri	-.072/.943	-.490/.624	-.095/.925	1.899/.058	.127/.899	.653/.514	.299/.765
Aile Tipi							
Çekirdek	25.78±6.08	33.08±4.73 ^{b*}	24.34±7.15	13.78±3.51 ^{b*}	15.95±4.64	31.56±4.80 ^{b*}	144.5±21.2
Geniş	26.04±6.48	32.93±5.26 ^{ab*}	24.20±7.39	13.87±2.81 ^{b*}	16.28±4.80	31.76±4.36 ^{ab*}	145.1±21.4
Parçalanmış Aile	26.26±6.70	30.87±8.51 ^{a*}	22.36±8.46	12.12±3.37 ^{a*}	15.07±4.31	29.46±7.80 ^{a*}	136.1±31.1
Test (F) **/p değeri	.148/.862	3.292/.038	1.351/.260	4.582/.011	.921/.399	3.384/.035	2.716/.067
Gelir durum algısı							
Gelir giderden fazla	25.35±6.40	32.79±5.36 ^{a*}	24.04±7.38 ^{a*}	13.64±3.51	15.07±4.81 ^{b*}	31.43±5.16 ^{a*}	142.3±23.3 ^{a*}
Gelir gidere eşit	26.30±5.88	33.34±4.38 ^{a*}	24.58±6.95 ^{a*}	13.74±3.35	16.25±4.42 ^{a*}	31.78±4.58 ^{a*}	146.0±19.7 ^{a*}
Gelir giderden az	24.09±7.61	28.75±9.28 ^{b*}	20.59±9.34 ^{b*}	12.87±3.71	16.78±5.35 ^{ab*}	27.87±7.54 ^{b*}	130.9±34.4 ^{b*}
Test (F) **/p değeri	2.586/.076	11.590/.000	4.396/.013	.942/.391	3.857/.022	8.802/.000	7.257/.001

*Aynı sütunda farklı harfler ile gösterilen gruplar arasında farklar istatistiksel olarak anlamlıdır.

** Oneway Anova , *** Bağımsız örneklem t Testi

Tablo 9’da adölesanların ebeveynlerinin sosyo-demografik özellikleri ile RDÖ alt boyut ve toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması yer almaktadır. Buna göre; adölesanların RDÖ antisosyal davranışlar alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde; anneleri ortaokul (26.33 ± 5.82), babaları ise ilkokul (26.75 ± 5.43) mezunu olanların, annesi ev hanımı (26.00 ± 6.11), babası işçi olanların (26.58 ± 5.85), annesi (25.89 ± 6.16) ve babası (25.90 ± 6.43) çalışmayanların, parçalanmış aileye sahip olanların (26.26 ± 6.708) ve geliri giderine eşit algılayanların (26.30 ± 5.88) algılayanların daha yüksek bulundu. Anti sosyal davranışlar alt boyut puan ortalaması ile anne eğitim durumu ($F=1.123$, $p=.326$), baba eğitim durumu ($F=2.339$, $p=.073$), anne mesleği ($F=.729$, $p=.483$), baba mesleği ($F=2.306$, $p=.101$), annenin çalışma durumu ($t=-.243$, $p=.808$), babanın çalışma durumu ($t=-.072$, $p=.943$), aile tipi ($F=.148$, $p=.862$) ve gelir durum algısı ($F=2.586$, $p=.076$) arasındaki farklarının istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptandı ($p>0.05$).

Adölesanların RDÖ alkol kullanımı alt boyut puan ortalamaları; anne (33.42 ± 4.48) ve babaları (33.49 ± 4.25) ortaokul mezunu olanların, annesi ev hanımı (33.19 ± 4.66), babası işçi (33.21 ± 4.81), annesi (31.66 ± 6.62), babası (33.12 ± 5.76) çalışmayanların, çekirdek aileye sahip olanların (33.08 ± 4.73) ve geliri giderine eşit algılayanların (33.34 ± 4.38) daha yüksek olduğu görüldü. Alkol kullanımı alt boyut puan ortalaması ile anne eğitim durumu ($F=6.677$, $p=.001$), baba eğitim durumu ($F=3.313$, $p=.020$), anne mesleği ($F=4.385$, $p=.013$), annenin çalışma durumu ($t=-2.235$, $p=.027$), aile tipi ($F=3.292$, $p=.038$) ve gelir durum algısı ($F=11.590$, $p=.000$) arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptandı ($p<0.05$). Post Hoc Testinde ise bu farkın anneleri ilkokul ve ortaokul, babaları orta okul mezunu, anneleri işçi, parçalanmış aile yapısına sahip olan, geliri giderinden fazla ve geliri giderine eşit olan adölesanlardan kaynaklandığı görüldü ($p<0.05$). Başka bir ifadeyle annesi ilkokul ve ortaokul, babası ortaokul mezunu olan parçalanmış aileye sahip olan, geliri giderinden fazla ve gelirini giderine eşit algılayan öğrencilerde alkol kullanım puanının yüksek olduğu tespit edildi.

Çalışmaya katılanların RDÖ sigara kullanımı alt boyut puan ortalamaları; anneleri ortaokul (24.79 ± 6.97), babaları lise (24.50 ± 7.06) mezunu olanlarda, anneleri ev hanımı (24.27 ± 7.15), babaları işçi (24.87 ± 6.88) olanlarda, annesi (24.34 ± 7.05), babası (24.22 ± 7.53) çalışmayanlarda, çekirdek aileye sahip olanlarda (24.34 ± 7.15) ve geliri giderine eşit algılayanlarda (24.58 ± 6.95) daha yüksek olduğu bulundu. Sigara kullanımı alt boyut puan ortalaması ile anne eğitim durumu ($F=3.329$, $p=.037$) ve gelir durum algısı

($F=4.396$, $p=.013$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edildi ($p<0.05$). Post Hoc Testinde ise bu farkın; anne eğitim durumu grupları arasında fark bulunmadı ($p>0.05$). Gelir durumu algısı gruplarında ise geliri giderinden fazla ve geliri giderine eşit algısına sahip olan adölesanlardan kaynaklandığı görüldü ($p<0.05$). Diğer bir ifadeyle aile gelirini giderinden fazla ve gelirini giderine eşit algılayan öğrencilerde sigara kullanım puanının yüksek olduğu tespit edildi.

Adölesanların RDÖ intihar eğilimi alt boyut puan ortalamaları; anneleri (14.12 ± 3.606) ve babaları (13.90 ± 3.15) ortaokul mezunu olanların, anneleri ev hanımı (13.78 ± 3.37), babaları işçi (14.04 ± 3.16), anneleri çalışmayanların (13.71 ± 3.37), babaları çalışanların (13.79 ± 3.35), geniş aileye sahip olanların (13.87 ± 2.81) ve geliri giderine eşit algılayanların (13.74 ± 3.35) daha yüksek olduğu görüldü. İntihar eğilimi alt boyut puan ortalaması ile aile tipi ($F=4.582$, $p=.011$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulundu ($p<0.05$). Post Hoc Testinde ise parçalanmış aile yapısına sahip adölesanlardan kaynaklandığı görüldü ($p>0.05$). Başka bir ifadeyle parçalanmış aile yapısına sahip öğrencilerin intihar eğiliminin yüksek olduğu tespit edildi.

Çalışmaya katılanların RDÖ beslenme alışkanlıkları alt boyut puan ortalamaları; anneleri ortaokul (16.41 ± 4.35), babaları ilkokul (16.90 ± 4.89) mezunu olanların, anneleri ev hanımı (16.14 ± 4.57), babaları işçi (16.19 ± 4.68), anneleri çalışmayanların (15.96 ± 4.58), babaları çalışanların (15.94 ± 4.57), geniş aileye sahip olanların (16.28 ± 4.803) ve geliri giderden az algılayanların (16.78 ± 5.35) daha yüksek olduğu görüldü. Beslenme alışkanlıkları alt boyut puan ortalaması ile gelir durum algısı ($F=3.857$, $p=.022$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulundu ($p<0.05$). Post Hoc Testinde ise bu farkın geliri giderine eşit algılayanlardan kaynaklandığı görüldü ($p<0.05$). Diğer bir ifadeyle aile gelirini giderine eşit algılayan öğrencilerin riskli beslenme alışkanlıkları gösterdiği tespit edildi.

Adölesanların RDÖ okul terki alt boyut puan ortalamaları; anneleri (31.77 ± 4.12) ve babaları (31.67 ± 5.14) ortaokul mezunu olanların, anneleri ev hanımı (31.60 ± 4.59), babaları serbest meslek sahibi olanların (31.56 ± 4.85), anneleri çalışmayanların (31.55 ± 4.74), babası çalışanların (31.48 ± 4.98), geniş aileye sahip olanların (31.76 ± 4.36) ve gelir giderine eşit algılayanların (31.78 ± 4.58) daha yüksek bulundu. Okul terki alt boyut puan ortalaması ile aile tipi ($F=3.384$, $p=.035$) ve gelir durum algısı ($F=8.802$, $p=.000$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark görüldü ($p<0.05$). Post Hoc testinde ise bu farkın,

geliri giderinden fazla ve giderine eşit algılayan adölesanlardan kaynaklandığı saptandı ($p<0.05$), aile tipi grupları arasında ise yapılan Post Hoc testinde parçalanmış aile yapısına sahip adölesanlardan kaynaklandığı görüldü ($p<0.05$). Başka bir ifadeyle geliri giderinden fazla ve geliri giderine eşit algılayanların, parçalanmış aileye sahip adölesanların okul terki puanının yüksek olduğu tespit edildi.

Adölesanların RDÖ toplam puan ortalamaları incelendiğinde; anneleri ortaokul (146.8 ± 19.5), babaları ilkokul (146.7 ± 19.4) mezunu olanların, anneleri ev hanımı (145.0 ± 20.6), babaları işçi olanların (146.2 ± 21.14), anneleri çalışmayanların (144.6 ± 20.8) babaları çalışanların (144.0 ± 21.8), geniş aileye sahip olanların (145.1 ± 21.4) ve gelirini giderine eşit algılayanların (146.0 ± 19.7) daha yüksek olduğu görüldü. RDÖ toplam puan ortalaması ile anne eğitim durumu ($F=3.802$, $p=.023$) ve gelir durum algısı ($F=7.257$, $p=.001$) arasındaki farklarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptandı ($p<0.05$). Post Hoc Testinde ise bu farkın anneleri ortaokul mezunu olan adölesanlardan gelirini giderinden fazla ve giderine eşit algılayan adölesanlardan kaynaklandığı görüldü ($p<0.05$). Diğer bir ifadeyle; aile gelirini giderinden fazla ve giderine eşit algılayan adölesanların, anneleri ortaokul mezunu olan adölesanların riskli davranışlar toplam puanının yüksek olduğu tespit edildi.

Tablo 10. Adölesanların ABBÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları ile RDÖ toplam ve alt boyut puanları arasındaki ilişki

	1.ABBÖ Toplam	2.ABÖ Toplam	3.Anne İlgi/ Kontrol	4.Anne Aşırı Koruma	5.BBÖ Toplam	6.Baba İlgi/ Kontrol	7.Baba Aşırı Koruma
1. RDÖ Toplam	.243**	.347**	.300**	.178**	-.031	-.119**	.123**
2.Anti Sosyal Davranışlar	.245**	.279**	.185**	.262**	.045	-.053	.174**
3.Alkol Kullanımı	.213**	.290**	.285**	.077	-.013	-.087	.108*
4.Sigara Kullanımı	.151***	.243**	.224**	.095*	-.048	-.099*	.056
5.İntihar Eğilimi	.107*	.237**	.227**	.074	-.103	-.162**	.042
6.BeslenmeAşışkanlıkları	.001	.083	.047	.095*	-.087	-.097*	-.027
7.Okul Terki	.262**	.303**	.283**	.109*	.043	-.028	.131***

*** $p<0.01$, ** $p<0.001$, * $p<0.05$

Tablo 10’da çalışmaya katılan adölesanların ABBÖ toplam ve alt ölçek puan ortalamaları ile RDÖ toplam ve alt ölçek puanları arasındaki ilişki gösterilmiştir. Buna göre;

Adölesanlarda; ABBÖ toplam puanı ile baba aşırı koruma alt boyut puanı ($r=.70$, $p<.001$), BBÖ toplam puanı ile baba ilgi/kontrol alt boyut puanı ($r=.87$, $p<.001$), ABÖ toplam puanı ile anne ilgi/kontrol alt boyut puanı ($r=.90$, $p<.001$) arasında pozitif yönde yüksek düzeyde ileri derecede anlamlı ilişki bulundu. RDÖ toplam puanı ile alt boyutları olan anti sosyal davranışlar ($r=.78$, $p<.001$), alkol kullanımı ($r=.76$, $p<.001$), sigara kullanımı ($r=.78$, $p<.001$) ve okul terki ($r=.73$, $p<.001$) puanları arasında pozitif yönde yüksek düzeyde ileri derecede anlamlı ilişki bulundu.

Adölesanlarda; ABBÖ toplam puanı ile ABÖ toplam puanı ($r=.69$, $p<.001$), BBÖ toplam puanı ($r=.64$, $p<.001$), anne ilgi/kontrol ($r=.50$, $p<.001$), anne aşırı koruma ($r=.55$, $p<.001$), baba ilgi/kontrol ($r=.39$, $p<.001$) alt boyut puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde ileri derecede anlamlı ilişki bulundu. ABÖ toplam puanı ile anne aşırı koruma ($r=.42$, $p<.001$) alt boyut puanı, RDÖ toplam puanı ($r=.34$, $p<.001$) ve okul terki ($r=.30$, $p<.001$) alt boyut puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde ileri derecede anlamlı ilişki bulundu. Anne ilgi/kontrol alt boyut toplam puanı ile RDÖ toplam puanı ($r=.30$, $p<.001$) arasında pozitif yönde orta düzeyde ileri derecede anlamlı ilişki bulundu. Baba aşırı koruma alt boyut toplam puanı ile anne aşırı koruma ($r=.56$, $p<.001$), BBÖ toplam ($r=.67$, $p<.001$) puanı ile pozitif yönde orta düzeyde ileri derecede anlamlı ilişki bulundu. RDÖ toplam puanı ile intihar eğilimi alt boyut puanı ($r=.50$, $p<.001$) arasında pozitif yönde orta düzeyde ileri derecede anlamlı ilişki bulundu. Anti-sosyal davranışlar alt boyut puanı ile alkol kullanımı ($r=.48$, $p<.001$), sigara kullanımı ($r=.49$, $p<.001$) beslenme alışkanlıkları ($r=.36$, $p<.001$), okul terki ($r=.47$, $p<.001$) alt boyut puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde ileri derecede anlamlı ilişki bulundu. Alkol kullanımı alt boyut puanı ile sigara kullanımı ($r=.59$, $p<.001$) ve okul terki ($r=.58$, $p<.001$) alt boyut puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde ileri derecede anlamlı ilişki bulundu. Sigara kullanımı alt boyut puanı ile okul terki alt boyut puanı ($r=.45$, $p<.001$) arasında pozitif yönde orta düzeyde ileri derecede anlamlı ilişki bulundu. İntihar eğilimi alt boyut puanı ile beslenme alışkanlıkları alt boyut puanı ($r=.31$, $p<.001$) arasında pozitif yönde orta düzeyde ileri derecede anlamlı ilişki bulundu. Baba ilgi/kontrol alt boyut puanı ile ABÖ toplam puanı ($r=-.31$, $p<.001$) ve

anne ilgi/kontrol alt boyut puanı ($r=-.36$, $p<.001$) arasında negatif yönde orta düzeyde ileri derecede anlamlı ilişki bulundu.

Adölesanlarda; ABBÖ toplam puanı ile RDÖ toplam puanı ($r=.24$, $p<.001$), anti-sosyal davranışlar ($r=.24$, $p<.001$), alkol kullanımı ($r=.21$, $p<.001$), okul terki ($r=.26$, $p<.001$) alt boyut toplam puanı arasında pozitif yönde düşük düzeyde ileri derecede anlamlı ilişki bulundu. ABBÖ toplam puanı ile sigara kullanımı ($r=.15$, $p<.01$) alt boyut toplam puanı arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulundu. ABBÖ toplam puanı ile intihar eğilimi ($r=.10$, $p<.05$) alt boyut toplam puanı arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulundu. ABÖ toplam puanı ile baba aşırı koruma ($r=.28$, $p<.001$), anti-sosyal davranışlar ($r=.27$, $p<.001$), alkol kullanımı ($r=.29$, $p<.001$), sigara kullanımı ($r=.24$, $p<.001$) ve intihar eğilimi ($r=.23$, $p<.001$) alt boyut toplam puanı arasında pozitif yönde düşük düzeyde ileri derecede anlamlı ilişki bulundu. Anne ilgi/kontrol alt boyut toplam puanı ile anti-sosyal davranışlar ($r=.18$, $p<.001$), alkol kullanımı ($r=.28$, $p<.001$), sigara kullanımı ($r=.22$, $p<.001$), intihar eğilimi ($r=.22$, $p<.001$) ve okul terki ($r=.28$, $p<.001$) alt boyutları toplam puanı arasında pozitif yönde düşük düzeyde ileri derecede anlamlı ilişki bulundu. Anne aşırı koruma alt boyut toplam puanı ile RDÖ toplam puanı ($r=.17$, $p<.001$) ve anti-sosyal davranışlar ($r=.26$, $p<.001$) alt boyutları toplam puanı arasında pozitif yönde düşük düzeyde ileri derecede anlamlı ilişki bulundu. Anne aşırı koruma alt boyut toplam puanı ile ve okul terki ($r=.10$, $p<.05$) alt boyutları toplam puanı arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulundu. Baba ilgi/kontrol alt boyut toplam puanı ile baba aşırı koruma ($r=.23$, $p<.001$) alt boyutları toplam puanı arasında pozitif yönde düşük düzeyde ileri derecede anlamlı ilişki bulundu. Baba aşırı koruma alt boyut toplam puanı ile RDÖ toplam puanı ($r=.12$, $p<.001$) ve anti-sosyal davranışlar ($r=.17$, $p<.001$) alt boyutları toplam puanı arasında pozitif yönde düşük düzeyde ileri derecede anlamlı ilişki bulundu. Baba aşırı koruma alt boyut toplam puanı ile alkol kullanımı ($r=.10$, $p<.05$) alt boyutları toplam puanı arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulundu. Baba aşırı koruma alt boyut toplam puanı ile okul terki alt boyut toplam puanı ($r=.13$, $p<.01$) arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulundu. Alkol kullanımı alt boyut toplam puanı ile intihar eğilimi ($r=.23$, $p<.001$) alt boyut toplam puanı arasında pozitif yönde düşük düzeyde ileri derecede anlamlı ilişki bulundu. Alkol kullanımı alt boyut toplam puanı ile beslenme alışkanlıkları ($r=.13$, $p<.01$) alt boyut toplam puanı arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulundu. Sigara kullanımı alt boyut toplam puanı ile intihar eğilimi ($r=.22$, $p<.001$) ve beslenme alışkanlıkları ($r=.17$,

$p<.001$) alt boyutları toplam puanı arasında pozitif yönde düşük düzeyde ileri derecede anlamlı ilişki bulundu. İntihar eğilimi alt boyut toplam puanı ile okul terki ($r=.29$, $p<.001$) alt boyutları toplam puanı arasında pozitif yönde düşük düzeyde ileri derecede anlamlı ilişki bulundu. Beslenme alışkanlıkları alt boyut toplam puanı ile okul terki ($r=.20$, $p<.001$) alt boyut toplam puanı arasında pozitif yönde düşük düzeyde ileri derecede anlamlı ilişki bulundu. Anne ilgi/kontrol alt boyut toplam puanı ile BBÖ toplam ($r=-.25$, $p<.001$) puanı arasında negatif yönde düşük düzeyde ileri derecede anlamlı ilişki tespit edildi. Baba ilgi/kontrol alt boyut toplam puanı ile RDÖ toplam puan ($r=-.11$, $p<.001$) ve intihar eğilimi ($r=-.16$, $p<.001$) alt boyut toplam puanı arasında negatif yönde düşük düzeyde ileri derecede anlamlı ilişki olduğu saptandı.

5. TARTIŞMA

Ebeveyn-adölesan bağlanmasının adölesanın riskli davranışlarına etkisini incelemek amacıyla yapılan çalışmadan elde edilen bulgular literatür doğrultusunda tartışıldı.

Adölesan dönem diğer bir ifadeyle ergenlik dönemi yaşam sürecinde insan hayatının adeta dönüm noktasıdır. Ergenliğe kadar oluşmuş olan ebeveyn bağları ergenlik döneminde de önemlidir. Ergenlikle beraber yakınlık ve ilgi arkadaşlara doğru yönelmeye başlar. Adölesan hem bağımsız olmayı hem de arkadaşları ve karşı cinsle duygusal yakınlaşmayı keşfetmek ister. Ebeveynleriyle oluşturduğu olumlu ve iyi bağlanmanın adölesanı yaşadığı bu fırtınalı dönemdeki riskli davranışlardan korumaktadır.

Çalışmamızda adölesanların çoğunun orta adölesan dönemde olduğu, erkeklerin sayısının fazla olduğu, BKİ'nin çoğunda normal olduğu, meslek lisesine gidenlerin ve üçüncü sınıfta okuyanların daha fazla olduğu, çoğunun okul başarı durumunun iyi olduğu büyük çoğunluğunun eğitim süresi boyunca evde kaldığı bulundu. Çalışmanın bu bulguları literatürle paralellik göstermektedir (100-105).

Bu çalışmada ailedeki çocuk sayısının 3.36 olduğu görüldü. Ailedeki çocuk sayısı ile ilgili bu bulgu Gümüşhane'nin kuzeyde olmasına rağmen doğu bölgesine ait özellikleri gösterdiğini ortaya koymaktadır. Annelerin çoğunun ilkokul, babaların lise mezunu olduğu, annelerin çoğunun ev hanımı ve çalışmayan, babaların serbest meslek sahibi olduğu ve çoğunun çalıştığı, çekirdek aile yapısına sahip olanların parçalanmış ve geniş aile tipine sahip olanlardan daha fazla olduğu, adölesanların birçoğunun gelirini giderine eşit algıladığı bulundu. Çalışmanın bu bulguları literatür ile benzerlik göstermektedir (28, 106).

Çalışmamızda kız adölesanların anne babaya bağlanma puan ortalamaları erkek adölesanların anne babaya bağlanma puan ortalamasından daha yüksek olduğu görüldü. Özeren'in (2016) çalışmasında ise adölesanların annelerine bağlanma puanları babalara göre yüksek bulundu (107). Dikmeer ve diğerlerinin (2014) 11-18 yaş grubu ergenlerle yaptığı çalışmada da adölesanların babalara oranla annelere daha iyi bağlandıkları gösterildi (108). Şahin'in (2019) çalışmasında istatistiksel anlamlı farklılık tespit edilmemekle birlikte kızların anne babaya bağlanma puan ortalaması yüksek bulundu. Adölesanların annelerine bağlanma puan ortalamaları (53.54) babalarına bağlanma puan

ortalamasına (50.81) göre yüksek olduğu saptandı (109). Kapçı ve Küçüker'in (2006) üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada da annelerine bağlanma puan ortalaması (51.44) babalara bağlanma puan ortalamasından (49.12) daha yüksek olduğu tespit edildi (95). Doğan'ın (2016) çalışmasında yapılan t testi sonucuna göre kız adölesanların annelerine bağlanma puan ortalaması (4.556) erkek adölesanların bağlanma puan ortalamalarına (4.433) göre yüksek olduğu tespit edildi (2). Çalışmamızda adölesanların babalarına bağlanma puan ortalamasının annelere göre daha yüksek olması babaların geleneksel rolünün değişiminden kaynaklanabileceğini düşündürdü. Söz konusu çalışmaların bulguları, çalışmanın bu bulgusunu desteklememektedir.

Literatürde akademik başarısını iyi olarak belirten adölesanların ABBÖ toplam puan ortalaması yüksek olduğu görülmektedir. Örneğin; Özeren'in (2016) çalışmasında akademik başarıları iyi olan adölesanların ABBÖ toplam puan ortalaması yüksek olduğu belirtilmektedir (107). Nuri ve diğerlerinin (2017) yaptığı çalışmada ebeveynlerle oluşturulan bağın bilişsel gelişimi desteklediği vurgulanmaktadır. Bu çalışma bizim bu bulgumuzu desteklemektedir (110). Sümer ve Şendağ'ın (2009) yaptığı çalışmalarında ebeveynlerine düşük bağlanma gösteren çocukların hem düşük benlik saygısına sahip oldukları hem de akademik konularda kendilerini yetersiz gördükleri belirtilmektedir (111). Bu çalışmada okul başarısı orta ve iyi olan adölesanların ABBÖ puan ortalaması kötü okul başarısına sahip adölesanlara göre yüksek bulundu ve çalışmanın bu bulgusu literatürü destekler niteliktedir.

Çalışmamızda anneleri lise ve üzeri eğitime sahip adölesanların ABBÖ toplam puanları eğitimi ortaokul ve altı olan annelerden yüksekti ancak istatistiksel olarak anlamlı değildi. Kaya'nın (2017) çalışmasında da anne eğitimi lise ve üzeri olan adölesanların ABBÖ toplam puan ortalaması daha yüksek olduğu belirtilmektedir (112). Özeren'in (2016) çalışmasında da Şahin'in (2019) çalışmasına benzer şekilde adölesanların ABBÖ toplam puan ortalaması daha yüksek olduğu tespit edildi (107). Bu çalışmada anneleri lise ve üzeri eğitime sahip adölesanların ABBÖ toplam puan ortalaması yüksek bulunması literatürle benzerlik göstermektedir.

Çalışmada babaları yüksekokul ve üzeri eğitime sahip olan adölesanların ABBÖ toplam puan ortalaması yüksekti ancak istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görüldü. Literatürde, Özeren'in (2016) çalışmasında baba eğitim düzeyi ilkokul olanlarda ABBÖ toplam puan ortalamasının baba eğitim düzeyi ortaokul ve üzeri eğitime sahip babalardan

yüksek olduğu görüldü (107). Çalışmanın bu bulgusu ile literatür benzerlik göstermemektedir. Diğer taraftan Uluman'ın (2011) çalışmasında ise baba eğitim düzeyi üniversite (104.30) olan adölesanların; eğitim düzeyi lise ve altı olanlara göre ABBÖ toplam puan ortalaması yüksek bulundu (113).

Çalışmada anneleri memur olan adölesanların ABBÖ toplam puan ortalaması anneleri ev hanımı ve işçi olanlara göre yüksekti. Özeren'in (2016) yaptığı çalışmada da anneleri esnaf olanların (109.85) ABBÖ toplam puan ortalaması anneleri memur (107.75), özel sektör çalışanı (107.5), ev hanımı (105.52) ve emekli (102.88) olanlara göre yüksekti. Çalışmamızla literatür benzerlik göstermemektedir. Diğer bir taraftan çalışmada anneleri çalışan (120.2) adölesanların ABBÖ puan ortalamaları, anneleri çalışmayan (119.1) adölesanlara göre yüksekti. Özeren'in (2016) çalışmasında anneleri ev hanımı ve emekli olan adölesanların bağlanma puanları anneleri çalışanlara göre düşük olduğu görüldü (107). Literatürle çalışmanın bu bulgusu örtüşmektedir.

Çalışmada babaları memur olan adölesanların ABBÖ toplam puan ortalaması daha yüksek olduğu görüldü. Özeren'in (2016) yaptığı çalışmada babaları kamuda çalışanların toplam bağlanma puanları yüksek olduğu saptandı ve çalışmanın bu bulgusu literatürle paralellik göstermektedir (107).

Çalışmada kız adölesanların antisosyal davranış puan ortalaması erkek adölesanlara göre daha yüksek bulundu. Şimşek ve Çöplü'nün (2018) lise öğrencilerinin riskli davranış gösterme ve okula bağlanma düzeylerini inceledikleri çalışmalarında erkek adölesanların antisosyal davranış puanları kızlara göre yüksek olduğu belirtilmektedir (114). Gündoğdu ve diğerlerinin (2005) lise öğrencilerinde risk alma davranışıyla ilgili yaptıkları çalışmada da erkeklerin antisosyal davranışlar gösterdiğini ortaya koymaktadır (115). Viriles ve diğerlerinin (2016) ergen-ebeveyn bağlanmasının dışlanma davranışında sosyal ve bireysel faktörlerin incelendiği çalışmada zayıf bağlanmanın antisosyal davranışlara zemin hazırladığını bildirmektedirler (116). Literatürle çalışmadaki bu bulgu örtüşmemektedir.

Çalışmamızda kız adölesanların alkol kullanım puanlarının erkek adölesanlara göre daha yüksek ve anlamlıydı. Şimşek ve Çöplü (2018) tarafından lise öğrencilerinin riskli davranış gösterme ve okula bağlanma düzeylerinin incelendiği çalışmalarında erkelerde alkol kullanımının daha yüksek olduğu ortaya koyulmaktadır (114). Çalışmanın bu bulgusu literatür tarafından desteklenmemektedir.

Çalışmada kız adölesanların sigara kullanımı erkek adölesanlara göre daha yüksek ve anlamlıydı. Şimşek ve Çöplü'nün (2018) lise öğrencilerinin riskli davranış gösterme ve okula bağlanma düzeylerini inceledikleri çalışmalarında erkeklerde sigara kullanımı daha yüksek olduğu ortaya koyulmaktadır (114). Literatürle bizim bu bulgumuz benzerlik göstermemektedir.

Çalışmamızda kız adölesanların okul terki puanlarının erkek adölesanlara göre daha yüksek ve anlamlıydı. Literatürde Şimşek ve Çöplü'nün (2018) lise öğrencilerinin riskli davranış gösterme düzeyleri ile ilgili yaptıkları çalışmada erkeklerde okul terki davranışının daha sık görüldüğü belirtilmektedir (114). Literatürle çalışmanın bu bulgusu örtüşmemektedir.

Çalışmada kız adölesanların erkek adölesanlara göre fazla riskli davranışlar toplam puanı daha yüksek ve anlamlı bulundu. Çalışmayı yaptığımız bölge ve il ile ilgisi olabileceğini düşünüyoruz bu anlamda daha ileri çalışmaların yapılması gerektiğini düşünmekteyiz. Niçin literatürle ters düşüyoruz? Çünkü literatür erkeklerin kızlara göre daha fazla riskli davranış gösterdiklerini söylemektedir. Örneğin Esen'in (2003), Uysal ve Bingöl'ün (2014), Gündoğdu ve diğerlerinin (2005) çalışmalarında erkek adölesanların risk alma davranışı gösterdiklerini ortaya koymaktadırlar (64, 115, 117). Şimşek ve Çöplü'nün (2018) lise öğrencilerinin riskli davranış gösterme düzeyleriyle ilgili yaptıkları çalışmada kadınlara kıyasla erkeklerin riskli davranışları sergileme potansiyelinin yüksek olduğu belirtilmektedir (114). Morsünbül'ün (2009) bağlanma ve risk alma davranışı hakkında yaptığı çalışmasında da erkelerin kadınlara göre daha fazla risk alma davranışı gösterdiği bildirilmektedir (118). Bu anlamda bu çalışmanın bulgusu literatürü desteklememektedir. Biz bunun nedeninin çalışmamızda kızlarda bu kadar riskli davranışların erkeklere göre yüksek çıkmasının nedeni çalıştığımız ille ilgili olduğunu düşünüyoruz ve bu konuda niçin Gümüşhane il merkezinde okuyan lise öğrencilerinin kızlarında daha fazla riskli davranışların görülmesinin nedeninin mutlaka ileri çalışmalarla ortaya konulması gerektiğini düşünmekteyiz.

Bu çalışmada BKİ'si zayıf olan adölesanların riskli davranış puanları daha yüksek ancak anlamlı bulunmadı. Nalbant ve diğerlerinin (2019) anoreksiya nervroza tanılı ergenlerde bağlanmanın incelendiği çalışmada, anoreksiya nervroza tanısı alan kız adölesanların anne ve babalarına bağlanmalarının düşük olduğu belirtilmektedir (119).

Riskli davranışların gidilen okul ile ilgisi vardır. Bu çalışmada fen lisesinde ve meslek lisesinde okuyanların imam hatip lisesi ve sosyal bilimler lisesinde okuyanlara göre riskli davranışları anlamlı bulundu. Çalışmada toplam riskli davranış ölçeğinden aldıkları puan yüksekti. Fen lisesinde ve meslek lisesinde okuyanlar, İmam hatip lisesi ve sosyal bilimler lisesinde okuyanlara göre daha fazla riskli davranışlar göstermektedir. Görüroğlu'nun (2019) ergenlerde riskli davranışlar ve anne-baba tutumlarının incelendiği çalışmasında fen lisesinde okuyanlarda antisosyal davranış puanlarının yüksek olduğu görülürken, meslek lisesinde RDÖ toplam, sigara kullanımı, okul terki ve alkol kullanımı yüksek olduğu belirtilmektedir (104). Obuz'un (2019) korku düzeyi ve riskli davranışlar ve duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmasında nitelikli lisede okuyan (26.30) adölesanların antisosyal davranış puanının anadolu lisesinde (25.76) ve meslek lisesinde (25.46) okuyan adölesanlardan yüksek olduğu görülmektedir. Obuz'un (2019) çalışmasında nitelikli lisede ve Anadolu lisesinde okuyanların alkol kullanım puanlarının yüksek olduğu belirtilmektedir (120). Çalışmada fen lisesinde okuyanlarda RDÖ toplam, antisosyal davranışlar, alkol kullanımı, sigara kullanımı ve okul terki puanları yüksek olduğu görüldü. Dolayısıyla çalışmamızın antisosyal davranışlar ve alkol kullanımı hariç diğer bulguları literatürle benzerlik göstermemektedir. Fen lisesinde okuyanların antisosyal davranış puanlarının yüksek olması alkol ve sigara kullanma davranışlarının ve okul terklerinin yüksek olması sürekli ders çalışmak zorunda kalmalarından mı kaynaklandığını düşündürdü. Sosyal yönden zayıf olduğu ve anksiyetelerini bu anlamda yükselttiği ve bu nedenle riskli davranışları gösterdiklerini düşündürdü. Bu konuda ileri çalışmaların yapılmasını düşünüyoruz.

Çalışmada 11. sınıfta okuyan adölesanların RDÖ puanı yüksek olduğu görülmektedir ve ileri düzeyde anlamlı bulundu ($p<.01$). Literatürde Şimşek ve Çöplü'nün (2018) lise öğrencilerinde riskli davranış ve okula bağlanma düzeyinin incelendiği çalışmalarında 11. sınıfta okuyan adölesanların riskli davranışlar gösterdiği belirtilmektedir (114). Özellikle 11. sınıfta okuyan adölesanlarda; antisosyal davranışlar, alkol kullanımı, sigara kullanımı ve okul terki gibi riskli davranışlara eğilim göstermekte ve anlamlıydı. Bu çalışmanın bulgularıyla literatür örtüşmektedir.

Çalışmada okul başarı durumunu iyi ve orta olarak belirten adölesanların RDÖ toplam puanının yüksek ve ileri derecede anlamlı olduğu bulundu. Esen'in (2003) lise öğrencilerinde risk alma davranışını incelediği çalışmasında okul başarı durumu kötü olan

adölesanların daha çok riskli davranış gösterdiği belirtilmektedir (117). Literatürle çalışmadaki bu bulgu paralellik göstermemektedir.

Çalışmada geliri giderine eşit ve fazla algılayan adölesanlarda RDÖ toplam puanı yüksek ve anlamlı bulundu. Literatürde de Gündoğdu ve diğerlerinin (2005) lise öğrencilerinde risk alma davranışının incelendiği çalışmada ailenin gelir seviyesinin artmasıyla risk almanın arttığı belirtilmektedir (115). Çalışmanın bu bulgusu literatürle örtüşmektedir.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

Ebeveyn-adölesan bağlanmasının adölesanın riskli davranışlarla ilişkisini incelemek amacıyla gerçekleştirilen araştırmadan elde edilen sonuçlar aşağıda belirtildi.

- Çalışmaya katılan adölesanların yaşlarının 16.78 ± 0.04 olduğu, %82.6'sının orta adölesan dönemde olduğu, %51.1'inin erkek olduğu, %36.2'sinin meslek lisesinde eğitim gördüğü, %59.2'sinin okul başarısının iyi olduğu ve %61.7'sinin evde kaldığı saptandı (Tablo 1).
- Adölesanların annelerinin yaş ortalaması 43.15 ± 5.78 olup, %48.9'unun ilkokul mezunu, %83.2'sinin ev hanımı olduğu ve babalarının yaş ortalaması 47.19 ± 6.10 olup, %33.7'sinin lise mezunu, %37.9'unun serbest meslek sahibi olduğu belirlendi (Tablo 2).
- Adölesanların ABBÖ puan ortalamaları 119.4 ± 12.6 , ABÖ puan ortalamaları 58.71 ± 9.65 ve BBÖ puan ortalamaları 60.69 ± 9.11 olarak saptandı (Tablo 3).
- Fen (125.9 ± 10.2) ve sosyal bilimler (123.27 ± 11.1) lisesinde okuyan, 11. sınıfa devam eden (122.0 ± 12.4), okul başarı durumu iyi (120.9 ± 12.2) ve orta (118.94 ± 12.3) olan adölesanların ebeveynlerine bağlanma puan ortalamaları istatistiksel olarak ileri derecede anlamlı olduğu tespit edildi ($p < 0.01$) (Tablo 4).
- Anneleri lise ve üzeri (120.84 ± 13.4), babaları yüksekokul ve lisansüstü (121.23 ± 13.04) eğitime sahip olanların, anneleri (122.47 ± 11.75) ve babaları memur olanların (120.83 ± 12.08), anneleri (120.21 ± 12.03) ve babaları çalışanların (119.52 ± 12.3), çekirdek aile yapısına sahip olanların (119.65 ± 12.93) ve geliri gidere eşit algılayanların (41.604 ± 6.61) ABBÖ puan ortalamaları daha yüksek olduğu ancak istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptandı ($p > 0.05$) (Tablo 5).
- Parçalanmış aileye sahip (19.41 ± 3.72) ve geliri giderlerine eşit algılayan (18.706 ± 3.86) adölesanların anne aşırı koruma alt boyut puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu saptandı ($p < 0.05$) (Tablo 5).
- Adölesanların RDÖ toplam puan ortalaması $143,8 \pm 22,3$, alt boyutlardan antisosyal davranışlar puan ortalaması 25.86 ± 6.19 , alkol kullanımı puan ortalaması 32.87 ± 5.25 , sigara kullanımı puan ortalaması 24.15 ± 7.31 , intihar eğilimi puan ortalaması 13.65 ± 3.43 , beslenme alışkanlıkları puan ortalaması

15.92±4.63 ve okul terki puan ortalaması 31.41±5.09 olduğu tespit edildi ($p>0.05$) (Tablo 6).

- Kızların (27.69±5.53), 9. sınıfa devam edenlerin (26.51±5.72), okul başarı durumu iyi (26.89±6.03) ve orta (24.96±5.67) adölesanların antisosyal davranış puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu saptandı ($p<0.05$) (Tablo 7).
- Orta adölesanların (33.44±4.27), kızların (34.13±3.23), fen lisesinde okuyanların (34.22±2.58), 9. (33.55±4.72), 10. (32.93±4.91), 11. (33.55±4.19) sınıfta olanların, okul başarısı iyi (33.46±4.75) ve orta adölesanların (32.72±4.61) alkol kullanımı puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu bulundu ($p<0.05$) (Tablo 7).
- Orta adölesanların (24.73±6.91), kızların (26.52±5.33), 11. sınıfta olanların (24.54±7.21) ve okul başarısı iyi olan (25.43±6.42) adölesanların sigara kullanımı puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu bulundu ($p<0.05$) (Tablo 7).
- Meslek lisesinde okuyan (14.17±3.48) adölesanların intihar eğilimi puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu tespit edildi ($p<0.05$) (Tablo 7).
- Orta adölesan döneminde olanların (31.94±4.64), kızların (32.78±3.59), anadolu (32.05±4.83) ve fen (33.20±2.80), lisesinde okuyanların, 9. (31.40±5.66), 10. (31.10±5.48), 11. (32.34±3.95) sınıfta olanlarda, okul başarısı iyi (32.13±4.52) ve orta (31.09±5.06) olan adölesanların okul terki puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu saptandı ($p<0.05$) (Tablo 7).
- Orta adölesanların (145.8±20.3), kızların (150.3±17.1), meslek (145.9±20.9) ve fen (149.2±14.0) lisesinde okuyanların, 9. (147.3±20.3) ve 11. (146.6±19.3) sınıfta olanların okul başarısı iyi (147.8±20.3) ve orta (140.7±20.97) olan adölesanların RDÖ toplam puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu tespit edildi ($p<0.05$) (Tablo 7).
- Anneleri ilkokul (33.35±4.58), anne (33.42±4.48) ve babaları (33.49±4.25) ortaokul mezunu olanların, annesi çalışmayanların (31.66±6.62), parçalanmış aile yapısına sahip olanların (30.87±8.51), gelirini giderinden fazla (32.79±5.36) ve eşit (33.34±4.38) algılayan adölesanların alkol kullanımı puan

ortalamları istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu bulundu ($p<0.05$) (Tablo 8).

- Gelirini giderinden fazla (24.04 ± 7.38) ve eşit (24.58 ± 6.95) algılayan adölesanların sigara kullanımı puan ortalamları istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu bulundu ($p<0.05$) (Tablo 8).
- Parçalanmış aile yapısına sahip adölesanların (12.12 ± 3.37) intihar eğilimi puan ortalamları istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu saptandı ($p<0.05$) (Tablo 8).
- Gelirini giderine eşit algılayan (16.78 ± 5.35) adölesanların riskli beslenme alışkanlıkları puan ortalamları istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu saptandı ($p<0.05$) (Tablo 8).
- Parçalanmış aile yapısına sahip (29.46 ± 7.80) ve gelirini giderinden fazla (31.43 ± 5.16) ve eşit (31.78 ± 4.58) algılayan adölesanların okul terki puan ortalamları istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu bulundu ($p<0.05$) (Tablo 8).
- Anneleri ortaokul mezunu olanların (146.8 ± 19.5) ve gelirini giderinden fazla (142.3 ± 23.3) ve eşit (146.0 ± 19.7) algılayan adölesanların RDÖ toplam puan ortalamları istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu tespit edildi ($p<0.05$) (Tablo 8).

Bu sonuçlar doğrultusunda;

- ABBÖ yüksek puan alan adölesanların riskli davranışlarının daha az olduğu görülmektedir. Hemşireler adölesanları riskli davranışlardan korumak için ailelerin ergen çocuklarıyla daha sağlıklı ve güvenli bir ilişki geliştirmeleri için onlara yardım edebilir, aile içi iletişime ve rollerin nasıl olması gerektiğine yönelik ve sağlıklı ebeveyn davranışları konularında eğitici ve bilgilendirici çalışmalar yapılabilir
- Araştırma bulgularından da görüldüğü üzere, parçalanmış aile faktörü ergenlerin intihar eğilimini artırdığı göz önüne alındığında; hemşirelerin okullarda riskli aileleri belirleyip aile çocuk iletişimini geliştirici eğitimler yapabilir
- Hemşireler okul sağlığı programlarında sağlıklı ebeveyn adölesan iletişimi ve sağlıklı ebeveyn davranışları konularında eğitim ve danışmanlık verebilir

- Okullarda ergenlerde riskli davranış problemlerinin önlenmesine yönelik olarak okul danışmanlığı hizmetlerinin kalitesi artırılabilir
- Okulda rehberlik öğretmenleri dışında okul hemşirelerinin bulunması öğrencilerin riskli davranışlarının azaltılması ya da ortadan kaldırılması için adolesan ve aile iş birliğini geliştirilebilir
- Okul sağlığı hemşirelerin ergenlerde görülen riskli davranışları gözlemleri, ergenlere ve ailelerine bu konuda çeşitli bireysel eğitimler verilebilir
- Riskli davranışlar konusunda ergenlere yönelik koruyucu, önleyici ve müdahale edici programların geliştirilmesi
- Ergenlerin yaşamını olumsuz yönde etkileyen ve ciddi derecede sonuçlara sebep olan okul terkinin takip edilmesi ve buna yönelik projelerin geliştirilmesi,
- Okullarda okul sağlığı hemşirelerinin ergenlik döneminde görülebilecek riskli davranışları takip edebilir ve korucu önlemler alınması için okul, aile ile iş birliği yapılabilir
- Özellikle kız adolesanların, psikolojik problemleri erken dönemde tespit edilip gereken destek sağlanabilir
- Kız adolesanlarda alkol ve sigara kullanımı riskli davranışın daha fazla görülmesinin sebeplerinin inceleyen çalışmalar yapılabilir
- Sahada çalışan hemşirelerin aileleri, özellikle de riskli aileleri düzenli izlemler yapılarak sosyal, ruhsal, ekonomik ihtiyaçları belirlenebilir ve ihtiyaçların giderilebilir
- Adolesanlarda riskli davranışları önlemek ve azaltmak için sağlıklı okul ortamları oluşturulabilir. Ergenler için okul içinde spor, sanat, kültür vb. dallarda birlikte zaman geçirebilecekleri ve olumlu davranışlar geliştirebilecekleri alanlar oluşturulmalıdır.
- Okullarda hemşirelerin istihdamı sağlanarak ergen izlemleri yapılabilir
- Ergenlerin sigara ve alkole ulaşımının engellenmesine yönelik sağlıklı okul çevresi oluşturulabilir
- Adolesanların akranlarının ve ebeveynlerinin sigara ve alkol kullanımında kötü rol model olmasının engellenmesi için gerekli danışmanlıklar verilebilir
- Hemşireler okullarda ergenlere yönelik koruyucu ve önleyici kapsamda yer alan ve içerisinde öfke ile baş etme, hayır diyebilme, iletişim becerileri, problem

özme, çatışma çözme, kendini tanıma, duyguları anlama, empati gelişimi vb.
alt eğitim modüllerinin yer aldığı eğitimleri verilebileceği önerilmektedir.

7. KAYNAKLAR

1. Koptur A, Güner Emül T (2018). Fetüs ve yenidoğanda bağlanmanın iki yüzü; maternal ve paternal bağlanma. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi 33(3): 138-152.
2. Doğan T (2016). Ergenlerde ana-babaya bağlanma: Türkiye profili. Psikiyatride Guncel Yaklasimler/Current Approaches in Psychiatry 8(4): 406-419.
3. Soysal AŞ, Bodur Ş, İşeri E, Şenel S (2005). Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. Klinik Psikiyatri Dergisi 8(2): 88-99.
4. Şirvanlı Özen D (2009). Ergenlerde anneden algılanan kabul/ilgi ile benlik-algısı arasındaki ilişki: babadan algılanan kabul/ilginin aracı rolü. Türk Psikoloji Yazıları 12(24): 28-38.
5. Sümer N, Sakman E (2018). Ergenlikte bağlanma ve içselleştirme/dışsallaştırma sorunları. (Ed: Bildik T). Ankara, 59-65.
6. Rodrigues VC, Figueiredo AB, Rocha S, Ward S, Tavares HB (2018). Risky behaviors on a student's population. Journal of Alcohol and Drug Education 62(1): 46-70.
7. Körük S (2016). Ergenlerde riskli davranışların güvensiz bağlanma ve algılanan sosyal destek tarafından yordanmasında psikolojik belirtilerin aracı rolü. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eskişehir.
8. Kürtüncü M, Uzun M, Ayoğlu FN (2015). Ergen eğitim programının riskli sağlık davranışları ve sağlık algısına etkisi. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi 5(2): 187-195.
9. Gençtanırım Kurt D, Ergene T (2017). Türk ergenlerde riskli davranışların yordanması. Eğitim ve Bilim 42(189): 137-152.
10. Balık Okutan S, Arı E, Cın FM (2017). Riskli davranış gösteren ergenlerde, çocukluk çağı travmaları ile ruhsal durum arasındaki ilişki. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 16(31): 81-93
11. Balık Okutan S (2017). Riskli davranış gösteren ergenlerde, çocukluk çağı travmalarının ruhsal belirtilerle ilişkisi. Yüksek lisans tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.

12. Koçtürk N, Bilge F (2018). Tekrarlanan ve bir kez cinsel istismara maruz kalan ergenlerin riskli davranışları. *Eğitim ve Bilim* 43(193): 109-119.
13. Savi Çakar F, Tagay Ö, Karataş Z, Yavuzer Y (2015). Lise öğrencileri ile öğretmenlerin riskli davranışlara ilişkin görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 7(12): 1-13.
14. Ekşi H, Arıcan T, Yaman KG (2016). Meslek lisesi öğrencilerinin riskli davranışlarının yordayıcısı olarak sosyal görünüş kaygısı ve mükemmeliyetçilik. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 17(2): 527-545.
15. Siyez DM (2006). 15-17 yaş arası ergenlerde görülen problem davranışların koruyucu ve risk faktörleri açısından incelenmesi. Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İzmir.
16. Stein JA, Milburn NG, Zane JJ, Rotheram-Borus MJ (2009). Paternal and maternal influences on problem behaviors among homeless and runaway youth. *American Journal of Orthopsychiatry* 79(1): 39-50.
17. Bebiş H, Akpunar D, Özdemir S, Kılıç S (2015). Bir ortaöğretim okulundaki adolesanların sağlığı geliştirme davranışlarının incelenmesi. *Gülhane Tıp Dergisi* 57: 129-135.
18. Brandon AR, Pitts S, Denton WH, Stringer AC, Evans HM (2009). A history of the theory of prenatal attachment. *J Prenat Perinat Psychol Health* 23(4): 201-222.
19. Sleutel MR (2003). Intrapartum Nursing: Integrating Rubin's framework with social support theory. *Journal of Obstetric, Gynecologic and Neonatal Nursing* 32: 76-82.
20. Güleç D, Kavlak O (2015). Baba-bebek bağlanması ve hemşirenin rolü. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences* 7(1): 63-68.
21. Omer H, Steinmetz SG, Carthy T, Schlippe AV (2013). The anchoring function: parental authority and the parent child bond. *Family Process* 52(2): 193-206.
22. Bahadır Ş (2006). Romantik ilişkilerde bağlanma stilleri, çatışma çözme stratejileri ve olumsuz duygu durumunu düzenleme arasındaki ilişki. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji (Sosyal Psikoloji) Anabilim Dalı, Ankara.

23. Weber DA (2003). A comparison of individual psychology and attachment theory. *Journal of Individual Psychology* 59(3): 246-262.
24. Zafiropoulou M, Avagianou PA, Vassiliadou S (2014). Parental bonding and early maladaptive schemas. *Journal of Abnormal Child Psychology* 3: 110.
25. Tüzün O, Sayar K (2006). Bağlanma kuramı ve psikopatoloji. *Düşünen Adam* 19(1): 24-39.
26. Kesebir S, Kavzoğlu S Ö, Üstündağ MF (2011). Bağlanma ve psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar/Current Approaches in Psychiatry* 3(2): 321-342.
27. Damarlı Ö (2006). Ergenlerde Toplumsal Cinsiyet Roller, Bağlanma Stilleri ve Benlik Kavramı Arasındaki İlişkiler, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji (Sosyal Psikoloji) Anabilim Dalı, Ankara.
28. Morsünbül Ü, Çok F (2011). Bağlanma ve ilişkili değişkenler. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 3(3): 553-570.
29. Allen JP, Moore C, Kuperminc G, Bell K (1998). Attachment and adolescent psychosocial functioning. *Child Development* 69(5): 1406-1419.
30. Kenny ME, Gallagher LA (2002). Instrumental and social/relational correlates of perceived maternal and paternal attachment in adolescence. *Journal of Adolescence* 25: 203-219.
31. Aydoğdu H, Çam MO (2013). Madde kullanım bozukluğu olan ve olmayan ergenlerin bağlanma stilleri, anne baba tutumları ve sosyal destek algıları yönünden karşılaştırılması. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi* 4(3): 137-144.
32. Furman W, Buhrmester D. (1992). Age and sex differences in perceptions of networks of personal relationships. *Child Development* 63(1): 103-115.
33. Nickerson AB, Nagle RJ (2005). Parent and peer attachment in late childhood and early adolescence. *The Journal of Early Adolescence* 25(2): 223-249.
34. Bowlby, J. (1988). A Secure Base. First published. British Library Cataloguing in Publication Data, London and New York; 1-21.

35. Waters E, Merrick S, Treboux D, Crowell J, Albersheim L (2000). Attachment security in infancy and early adulthood: a twenty-year longitudinal study. *Child Development* 71(3): 684-689.
36. Belsky J, Jaffe SR, Sligo J, Woodward L, Silva PA (2005). Inter generational transmission of warm-sensitive-stimulating parenting: a prospective study of mothers and fathers of 3-year-olds. *Child Development* 76(2): 384-396.
37. Karakuş Ö (2012). Ergenlerde bağlanma stilleri ve yalnızlık arasındaki ilişki. *Toplum ve Sosyal Hizmet* 23(2): 33-46.
38. Demirdağ MF (2017). Bağlanma teorisi'nin kökenleri: John Bowlby ve Mary Ainsworth. *Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1(2): 76-90.
39. Ainsworth MDS, Blehar MC, Waters E, & Wall SN (2015). Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation. First published. Psychology Press. New York: 279-300.
40. Biller HB (1993). Paternal factors in child development: Fathers and families, USA: Greenwood Publishing Group, Inc.
41. Kavlak O, Şirin A (2009). Maternal bağlanma ölçeğinin Türk toplumuna uyarlanması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 6(1): 188-202.
42. Şolt Kırca A, Savaşer S (2017). Doğum sayısının anne-bebek bağlanmasına etkisi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi* 4(3): 236-243.
43. Güvenderer Doksat N, Demirci Çiftci A, Zahmacıoğlu O, Tekden M, Özbek F, Günay G, Kocaman M, Erdoğan A (2016). Trends and gender differences in alcohol and substance use among children and adolescents admitted to an addiction treatment center in Turkey: comparison of 2014 with 2011. *Anatolian Journal Of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi* 17(4): 325-331.
44. Çelik H, Ekşi H, Gülsu N (2017). Orta çocukluk döneminde güvenli bağlanma ile mükemmeliyetçiliğin çeşitli değişkenler bağlamında incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 7(47): 53-68.
45. Vatansever M, Erden G (2018). Mülteci çocuklar ve ergenler ile yapılan psikolojik görüşme üzerine bir derleme. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi* 25(2): 175-186.

46. Keçialan R, Ocakçı A (2018). Ergenlere yapılan sosyal beceri eğitiminin iletişim ve öfke kontrolüne etkisi. *Medical Sciences* 13(3): 58-65.
47. Esenay FI, Conk Z (2006). Medya ve çocuk: hemşirelik tanıları doğrultusunda bir inceleme. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi* 10(10): 91-102.
48. Akçan Parlaz E, Tekgül N, Karademirci E, Öngel K (2012). Ergenlik dönemi: fiziksel büyüme, psikolojik ve sosyal gelişim süreci. *Turkish Family Physician* 3(4): 10-16.
49. Derman O (2008). Ergenlerde psikososyal gelişim. İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri, Adölesan Sağlığı II Sempozyum Dizisi 63: 19-21.
50. World Health Organization (WHO). Adolescent Health. <https://www.who.int/health-topics/adolescents/coming-of-age-adolescent-health> (Erişim tarihi: 20.04.2019).
51. Koç M (2004). Gelişim psikolojisi açısından ergenlik dönemi ve genel özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 1(17): 231-238.
52. Karadamar M, Yiğit R, Sungur MA (2015). Ergenlerin kiloları ve kilo kontrolüne yönelik davranışlarının incelenmesi. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi* 17(1): 51-61.
53. Gölbaşı Z (2003). Sağlıklı gençlik ve toplum için bir adım: cinsel sağlık eğitimi. *Aile ve Toplum* 5(2): 1-13.
54. Özbay H ve Öztürk E (1997). Gençlik. İstanbul: İletişim Yayınları.
55. Morsünbül Ü (2015). Bal, süt ve yumurta filmlerinin Erikson'un psikososyal gelişim kuramı açısından analizi. *İlköğretim Online* 14(1): 181-187.
56. Derman O (2008). Ergenlerde psikososyal gelişim. Adölesan Sağlığı II Sempozyum Dizisi 63: 19-21.
57. Bayhan P, Işıtan S (2010). Ergenlik döneminde ilişkiler: Akran ve romantik ilişkilere genel bakış. *Aile ve Toplum* 5(20): 33-44.
58. Akdemir D, Çuhadaroğlu Çetin F (2008). Çocuk ve ergen psikiyatrisi bölümüne başvuran ergenlerin klinik özellikleri. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi* 15(1): 5-13.

59. Siyez D, Aysan F (2007). Ergenlerde görülen problem davranışların psiko-sosyal risk faktörleri ve koruyucu faktörler açısından yordanması. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 20(1): 145-171.
60. Ateş A, Akbaş P (2012). Ergenlerde görülen kural dışı davranışların aile işlevselliği ve yaşam kalitesi açısından incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 21(2): 337-352.
61. Alikışıoğlu M, Ercan O (2009). Ergenlerde riskli davranışlar. *Turkish Pediatrics Archive/Türk Pediatri Arşivi* 44(1): 1-6.
62. Steinberg L (2008). A social neuroscience perspective on adolescent risk taking. *National Institutes of Health* 28(1): 78-106.
63. Kıyılıoğlu L, Dönmez A (2016). HIV/AIDS'e yol açan riskli cinsel davranışla ilişkili psikososyal ve kültürel etmenler. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar/Current Approaches in Psychiatry* 8(4): 367-379.
64. Uysal R, Yılmaz Bingöl T (2014). Ergenlerde risk alma davranışının öz-yeterlik ve farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2(8): 573-582.
65. Çerkez Y, Hocaoglu B (2017). Risk-taking behaviors in adolescents and its relationship with perfectionism. *Ponte International Journal of Sciences and Research* 73(6): 134-144.
66. La Greca AM, Prinstein MJ, Fetter MD (2001). Adolescent peer crowd affiliation: link ages with health-risk behaviors and close friendships. *Journal of Pediatric Psychology* 26(3): 131-143.
67. <https://sozluk.gov.tr/?kelime=ba%C4%9F%C4%B1ml%C4%B1%C4%B1k> [Accessed 13 January 2020].
68. Özcan B, Sever S (2017). Sosyo-demografik değişkenler açısından alkol kullanımı ve çeşitli kriterlere göre analizi. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2(1): 261-276.

69. Mercan S, Onaran Ö İ, İlbağ A, Atasoy H, Teloğlu EŞ, Torun P, Hayran O (2018). Alkol tüketim kültürü ve alkol araştırmaları ile alkol kontrol politikaları konusunda görüşler: Nitel bir araştırma. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions* 5(3): 473–505.
70. West R (2001). Theories of addiction. *Addiction* 96(1): 3–13.
71. Başay Ö, Yüncü Z, Başay Kabukçu B, Öztürk Ö, Aydın C (2016). Alkol-madde kullanım bozuklukları olan ergenlerin kişilik özellikleri. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi* 17(2): 127-135.
72. Bilaç Ö, Kavurma C, Önder A, Doğan Y, Uzunoğlu G, Ozan E (2019). Bir bölge ruh sağlığı hastanesi çocuk ve ergen yataklı servisinde madde kullanımı nedeniyle yatarak tedavi gören gençlerin klinik ve sosyodemografik özellikleri. *Klinik Psikiyatri Dergisi* 22(4): 463-471.
73. Gümüş Doğan D, Ulukol B (2010). Ergenlerin sigara içmesini etkileyen faktörler ve sigara karşıtı iki eğitim modelinin etkinliği. *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 17(3): 179-185.
74. Karlıkaya C, Öztuna F, Aytemur Solak Z, Özkan M, Örsel O (2006). Tütün kontrolü. *Toraks Dergisi* 7(1): 51-64.
75. Trofor A, Mihaicuta S, Man MA, Miron R, Esanu V, Trofor L (2010). Approaching tobacco dependence in youngsters: impact of an interactive smoking cessation program in a population of Romanian adolescents. *Journal of Clinical and Experimental Investigations* 1(3): 150-155.
76. Başol E, Can S (2015). Tütün tüketiminin ekonomik etkileri ve tütün kontrol politikaları üzerine bir inceleme. *Balkan Journal of Social Sciences/Balkan Sosyal Bilimler Dergisi* 4(7): 1-7.
77. Ünlü G, Aksoy Z, Ersan EE (2014). İntihar girişiminde bulunan çocuk ve ergenlerin değerlendirilmesi. *Pamukkale Tıp Dergisi* 7(3): 176-183.
78. Mete B, Söyler V, Pehlivan E (2019). Psikiyatrik bozukluklar ile özkıym arasındaki ilişkinin incelenmesi: 2013-2018 yılları için kayıtlara dayalı geriye dönük bir araştırma. *Klinik Psikiyatri Dergisi* 23: 92-100.

79. Ceyhun AG, Ceyhun B (2003). Lise ve üniversite öğrencilerinde intihar olasılığının değerlendirilmesi. *Klinik Psikiyatri* 6: 217-224.
80. Siyez DM (2005). Ergenlik döneminde intiharın önlenmesi: bir gözden geçirme. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi* 12(2): 92-101.
81. Kızılpınar SÇ, Çolak B, Öncü B (2019). Ergenlerde intihar bulaşı: olgu sunumu. *Klinik Psikiyatri Dergisi* 22: 364-368.
82. Kara B, İşcan B (2015). Predictors of health behaviors in Turkish female nursing students. *Asian Nursing Research* 10: 75-81.
83. Yıldırım S, Uskun E, Kurnaz M (2019). Bir il merkezinde liselerde eğitim gören öğrencilerin yeme tutumları ve ilişkili faktörler. *The Journal of Pediatrics* 4(3): 149-155.
84. Meşe Yavuz C, Koca Özer B (2019). Adölesan dönem okul çocuklarında beslenme alışkanlıkları ve beslenme durumunun değerlendirilmesi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies* 7(1): 225-243.
85. Uzdil Z, Özenoğlu A, Ünal G (2017). Lise öğrencilerinde yeme tutumlarının beslenme alışkanlıkları, antropometrik ve demografik özellikleri ile ilişkisi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 7(1): 11-18.
86. Clark DB, Vanyukov M, Cornelius J (2002). Childhood antisocial behavior and adolescent alcohol use disorders. *Alcohol Research and Health* 26(2): 109-115.
87. Dekovic M, Janssens JM, Van As NM. (2003). Family predictors of antisocial behavior in adolescence. *Family Process* 42(2): 223-235.
88. Villarruel AM (1998). Cultural influences on the sexual attitudes, beliefs, and norms of young Latina adolescents. *Journal for Specialists in Pediatric Nursing* 3(2): 69-79.
89. Özer A, Gençtanırım D, Ergene T (2011). Türk lise öğrencilerinde okul terkinin yordanması: aracı ve etkileşim değişkenleri ile bir model testi. *Education in Science: The Bulletin of The Association for Science Education* 36(161): 302-317.
90. Taş A, Bora V, Selvitopu A, Demirkaya Y (2013). Meslek lisesi öğrencilerinin okul terk nedenleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* 13(3): 1551-1566.

91. Bayhan G, Dalgıç G (2012). Liseyi terk eden öğrencilerin tecrübelerine göre okul terki. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 13(3): 107-130.
92. Çaparlar CÖ, Dönmez A (2016). Bilimsel araştırma nedir, nasıl yapılır? Turkish Journal of Anaesthesiol Reanimation 44: 212-218.
93. Akarsu B, Akarsu B (2019). Bilimsel araştırma tasarımı; nicel, nitel ve karma araştırma yaklaşımları. Cinius Yayınları. İstanbul, 23-26.
94. Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği (2018). Obezite tanı ve tedavi klavuzu. 6. Baskı: 11-16.
95. Kapçı EG, Küçüker S (2006). Ana babaya bağlanma ölçeği: Türk üniversite öğrencilerinde psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi. Türk Psikiyatri Dergisi 17(4): 286-295.
96. Ergene T, Gençtanırım D (2014). Riskli davranışlar ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlilik ve güvenirlik çalışması. The Journal of Academic Social Science Studies 25(1): 125-138.
97. Field A (2017). Discovering statistic susing IBM SPSS statistics: North American edition. Sage Publishers.
98. Büyüköztürk Ş, Çokluk Ö, Köklü N (2010). Sosyal bilimler için istatistik. Altıncı baskı. Pegem Akademi, Ankara: Sayfa: 140.
99. Büyüköztürk Ş (2002) Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi 32(32): 470-483.
100. Eskin M (2000). Ergen ruh sağlığı sorunları ve intihar davranışlarıyla ilişkileri. Klinik Psikiyatri 3: 228-234.
101. Göksan Yavuz B, Yaser İ, Karamustafalıoğlu O, Bakım B, Gündoğar A (2015). İstanbul'da bir grup lise öğrencisinde ebeveyn tutumlarının etkileri. Archives of Neuropsychiatr 52: 19-23.
102. Aras Ş, Ünlü G, Varol Taş F (2007). Çocuk ve ergen psikiyatrisi polikliniğine başvuran hastalarda belirtiler, tanılar ve tanıya yönelik incelemeler. Klinik Psikiyatri 10: 28-37.

103. Kılıçarslan S, Sanberk İ (2016). The study of the relationship between the self esteem, body massindex and life quality of adolescents. *Journal of Human Sciences* 13(2): 3211-3220.
104. Görüroğlu Y (2019). Ergenlerde riskli davranışlar ile anne-baba tutumlarının belirlenmesi. Yüksek lisans tezi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Toplum Ruh Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Hatay.
105. Karaşar B, Kapçı EG (2016). Lise öğrencilerinde okula bağlanma ve akademik başarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 49(1): 21-42.
106. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2010). Türkiye'de doğurganlık, üreme sağlığı ve yaşlılık, 2008 Türkiye nüfus ve sağlık araştırması ileri analiz çalışması, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve Tübitak, Ankara.
107. Özeren GS (2016). Bir grup hemşirelik öğrencisinin de anne-baba bağlanma biçimlerinin kişilerarası ilişkilere etkisi. Doktora tezi, İstanbul Bilim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, İstanbul.
108. Dikmeer İA, Erol N, Gençöz T (2014). Evlat edinilmiş ve biyolojik ebeveyniyle yaşayan çocukların davranışsal ve duygusal sorunları ve bağlanma düzeyleri ile anne babalarının çocuk yetiştirme stillerinin karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi* 25: 1-10.
109. Şahin D (2019). Üniversite öğrencilerinin ebeveynlerine bağlanma örüntüleri ile çocukluk çağı olumsuz deneyim yaşama durumları arasındaki ilişki. Yüksek lisans tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Karaman.
110. Nuri C, Direktör C, Bulut Serin N (2017). Üniversite öğrencilerinin akademik öz yeterlilik inancının yordayıcısı olarak anne-babaya bağlanma. *CurrentResearch in Education* 3(1): 15-23.
111. Sümer N, Şendağ MA (2009). Orta çocukluk döneminde ebeveynlere bağlanma, benlik algısı ve kaygı. *Türk Psikoloji Dergisi* 24(63): 86-101.

112. Kaya Ş (2017). Ergenlerde ana-babaya bağlanma örüntüsünün benlik saygısı ve yalnızlık ile ilişkisi. Yüksek lisans tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
113. Uluman Ö (2011). Lise öğrencilerinde bağlanma biçimleri ve kuraldışı davranışlar. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul.
114. Şimşek H, Çöplü F (2018). Lise öğrencilerinin riskli davranışlar gösterme düzeyleri ile okula bağlanma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 4(1): 18-30.
115. Gündoğdu M, Korkmaz S, Karakuş K (2005). Lise öğrencilerinde risk alma davranışı. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi 21(21): 151-160.
116. Viriles SLA, Sanne GJJM, Asscher JJ (2016). Adolescent-parent attachment and externalizing behavior: the mediating role of individual and social factors. Journal of Abnormal Child Psychology 44(2): 283-294.
117. Esen BK (2003). Akran baskısı düzeyleri ve cinsiyetlerine göre öğrencilerin risk alma davranışı ve okul başarılarının incelenmesi. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi 2(20): 17-26.
118. Morsünbül Ü (2009). Attachment and risk taking: are they interrelated. International Journal of Human and Social Sciences 4(4): 234-238.
119. Nalbant K, Kalaycı BM, Akdemir D (2019). Anoreksiya nervroza tanısı alan ergenlerde algılanan duygu dışavurumu ve bağlanma güvenliği. Türk Psikiyatri Dergisi 10(10): 1-10.
120. Obuz M (2019). Ergenlerde korku düzeyi ile riskli davranışlar ve duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

EKLER

Ek 1. Tanıtıcı Bilgi Formu

Sevgili öğrenciler aşağıda sorulan sorularda sizinle ilgili bazı bilgiler istenmektedir. Soruları ad-soyad belirtmeden içtenlikle ve eksiksiz cevaplamanız rica olunur. Zamanınızı ayırdığınız için şimdiden teşekkür ederim.

Cinsiyet: 1- Kız() 2- Erkek()

Yaş:

Kilo:.....

Boy:.....

Okul:.....

Sınıfı: 1) Lise-I() 2)Lise-II 3) Lise-III() 4) Lise-IV() 5) Hazırlık()

Anne şimdiki yaşı:..... **Baba şimdiki yaşı:**.....

Anne evlilik yaşı:.....

Baba evlilik yaşı:.....

Anne Öğrenim Durumu: 1)Okuryazar değil() 2)İlkokul mezunu() 3)Ortaokul mezunu() 4)Lise mezunu 5)Yüksekokul ve Lisansüstü()

Baba Öğrenim Durumu: 1)Okuryazar değil() 2)İlkokul mezunu() 3)Ortaokul mezunu() 4)Lise mezunu 5)Yüksekokul ve Lisansüstü()

Anne Mesleği: 1)Ev hanımı() 2)Memur () 3)İşçi() 4)diğer belirtin().....

Annenin çalışma durumu: 1) Çalışıyor() 2) çalışmıyor()

Babanın Mesleği: 1)İşçi() 2)Memur () 3)serbest meslek belirtiniz().....

Babanın çalışma durumu: 1) Çalışıyor() 2) çalışmıyor()

Baba: 1)Sağ() 2)Ölü() **Anne:** 1)Sağ() 2)Ölü()

Baba: 1)Öz() 2)Üvey() **Anne:** 1)Öz() 2)Üvey()

Anne ve Baba: 1)Birlikte yaşıyorlar() 2)Boşandılar() 3)Boşanmadılar, ama ayrı yaşıyorlar()

Berber Yaşadığı Kişiler: 1.Ailemle birlikte (anne, baba ile) () 2. Annemle () 3.Babamla ()

4.Yakın Akrabalarım (dede, teyze, amca gibi) () 5.Başka belirt ()

Ailedeki Kişi Sayısı:

Aile Tipi: 1.Çekirdek aile() 2.Geniş aile() 3.diğer(belirt).....

Kardeş Sayısı kendisi dahil:

Ailenizin maddi durumu: 1. iyi () 2. Orta() 3. kötü()

Ek 2. Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği (Anne Formu)

ANNE-BABAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER ÖLÇEĞİ-I

Aşağıda, ana-babanızın çeşitli tutum ve davranışlarına ilişkin ifadeler yer almaktadır. Bu yaşınıza kadar olan dönemde **annenizi** hatırlamaya çalışarak, her bir ifadede en uygun seçeneğin karşısındaki paranteze X işareti koyunuz.

	Tamamen böyleydi	Kısmen böyleydi	Pek böyle değildi	Hiç böyle değildi
1.Benimle yumuşak ve arkadaşça bir tarzda konuşurdu.	()	()	()	()
2.İhtiyaç duyduğum kadar yardım etmezdi.	()	()	()	()
3. Hoşlandığım şeyleri yapmama izin verirdi.	()	()	()	()
4.Duygusal olarak bana karşı soğuk görünürdü.	()	()	()	()
5. Sorunlarımı ve endişelerimi anlıyor görünürdü.	()	()	()	()
6. Bana karşı sevgi doluydu.	()	()	()	()
7. Kendi kararlarımı vermemden memnuniyet duyardı.	()	()	()	()
8. Büyümemi istemezdi.	()	()	()	()
9.Yaptığım her şeyi kontrol etmeye çalışırdı.	()	()	()	()
10. Mahremiyetime müdahale ederdi.	()	()	()	()
11.Olan-bitenler hakkında benimle konuşmaktan keyif alırdı.	()	()	()	()
12. Genellikle bana karşı güleryüzlüydü.	()	()	()	()
13.Bana, bebekmişim gibi davranma eğilimi vardı.	()	()	()	()
14. İhtiyaçlarımı ve isteklerimi anlamıyor gibiydi.	()	()	()	()
15. Kendimle ilgili kararları almama izin verirdi.	()	()	()	()
16. İstenmediğimi hissettirirdi.	()	()	()	()
17. Üzgün olduğum zamanlarda kendimi daha iyi hissetmemi sağlardı	()	()	()	()
18. Benimle pek fazla konuşmazdı.	()	()	()	()
19. O'na bağımlı olduğum duygusunu yaşatmaya çalışırdı.	()	()	()	()
20. Annem yanımda olmadığı zaman, kendime bakamayacağımı hissederdim.	()	()	()	()
21. İstedğim kadar özgürlük tanırırdı.	()	()	()	()
22. İstedğim zaman dışarı çıkmama izin verirdi	()	()	()	()
23. Bana karşı aşırı koruyucuydu.	()	()	()	()
24. Beni övmezdi.	()	()	()	()
25.İstedğim gibi giyinmeme izin verirdi.	()	()	()	()

Ek 3. Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği (Baba Formu)

ANNE-BABAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER ÖLÇEĞİ-II

Aşağıda, ana-babanızın çeşitli tutum ve davranışlarına ilişkin ifadeler yer almaktadır. Bu yaşınıza kadar olan dönemde **babanızı** hatırlamaya çalışarak, her bir ifadeye en uygun seçeneğin karşısındaki paranteze X işareti koyunuz.

	Tamamen böyleydi	Kısmen böyleydi	Pek böyle değildi	Hiç böyle değildi
1.Benimle yumuşak ve arkadaşça bir tarzda konuşurdu.	()	()	()	()
2.İhtiyaç duyduğum kadar yardım etmezdi.	()	()	()	()
3. Hoşlandığım şeyleri yapmama izin verirdi.	()	()	()	()
4.Duygusal olarak bana karşı soğuk görünürdü.	()	()	()	()
5. Sorunlarımı ve endişelerimi anlıyor görünürdü.	()	()	()	()
6. Bana karşı sevgi doluydu.	()	()	()	()
7. Kendi kararlarımı vermemden memnuniyet duyardı.	()	()	()	()
8. Büyümemi istemezdi.	()	()	()	()
9.Yaptığım her şeyi kontrol etmeye çalışırdı.	()	()	()	()
10. Mahremiyetime müdahale ederdi.	()	()	()	()
11.Olan-bitenler hakkında benimle konuşmaktan keyif alırdı.	()	()	()	()
12. Genellikle bana karşı güler yüzlüydü.	()	()	()	()
13.Bana, bebekmişim gibi davranma eğilimi vardı.	()	()	()	()
14. İhtiyaçlarımı ve isteklerimi anlamıyor gibiydi.	()	()	()	()
15. Kendimle ilgili kararları almama izin verirdi.	()	()	()	()
16. İstenmediğimi hissettirirdi.	()	()	()	()
17. Üzgün olduğum zamanlarda kendimi daha iyi hissetmemi sağlardı	()	()	()	()
18. Benimle pek fazla konuşmazdı.	()	()	()	()
19. O'na bağımlı olduğum duygusunu yaşatmaya çalışırdı.	()	()	()	()
20. Babam yanımda olmadığı zaman, kendime bakamayacağımı hissederdim.	()	()	()	()
21. İstedğim kadar özgürlük tanırırdı.	()	()	()	()
22. İstedğim zaman dışarı çıkmama izin verirdi	()	()	()	()
23. Bana karşı aşırı koruyucuydu.	()	()	()	()
24. Beni övmezdi.	()	()	()	()
25.İstedğim gibi giyinmeme izin verirdi.	()	()	()	()

Ek 4. Riskli Davranışlar Ölçeği

Sevgili Öğrenciler, aşağıdaki ifadeleri okuyun ve size uygunluk derecesine göre işaretleyin.

	Kesinlikle Uygun	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun Değil	Kesinlikle Uygun Değil
1. Arkadaşlarımla ağız kavgası yaptığım olur.	()	()	()	()	()
2. Arkadaşlarımla küfürlü konuşurum.	()	()	()	()	()
3. Çevremdekilerin eşyalarını izinsiz olarak alırım.	()	()	()	()	()
4. Eğlence olsun diye arkadaşlarımla canını acıtmaktan hoşlanırım.	()	()	()	()	()
5. Hakkımı kavga ederek savunurum.	()	()	()	()	()
6. Arkadaşlarımla tartıştığımda ağzıma geleni söylerim.	()	()	()	()	()
7. Arkadaşlarıma kantinden zorla bir şeyler ısmarlatırım.	()	()	()	()	()
8. Alkol kullandığımda sıkıntılarımla hafiflediğini hissediyorum.	()	()	()	()	()
9. Cesaretimi toplamak için alkol aldığım olur.	()	()	()	()	()
10. Okula alkollü olarak geldiğim olur.	()	()	()	()	()
11. Eğlence mekanlarına gidip alkol alırım.	()	()	()	()	()
12. Kendimi daha iyi hissetmek için alkol kullanırım.	()	()	()	()	()
13. Ailemden gizli arkadaşlarımla alkol içmek için dışarı çıkarım.	()	()	()	()	()
14. Kontrolümü kaybedecek kadar alkol kullandığım olur.	()	()	()	()	()
15. Sigara kullanıyorum.	()	()	()	()	()
16. Okulda sigara içebilirim.	()	()	()	()	()
17. Evde sigara içebilirim.	()	()	()	()	()
18. İsteddiğimde kolaylıkla sigara alabilirim.	()	()	()	()	()
19. Canım sıkıldığında sigara içerek rahatlarım.	()	()	()	()	()
20. En yakın arkadaşım sigara kullanıyor.	()	()	()	()	()
21. Kendime olan güvenim tamdır.	()	()	()	()	()
22. Sabahları mutsuz bir şekilde uyanıyorum.	()	()	()	()	()
23. Sorunlarım karşısında kendimi çaresiz hissediyorum.	()	()	()	()	()
24. Karamsar biriyim.	()	()	()	()	()
25. Ders aralarında kantinden aldıkları yerim.	()	()	()	()	()
26. Her gün meşrubat içerim.	()	()	()	()	()
27. Çoğunlukla fast-food yiyecekler tüketirim.	()	()	()	()	()
28. Abur cubur yemekten hoşlanırım.	()	()	()	()	()
29. Çoğunlukla ev dışında yemek yerim.	()	()	()	()	()
30. Okulu bırakmayı düşünüyorum.	()	()	()	()	()
31. Bir an önce okulu bırakıp evlenmek istiyorum.	()	()	()	()	()
32. Evde yapmam gereken işlerden dolayı okula gidemiyorum.	()	()	()	()	()
33. Birkaç yıl okula ara vermek istiyorum.	()	()	()	()	()
34. Arkadaşlarımla birçoğu okula gitmiyor.	()	()	()	()	()
35. Okuldan ayrılıp bir an önce bir işte çalışmaya başlamak istiyorum.	()	()	()	()	()
36. Okulda başarılı olmam bana bir fayda sağlamayacaktır.	()	()	()	()	()

Ek 5. Kurum İzni

T.C.
GÜMÜŞHANE VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 20055123-44-E.2821096
Konu : Anket Çalışmaları

08.02.2019

DAĞITIM YERLERİNE

Kurumunuz çalışanlarının yüksek lisans tezi çalışmaları kapsamında Müdürlüğümüze bağlı ilimiz genelindeki okullarda anket yapılması istenenmektedir. Söz konusu anket çalışmalarının uygulanabileceğinin uygun görüldüğüne ilişkin 08/02/2019 tarih ve 2752035 sayılı olur ve araştırma değerlendirme formları yazımız ekinde gönderilmiştir.

Bilgi ve gereğini rica ederim.

Seydi DOĞAN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

EK:
Olur (1 Adet)
Araştırma Değerlendirme Formu (4 Adet)

DAĞITIM:
Gümüşhane Üniversitesi Rektörlüğüne
Karadeniz Teknik Üniversitesi Rektörlüğüne

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır
11.02.2019
Faruk YAKUT
Memur

Adres: MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
STRATEJİ ŞUBESİ

Elektronik Ağ: www.gumushane.meb.gov.tr
e-posta: stratejigelistirme29@meb.gov.tr

Bilgi için: Şube Müdürü Seyit TOK -114
Yusuf BİNGÖL -129
Tel : 0 (456) 213 10 77
Faks: 0 (456) 213 10 17

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksagugu.meb.gov.tr> adresinden 1bff-fd85-3df1-80f8-c7a0 kodu ile teyit edilebilir.

Ek 5. (Devam)

T.C.
GÜMÜŞHANE VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 20055123-20-E.2752035
Konu : Anket Çalışması

08.02.2019

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve
Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.

Yüksek lisans tezi çalışmaları kapsamında Gümüşhane Üniversitesi ve Karadeniz
Teknik Üniversitesi çalışanları tarafından Müdürlüğümüze bağlı ilimiz genelindeki okullarda
anket yapılması istenmektedir.

Söz konusu anket çalışmalarının ilimiz genelindeki okullarda uygulanması
Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde " O L U R " larınıza arz ederim.

Seyit TOK
İl Millî Eğitim Şube Müdürü

Uygun Görüşle Arz Ederim

Mesut OLGUN
İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

OLUR
08.02.2019

Seydi DOĞAN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

EK: Araştırma Değerlendirme Formu (4 Adet)

Adres: MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
STRATEJİ ŞUBESİ

Elektronik Ağ: www.gumushane.meb.gov.tr
e-posta: stratejigelistirme29@meb.gov.tr

Bilgi için: Şube Müdürü Seyit TOK - 114
Yusuf BİNGÖL - 129
Tel : 0 (456) 213 10 77
Faks: 0 (456) 213 10 17

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden f068-ed93-3578-aa59-ab90 kodu ile teyit edilebilir.

Ek 5. (Devam)

T.C.
GÜMÜŞHANE VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Yüksek Lisans Öğrencisi Tuğba YILDIZ
Kurumu/ Üniversitesi	Karadeniz Teknik Üniversitesi Rektörlüğü
Araştırma Yapılacak İl	GÜMÜŞHANE
Araştırma Yapılacak Eğitimi Kurumu ve Kademesi	Millî Eğitim Müdürlüğüne Bağlı Okullar
Araştırmanın Konusu	Ebeveyn Adölesan Bağlanmasının Riskli Davranışlara Etkisi
Üniversite Kurum Onayı	
Araştırma/Proje/Ödev/Tez Önerisi	
Veri Toplama Araçları	
Görüş İstenecek Birim/ Birimler	
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
Araştırma başvurusu gereken nitelikler açısından değerlendirilmiş olup araştırmanın yapılması uygun görülerek araştırmanın yapılmasına oy birliği ile karar verilmiştir.	
Komisyon Kararı	
Muhallif üyenin Adı ve Soyadı	Gerekçesi:

KOMİSYON

06/02/2019
Komisyon Başkanı
Seyit TOK
İl Millî Eğitim Şube Müdürü
ÜYE
İlhan SIVRI
AR-GE Personeli

ÜYE
Serdar S. SALANTUR
AR-GE Personeli

ÜYE
Pınar KALYON
AR-GE Personeli

Ek 6. Etik Kurul İzni

T.C.
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
KTÜ TIP FAKÜLTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURUL
BAŞKANLIĞI

Sayı : 24237859- 238
Konu: Etik Kurul onay belgesi

22.03.2019

Sayın; Dr. Öğr. Üyesi Hacer KOBYA BULUT
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ABD.

"Ebeveyn-Adölesan Bağlanmasının Adölesanın Riskli Davranışlarına Etkisi" başlıklı etik kurul 2019/87 protokol numaralı tez çalışma önerisi raportör ve etik kurul görüşleri doğrultusunda; tıbbi etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiştir.

Bilginizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Faruk AYDIN
Etik kurul Başkanı

Ek: 1 adet onay belgesi

Ek 6. (Devam)

KTÜ TIP FAKÜLTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR
ETİK KURULU KARAR FORMU

BAŞVURU BİLGİLERİ	ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	“Ebeveyn-Adölesan Bağlanmasının Adölesanın Riskli Davranışlarına Etkisi”		
	ARAŞTIRMANIN PROTOKOL/PLAN KODU	2019 / 87		
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACI UNVANI/ADI/SOYADI	Dr. Öğr. Üyesi Hacer KOBYA BULUT		
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ UZMANLIK ALANI	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği		
	TEZ SAHİBİ/DİĞER ARAŞTIRICILAR, UNVANI/ADI/SOYADI	Yük.Lis.Öğr.Tuğba YILDIZ		
	DESTEKLEYİCİ			
	ARAŞTIRMANIN NİTELİĞİ			
	ARAŞTIRMANIN TÜRÜ	TEZ ☒ AKADEMİK AMAÇLI ☐		
	ARAŞTIRMAYA KATILAN MERKEZLER	TEK MERKEZ ☒	ÇOK MERKEZLİ ☐	ULUSAL ☐

DEĞERLENDİRİLEN BELGELER	Belge Adı	Tarihi	Versiyon Numarası	Dili
	ARAŞTIRMA PROTOKOLÜ/PLANİ			Türkçe ☒ İngilizce ☐ Diğer ☐
	BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU			Türkçe ☐ İngilizce ☐ Diğer ☐
	OLGU RAPOR FORMU			Türkçe ☐ İngilizce ☐ Diğer ☐
DEĞERLENDİRİLEN DİĞER BELGELER	Belge Adı		Açıklama	
	TÜRKÇE ETİKET ÖRNEĞİ	☐		
	SİGORTA	☐		
	ARAŞTIRMA BÜTÇESİ	☐		
	BİYOLOJİK MATERYEL TRANSFER FORMU	☐		
	İLAN	☐		
	YILLIK BİLDİRİM	☐		
	SONUÇ RAPORU	☐		
	GÜVENLİLİK BİLDİRİMLERİ	☐		
DİĞER:	☐			

Ek 6. (Devam)

KTÜ TIP FAKÜLTESİ BİLİMSSEL ARAŞTIRMALAR
ETİK KURULU KARAR FORMU

KARAR BİLGİLERİ	Karar No: 16	Tarih: 18.03.2019
	Dr.Öğr.Üyesi Hacer KOBYA BULUT'un sorumluluğunda yürütülmesi planlanan Yük.Lis.Öğr.Tuğba YILDIZ'a ait "Ebeveyn-Adölesan Bağlanmasının Adölesanın Riskli Davranışlarına Etkisi" başlıklı 2019/87 no.lu ve yukarıda başvuru bilgileri verilen araştırma/tez başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş, gerçekleştirilmesinde etik sakınca bulunmadığına; toplantıya katılan etik kurul üyelerinin oy birliği ile karar verilmiştir.	

KTÜ TIP FAKÜLTESİ BİLİMSSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU KARAR FORMU	
ÇALIŞMA ESASI	Klinik Araştırmalar Hakkında Yönetmelik, İyi Klinik Uygulamaları Kılavuzu
BAŞKANIN UNVANI / ADI / SOYADI:	Prof. Dr. Faruk AYDIN

Unvanı/Adı/Soyadı	Uzmanlık Alanı	Kurumu	Cinsiyet	İlişki *	Katılım **	İmza
Prof. Dr. Faruk AYDIN Başkan:	Tıbbi Mikrobiyoloji	KTÜ Tıp Fakültesi	E ☒ K ☐	E ☐ H ☒	E ☒ H ☐	
Prof. Dr. Gamze ÇAN Başkan Yrd.	Halk Sağlığı	KTÜ Tıp Fakültesi	E ☐ K ☒	E ☐ H ☒	E ☐ H ☐	
Prof. Dr. Murat LİVAOĞLU Üye:	Plastik, Rekons. ve Estetik Cer.	KTÜ Tıp Fakültesi	E ☒ K ☐	E ☐ H ☒	E ☒ H ☐	
Prof. Dr. S. Murat KESİM Raporör:	Tıbbi Farmakoloji	KTÜ Tıp Fakültesi	E ☒ K ☐	E ☐ H ☒	E ☒ H ☐	
Prof. Dr. Yılmaz BÖLBÜL Üye:	Göğüs Hastalıkları	KTÜ Tıp Fakültesi	E ☒ K ☐	E ☐ H ☒	E ☒ H ☐	
Prof. Dr. Murat ÇAKIR Üye:	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	KTÜ Tıp Fakültesi	E ☒ K ☐	E ☐ H ☒	E ☒ H ☐	
Prof. Dr. Şafak ERSÖZ Üye:	Tıbbi Patoloji	KTÜ Tıp Fakültesi	E ☐ K ☒	E ☐ H ☒	E ☐ H ☒	İZİMLİ
Doç. Dr. Demet SAĞLAM AYKUT Üye:	Ruh Sağlığı ve Hastalıkları	KTÜ Tıp Fakültesi	E ☐ K ☒	E ☐ H ☒	E ☒ H ☐	
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin YAMAN Üye:	Tıbbi Biyokimya	KTÜ Tıp Fakültesi	E ☒ K ☐	E ☐ H ☒	E ☒ H ☐	

- * :Araştırma ile İlişki
** :Toplantıda Bulunma

Ek 7. Ölçek İzni

Re: Ölçek hakkında

- ① İzleme başla.
- ① 23.10.2018 Sal 06:49 tarihinde yeniladınız

SK

SEVGİ KÜÇÜKER <skucuker@pau.edu.tr>
23.10.2018 Sal 08:28
Siz'e

↶ ↷ → ...

 PBIölçek.doc
15 KB

 PBI bilgiler.doc
23 KB

2 ek (108 KB) Tümünü indir Tümünü OneDrive'a kaydet

Tuğba, ekli dosyalarda ölçek maddeleri ve puanlama bilgilerini bulabilirsiniz. Çalışmada başarılar dilerim.
Sevgi Küçüker

2018-10-23 10:51, tuğba yıldız yazmış:

İyi günler Hocam
Ben KTÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ABD'de yüksek lisans öğrencisiyim. Tezimi yazmak için sizin 2006 yılında Türkiye'ye çevirdiğiniz "Ana Babaya Bağlanma Ölçeği"ni eğer izniniz olursa kullanmak istiyorum. Bu konuda sizin yardımlarınıza ihtiyacım var. Ölçeğin özgün formunu bana göndermeniz beni çok mutlu edecektir.
şimdiden teşekkürler :)

Tuğba Yıldız
KTÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Re: ölçek hak.

- ① İzleme başla.
- ① Bu iletiyi 21.02.2019 Per 10:39 tarihinde iletiniz

DG

Dilek Gençtanırım <dgenctanirim@ahievran.edu.tr>
3.07.2018 Sal 07:20
Siz'e

↶ ↷ → ...

 A3 Riskli Davranışlar Ölçeği.pdf
2 MB

 Riskli Davranışlar Ölçeği Lise ...
14 KB

2 ek (2 MB) Tümünü indir Tümünü OneDrive'a kaydet

Sevgili Tuğba,
Ölçeği çalışmada kullanman bizim için uygundur. Tam olarak araştırma konundan ve çalışman sonuçlandığında bulgularından bizi de haberdar edersen memnuniyet duyarız. ekte ölçeği ve makalesini iletıyorum.
Selamlarımla,
Dilek

1 Temmuz 2018 15:49 tarihinde tuğba yıldız <tuğbay_95_34@hotmail.com> yazdı:
İyi Günler Hocam

Ben KTÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ABD'de yüksek lisans öğrencisiyim. Tezimi yazmak için sizin 2014 yılında geliştirdiğiniz ve ergenlere uygun olarak hazırladığınız "Riskli Davranışlar Ölçeği"ni eğer izniniz olursa kullanmak istiyorum. Bu konuda sizin yardımlarınıza ihtiyacım var. Ölçeğin özgün formunu bana gönderir misiniz?
şimdiden teşekkürler :)

Ek 8. Gönüllü Onam Formları

Sayın Veli;

Çocuğunuzun katılacağı bu çalışma, “Ebeveyn-Adölesan Bağlanmasının Riskli Davranışlara Etkisi” adıyla, Nisan 2019-Haziran 2019 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: Ergende görülen istenmeyen davranışların (riskli davranışların) Ergen-ebeveyn bağlanmasıyla alakasının olup/olmamasının araştırılmasıdır.

Araştırma Uygulaması: Anket ve Görüşme şeklindedir.

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı’nın ve okul yönetiminin de izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çocuğunuz çalışmaya katılıp katılmamakta özgürdür. Araştırma çocuğunuz için herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Çocuğunuzun katılımı **tamamen sizin isteğinize bağlıdır**, reddedebilir ya da herhangi bir aşamasında ayrılabilirsiniz. Araştırmaya katılmamama veya araştırmadan ayrılma durumunda öğrencilerin akademik başarıları, okul ve öğretmenleriyle olan ilişkileri etkilemeyecektir.

Çalışmada öğrencilerden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Uygulamalar, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden çocuğunuz kendisini rahatsız hissederse cevaplama işini yarıda bırakıp çıkmakta özgürdür. Bu durumda rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardım sağlanacaktır. Çocuğunuz çalışmaya katıldıktan sonra istediği an vazgeçebilir. Böyle bir durumda veri toplama aracını uygulayan kişiye, çalışmayı tamamlamayacağını söylemesi yeterli olacaktır. Anket çalışmasına katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek çocuğunuza hiçbir sorumluluk getirmeyecektir.

Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı : TUĞBA YILDIZ

İletişim bilgileri : TEL: xxxxx email: tugbay_95_34@hotmail.com

***Velisi bulunduğum sınıfı numaralı öğrencisi
.....’in yukarıda açıklanan araştırmaya katılmasına izin
veriyorum.*** (Lütfen formu imzaladıktan sonra çocuğunuzla okula geri gönderiniz*).

.../.../.....

İsim-Soyisim İmza:

Veli Adı-Soyadı :

Telefon Numarası :

Ek 8. (Devam)

BİLGİLENDİRME VE ONAM FORMU

Bebeklik dönemi olarak bilinen 0-12 ay bebeğin fiziksel, zihinsel, duygusal yönden en hızlı geliştiği dönemdir. Bu dönemde bakım veren kişiye ihtiyaç duyan bebek, gereksinimleri karşılandığında bakım vericisiyle sağlıklı bir bağlanma ilişkisi kurar. Güvenli gelişen bağlanma; çocuğun duygusal, zihinsel ve sosyal gelişimine katkıda bulunur. Bu bağlanmanın sonucu yaşam boyu insan hayatına etki etmekle beraber; ergenlik döneminde önemli bir dönüm noktasına ulaşır. Yapılan araştırmalarda güvenli/güvensiz bağlanmayla ergenin (adölesanın) sağlıklı veya riskli davranışlar geliştirmesi arasında yakın ilişki bulunmuştur. Güvenli bağlanmayla birlikte riskli davranışların daha az görüldüğü tespit edilmiştir.

Ergenlik dönemi, fiziksel ve duygusal süreçlerin yol açtığı cinsel ve psikososyal olgunlaşma ile başlayan ve bireyin bağımsızlığını, kimlik duygusunu ve sosyal üretkenliğini kazandığı zaman sona eren bir dönemdir. Özgürlük isteğinin ve cesaretin en üst seviyede yaşandığı bu dönemde riskli davranışların görülmesi daha yaygındır. Arkadaş ilişkilerinin ebeveyn ilişkilerinden önde olmaya başladığı bu dönemde, olumsuz ebeveyn-adölesan bağlanmasının ergenin zararlı eylemlerde bulunmasına sebep olmaktadır. Olumlu ebeveyn-adölesan bağlanmasıyla birlikte riskli davranışlar olarak tanımladığımız; madde kullanımı, okul terki, anti-sosyal davranışlar, yeme bozuklukları ve riskli araç kullanımında azalma olduğu belirtilmektedir. Bu araştırmada ebeveyn-adölesan bağlanmasının riskli davranışlara etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Konu ile ilgili Ergenlerin Tanıtıcı Özelliklerini Değerlendirme Formu, Ana Babaya Bağlanma Ölçeği-Anne Ve Baba Formu, Ergenler İçin Şiddete Yönelik Tutumlar Ölçeği ve Riskli Davranışlar Ölçeği kullanılacaktır. Tamamen akademik amaçlı olan bu araştırma için herhangi bir ücret talep edilmeyecektir. Çalışmaya katılıp katılamama konusunda hiçbir zorunluluk yoktur. İstemediğiniz takdirde bu çalışmadan çekilme hakkına sahipsiniz. Bu çalışmaya katılmada kayıtlar uygun şekilde ve araştırmacı tarafından toplanacak, veriler güvenli bir şekilde saklanacaktır. Katılımınız ve desteğiniz için şimdiden teşekkür ederiz.

Dr. Öğr. Üyesi Hacer KOBYA BULUT Araştırmacı Tuğba YILDIZ

Yukarıdaki açıklamayı okudum, çalışma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlar doğrultusunda yayınlanmasına izin veriyorum.

Tarih:

Adı Soyadı:

İmza:

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Soyadı, Adı : Tuğba YILDIZ
Uyruğu : T.C
Doğum Tarihi ve Yeri : 21.10.1989/GÜMÜŞHANE
Telefon (iş) : 0533 811 25 93
E-Posta : tugbay_95_34@hotmail.com
ORCID : 0000-0002-0103-4152
Yazışma Adresi : Gümüşhane Devlet Hastanesi, Hasanbey Mahallesi,
Daltaban Senti, 29000 Gümüşhane Merkez/Gümüşhane

EĞİTİM BİLGİLERİ

Derece	Mezun Olduğu Kurumun Adı	Mezuniyet Yılı
Lisans	Marmara Üniversitesi/Hemşirelik	2012
Lise	Ali Fuat Kadirbeyoğlu Anadolu Lisesi	2007

AKADEMİK/MESLEKİ DENEYİM

Görevi	Kurum	Süre
Hemşire	Gümüşhane Devlet Hastanesi	2014-
Hemşire	Özel Erdem Hastanesi	2012-2014

YABANCI DİL

İngilizce